

จดหมายข่าว

จดหมายเหตุไทย

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (2548)

แนะนำ

หอจดหมายเหตุอุษาคเนย์
เวียดนาม สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย

จดอย่างไร เขียนอย่างไร

ให้เป็นจดหมายเหตุชาติ

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

หลักสูตรจดหมายเหตุในประเทศไทย

สมสราม พุดติกุล

เอกสารจดหมายเหตุไทยดีกว่าญี่ปุ่น

ถิธิจิ มุราซิม่า

๑๓๑

วัตถุประสงค์ของสมาคม

1. เพื่อรวมกลุ่มบุคคลากรและองค์กรวิชาชีพจกหมายเหตุเป็นสื่อประสานงานกลางให้บุคคลากร ผู้ปฏิบัติงานการจัคการจกหมายเหตุและการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในฐานะที่ข้อมูลเหล่านี้เป็นหลักฐานยืนยันประสมการณ์และความรู้ของมนุษย์
2. เพื่อเสริมสร้างฉลัคคณการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยวิชาการจกหมายเหตุและระบบงานจัคการเอกสาร
3. เพื่อประสานข้อตกลงร่วมกันในการจัคระเบียบมาตรฐานการจัคเก็บ การอนุรักษ์ ตลอดจนระบบการจัคการจกหมายเหตุ และเอกสารข้อมูลทุกรูปแบบที่ยังคงอยู่ในกระแสการใช้งาน
4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจงานจกหมายเหตุออกสู่สาธารณชน และเป็นกรกระตุ่นความสนใจสาธารณชนให้เข้ามาใช้บริการค้นคว้าข้อมูลจกหมายเหตุอื่นเป็นทรัพยากรสันทางปัญญาและมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติและสาธารณชน
5. เพื่อสนับสนุนเพิ่มพูนทักษะความรู้ในการปฏิบัติงานบุคคลากรในด้านงานจกหมายเหตุจกทุกองที่กรด้วยการจัคณีกอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติกร สัมมนา ฯลฯ
6. เพื่อประสานความสัมพันธ์ที่ดีกับนักวิชาการสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมจกหมายเหตุ เป็นคณว่านักประวัติศาสตร์ นักการศึกษา นักบริหาร ตลอดจนนักวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรม รวมไปถึงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
7. เพื่อประสานความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรปฏิบัติงานจกหมายเหตุร่วมกัน ทั้งในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อุปกรณ์อื่นๆ
8. เพื่อประสานความสัมพันธ์และความร่วมมือกับองค์กรจกหมายเหตุระหว่างประเทศและหอจกหมายเหตุในต่างประเทศ ในการพัฒนาความรู้ การจัคการ ตลอดจนแลกเปลี่ยนนิตยการด้านจกหมายเหตุทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก

จดหมายข่าวจดหมายเหตุไทย
บรรณาธิการ ธนาพล อิวสกุล
กองบรรณาธิการ คาวเรือง แนวทอง ชี บุญโยกศล
ศิลปกรรม สุพัศรา ปัญจพรรค กมรมาศ ต้นทุลทุกล
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เดือนตุลา

สารบัญ

จดหมายข่าว
จดหมายเหตุไทย
ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (2548)

สารจากสมาคมจดหมายเหตุไทย	
การบันทึกจดหมายเหตุประเทศไทย	
จดอย่างไรเขียนอย่างไรให้เป็นจดหมายเหตุชาติ	
ชาญวิทย์ เกษตรศิริ	
เก็บตกจากงานประชุมใหญ่สมาคมจดหมายเหตุไทย 2547	1
ทาวเรือง แนวทอง ชี บุญโยกศล	
การเรียน การสอนและหลักสูตร	1
วิชาจดหมายเหตุในประเทศไทย	
สมสรวง พฤติกุล	
หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซีย-สิงคโปร์	1
กรพินธุ์ ทวีตา	
หอจดหมายเหตุหอสมุดแห่งชาติ	2
และนานาหอสมุดในเวียดนาม	
พิเชฐ สายพันธ์	
หอจดหมายเหตุแห่งชาติฟิลิปปินส์	3
สมสรวง พฤติกุล	
สัมภาษณ์พิเศษ	
เอกสารจดหมายเหตุไทยดีกว่าที่ญี่ปุ่น	3
อิอิจิ มูราชิม่า	
ภูเก็ตเมืองแก้ว	3
สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์	
บรรณานุกรมจดหมายเหตุ	4
โครงการจัดประชุมสมาคมจดหมายเหตุไทยประจำปี 2548	4
สมาชิกสมาคมจดหมายเหตุไทย	4
จดหมายเหตุสันามิประวัติศาสตร์นานาชาติ	52
สุจิตต์ วงษ์เทศ	

สารจากนายกสมาคมจดหมายเหตุไทย
การบันทึกจดหมายเหตุประเทศไทย
“จดอย่างไร เขียนอย่างไร
ให้เป็นจดหมายเหตุชาติ”

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ*

*หมายเหตุ ถอดเทปจากคำบรรยายในงานสัมมนาของ “สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ” เมื่อ 24 สิงหาคม 2548 ขอ
ขอบคุนชี บุญยโกศล ที่ช่วยทั้งค้นข้อมูลและถอดเทปให้

งานจดหมายเหตุเป็นงานเกี่ยวกับเอกสารเก่าๆ เป็นงานที่น่าเบื่อและเป็นงานที่ไม่อาจนำลางยศเงินทองมาให้เท่าไร เป็นเสมือน “ปัดทองหลังพระ” แต่งานจดหมายเหตุเป็นเรื่องสำคัญมาก ประเด็นที่ผมได้รับมอบหมายให้มาพูดคือ “จดอย่างไร เขียนอย่างไร ให้เป็นจดหมายเหตุชาติ” นั้นเป็นประเด็นที่ไม่ง่ายเลย ว่าไปแล้วอยากจะตอบว่า “ไม่รู้” เพราะเอาเข้าจริงแล้ว ผมนั้นไม่ใช่ นักจดหมายเหตุ ผมเองสอนประวัติศาสตร์อยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้วความสนใจก็เกี่ยวข้องกับเรื่องของประเทศเพื่อนบ้านในอุษาคเนย์ หลายท่านอาจจะทราบว่าผมศึกษาเกี่ยวกับเรื่องประเทศเพื่อนบ้านเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

ว่าไปแล้ว เราคนไทยมีความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านน้อยมาก เราไม่เข้าใจเพื่อนบ้าน เรามีความรู้สึกที่ถูกดูแคลนเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลาวกับเขมร เพราะฉะนั้นนี่คือปัญหาใหญ่ เราไม่เข้าใจด้วยซ้ำไปว่าแม้กระทั่งว่าเราคนไทยสมัยก่อนก็ ไม่ได้ “เดิน” เพราะคำว่าเดิน คำเนิน (เดินหรือ ดำเนิน) เป็นภาษาเขมร เราใช้มาใช้ ส่วนคำไทย คำลาว โบราณ คือ “ย่าง” กับ “ก้าว” อันนี้คือสิ่งที่เป็นปัญหาใหญ่มากในระบบการศึกษาของเรา เราไม่เข้าใจในสิ่งที่เรียกว่า “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ศาสนา และความเชื่อ” ฉะนั้นผมคิดว่า ประเด็นที่ฟังจากท่านอธิบดีกรมศิลปากร ตั้งแต่แรกเป็นเรื่องที่สำคัญ เรื่องวัฒนธรรมของชาติ เรื่องของจดหมายเหตุ เรื่องของประวัติศาสตร์ อะไรก็ตามเหล่านี้เป็นเรื่องใหญ่ “ซีเรียส” เป็นเรื่องที่เรารัฐบาลกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

คงได้ยินว่าจากการที่มีการทำวิจัย พบว่านักศึกษาของเรามีความรู้ภาษาอังกฤษเลวร้ายเป็นเกือบที่โหลในอาเซียน นี่เป็นเรื่องใหญ่ ฉะนั้นผมก็ยืนยันอย่างยิ่งที่งานวันนี้นักกรมศิลปากรสามารถจะเชิญผู้นำจากจังหวัดต่างๆ มาได้มากมาย (บรรดา อบต. อบจ.) และผมคิดว่าท่านเป็นส่วนสำคัญที่จะแก้ปัญหา เช่นนี้ ผมไม่เชื่อว่าเราจะฟังแค่ส่วนกลางอยู่ที่กรุงเทพฯ อยู่เพียงที่จุฬาอยู่ที่ธรรมศาสตร์ แต่ผมคิดว่าอยู่ที่จังหวัดของท่าน อยู่ที่ราชภัฏฯ เสียมากกว่า และนั่นคือสิ่งที่ป็นอนาคตของเรา ร่วมกัน

จดหมายเหตุคืออะไร ต้องรู้ก่อนว่าอะไรคืออะไร ไม่อย่างนั้นเราจะเดินไปข้างหน้าไม่ได้ “จดหมายเหตุ” บางคนก็ให้คำจำกัดความง่ายๆ ว่าเป็น “วัสดุที่ให้อ่านสารข้อมูลโดย

ไม่จำกัดรูปร่าง หมายรวมถึงบันทึกข้อความ หนังสือราชการ จดหมาย ใบปลิว ใบเสร็จรับเงิน ฟิล์ม ภาพยนตร์ แผ่นเสียง ไปสเตอร์” หลายต่อหลายอย่างเป็น “จดหมายเหตุ” ได้ทั้งนั้น ผมขอเอาคำกล่าวของนักวิชาการต่างประเทศมาอย่าง

Sir Hilary Jenkinson นักจดหมายเหตุชาวอังกฤษ กล่าวว่า “จดหมายเหตุคือ เอกสารที่องค์กรของรัฐ หรือหน่วยงานของเอกชนผลิตขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารงานและได้มีการจัดเก็บรักษาไว้เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าข้อมูล”

T. R. Schellenberg นักจดหมายเหตุชาวอเมริกัน กล่าวว่า “จดหมายเหตุหมายถึงเอกสารของหน่วยงานราชการ หรือสถาบันเอกชน ซึ่งมีคุณค่าควรเก็บรักษาไว้เป็นการถาวร เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าวิจัยหรือเป็นเอกสารที่ควรเก็บรักษาไว้ในหอจดหมายเหตุ”

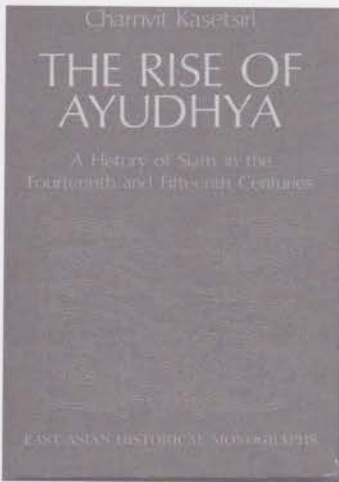
Adolf Brennecke นักจดหมายเหตุชาวเยอรมัน ได้กล่าวว่า “จดหมายเหตุได้แก่ รายงาน หรือเอกสารทั้งหลาย ที่เป็นผลจากการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือเป็นการดำเนินงานทางธุรกิจก็ตาม โดยที่เอกสารเหล่านั้นสมควรเก็บรักษาไว้เป็นการถาวร เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลและหลักฐานในการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของอดีต”

และท้ายสุด อาจารย์จ้าวรรณ ลินธุโสภณ ที่ มธ. ได้อธิบายความหมายของคำว่าจดหมายเหตุไว้ 2 กรณี ดังต่อไปนี้

1. จดหมายเหตุ คือบันทึก เอกสารต้นฉบับ รายงาน หรือใสัดที่สนวัสดุของทางราชการหรือของเอกชนเก็บรักษาไว้ในรูปลักษณะเดิมเพื่อประโยชน์ในการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ คือศึกษาเรื่องราวและประวัติต่างๆ ขององค์กรนั้น หรือศึกษาประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นตลอดจนของชาติ

2. สถานที่เก็บจดหมายเหตุ เรียกว่า หอจดหมายเหตุ หรือหอบรรณสาร หอสมุดแห่งชาติโดยทั่วไปก็ทำหน้าที่ของการเป็นหอจดหมายเหตุด้วยเหมือนกัน

ถ้าเราคิดในระดับชาติแล้ว หรือคิดอยู่คนเดียวก็อาจจะท้อ และเราก็มักจะปิดไปให้เป็นหน้าที่ของอธิบดีกรมศิลปากร เป็นหน้าที่ของกรมศิลปากร เป็นหน้าที่ของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เราไม่น่าจะเกี่ยว แต่ความจริงผมคิดว่าเราทั้งหลาย ทั้งเกี่ยวข้องและทั้งข้อง

ปกหนังสือ *The Rise of Ayudhya*, 1976, Oxford University Press

ภาพจดหมายเหตุอยุธยา ถ่ายประมาณหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก่อนที่จะมีการบูรณะใหม่หมด

งานจดหมายเหตุเป็นงานที่ต้องคลุกคลีอยู่กับเอกสารเก่า ๆ เป็นเอกสารที่ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ถ้าเราพิจารณาที่ท่านอธิบดีพูดไปแล้วว่า 25 ปี หน่วยงานต้องส่งให้สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติดู แล้วก็ประเมินคุณค่า แล้วก็เก็บ อันนี้เป็นหลักการ เอาเข้าจริงไม่มีใครปฏิบัติหรอก บ้านเราก็เป็นอย่างนี้ มีระเบียบกฎเกณฑ์ แต่ว่านั่นเป็นเรื่องของอุดมคติ เป็นเรื่องของความฝัน และก็เป็นเรื่องที่ไม่ได้ทำเสียเป็นส่วนใหญ่

ปัญหานั้น หลาย ๆ ท่านก็ทราบดีว่า แต่ละหน่วยงานก็หวงเอกสารของตนเอง มักไม่ส่งให้สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หรือว่าถ้าเมื่อส่งให้สำนักหอจดหมายเหตุแห่ง

ชาติเข้าจริง ๆ จัง ๆ ผมก็คิดว่าสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติก็คงทำไม่ไหวเหมือนกัน เพราะคงมากมายมหาศาล

อย่างที่ท่านอธิบดีได้สรุปไว้ว่าจดหมายเหตุเป็นมรดกเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของมนุษย์ แสดงถึงความรู้ความคิด เหตุการณ์ต่าง ๆ ประสบการณ์ หรืออะไรก็ตาม แล้วก็กล่าวได้ว่า จดหมายเหตุนั้นให้ความรู้กับสาขาวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาประวัติศาสตร์ แต่ผมก็อยากจะบอกว่า สาขานี้เป็นสาขาที่พัฒนาน้อยที่สุดในประเทศไทยก็ว่าได้ และไม่ได้ได้รับความสนใจสนับสนุนเท่าไร ผมเองโดยส่วนตัวก็เรียนรัฐศาสตร์ตอนปริญญาตรี ด้วยความไม่ฉลาดหรืออะไรก็ไม่รู้ที่เปลี่ยนไปเลือกเรียนประวัติศาสตร์ตอนปริญญาเอก จึงประสบชะตากรรมแบบนี้ และเพื่อน ๆ ส่วนใหญ่โดยมากเขาเรียนอะไรกัน เขาเรียนเศรษฐศาสตร์ เรียนวิศวะฯ และโดยมาก จะมองเรื่องธุรกิจ มองเรื่องกำไร ขาดทุน เป็นเรื่องใหญ่ เอาละ อันนั้นไม่ต่างกัน

แต่ผมคิดว่าประเด็นที่พูดกันในวันนี้การนำไปสู่การ การที่มีความรู้ การทำธุรกิจได้นั้น ผมคิดว่าพื้นฐานของความรู้ นั้นเป็นเรื่องสำคัญมาก วิชาประวัติศาสตร์กลายเป็นเรื่อง “เชย” ตอนนี่เกือบไม่มีคนเรียน ตามสถาบันราชภัฏอาจจะปิดไปกันหมดแล้วก็ดี ที่ธรรมศาสตร์ถ้าใครไม่สามารถเข้า major ภาษา อังกฤษได้ภาษาญี่ปุ่นได้ก็เหมือนถูกบีบบังคับหัวใจให้เข้าเรียน วิชาเอก “ประวัติศาสตร์” เป็นเรื่องที่น่าสงสาร สถานการณ์ การศึกษาของชาติแบบนี้ที่น่าเป็นห่วงรุนแรงมาก ๆ อันว่า วิชาประวัติศาสตร์ วิชาบรรณารักษะ ในโลกที่เจริญแล้ว พัฒนา แล้ว ถือว่าสำคัญ แต่กลายเป็นซึ่งไม่ได้รับความสำคัญในบ้านเรา

เรื่องของจดหมายเหตุเป็นเรื่องสำคัญ เป็นแหล่งความรู้ เป็นอะไรหลาย ๆ อย่าง ผมคิดว่ามันทำให้เราสามารถ เชื่อมต่อกาลเวลา มองกลับไปในอดีต เห็นว่ามันเชื่อมกับ ปัจจุบันอย่างไร และจะเดินไปในอนาคตอย่างไร อันนี้เป็นสิ่ง ที่ผมคิดว่าเราเชื่อว่ามันเป็นอย่างนั้น แต่แน่นอนเราที่นี้ หลายคนคงเห็นว่าในระดับผู้นำของชาติบ้านเมืองแล้ว ไม่มี การหันมามองอดีต เขาไม่มองข้างหลัง มีแต่เดินหน้า ขับรด ไปข้างหน้าอย่างเดียว กระจกหลังไม่มอง ซึ่งน่าเป็นห่วง

หัวข้อที่ท่านผู้อำนวยการฯ ให้ผมมาพูด ผมต้องตอบ ว่าสงสัยต้องขอคืนให้ท่านอธิบดี กับท่าน ผอ. เพราะความจริงแล้วผมไม่ค่อยมีความรู้เรื่องจดหมายเหตุเท่าไร แต่โดย บังเอิญได้มีโอกาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่าจดหมายเหตุ

หรือสิ่งที่เรียกว่า Archives เมื่อตอนทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกผมเลือกหัวข้อเรื่อง “กำเนิดอยุธยา” (The Rise of Ayudhya) เขียนเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก เมื่อผมทำวิทยานิพนธ์ก็เล่มเล็กนิดเดียวและก็ได้ค้นคว้าจดหมายเหตุ

โดยมากพวกเราหรือใครก็ตาม ปริญญาโท ปริญญาเอก ก็ต้องใช้หอสมุดแห่งชาติ หรือสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ผมไม่ได้ใช้ เพราะผมทำเรื่อง “กำเนิดอยุธยา” มันไม่ค่อยมีหลักฐาน เราไม่ได้เก็บเอาไว้ เราอาจจะเก็บหรือไม่ก็ไม่รู้แต่เราอ้างว่าพม่าเผา เพราะฉะนั้นผมก็ไม่ได้ใช้หอจดหมายเหตุฯ แต่ว่าในความเป็นจริงจะมีคนจำนวนเยอะเลยที่ทำวิทยานิพนธ์ระดับนี้แล้ว ต้องไปใช้สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติตั้งแต่อยู่ที่ตึกเก่า ตรงวัดมหาธาตุ หลายคนที่มีชื่อเสียงโด่งดังระดับสากลที่เขาใช้สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ค้นคว้า ทำวิทยานิพนธ์ ผมไม่ค่อยได้ใช้ก็เลยไม่ได้เกี่ยวข้องกับในตอนแรก

ผมเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องจดหมายเหตุก็ด้วยความบังเอิญอย่างยิ่ง เมื่อผมทำงานวิจัยเล็กๆ เรื่องหนึ่งชื่อว่า “ภาพยนตร์กับการเมือง” ผมไปศึกษาภาพยนตร์ 3 เรื่อง ซึ่ง 2 เรื่องจอมพล ป. พิบูลสงครามมีส่วนในการสร้าง คือ เรื่อง “เลือดทหารไทย” และเรื่อง “บ้านไร่นาเรา” อีกเรื่องหนึ่งก็คือเรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” ที่ท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้อำนวยการสร้าง ทั้งสามเรื่องนี้อยู่สมัยประมาณสงครามโลกครั้งที่ 2

ผมพบว่าการใช้หอจดหมายเหตุนั้น ทำให้งานวิจัยของผมเกี่ยวกับภาพยนตร์ 3 เรื่องนั้นมีน้ำหนัก คืบหน้ากว่าการที่จะไม่มีเอกสารจากหอจดหมายเหตุ ที่นี่ โดยความเป็นจริงที่ตัวเองไม่ได้เป็นนักจดหมายเหตุ ไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับจดหมายเหตุเท่าไร แต่เข้ามาเกี่ยวข้องกับบังเอิญ ในปี 2534 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดตั้งโครงการหอจดหมายเหตุขึ้น หลายท่านก็ทราบดีว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้นในแง่หนึ่งมักับระบอบประชาธิปไตย มากับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ดังนั้นธรรมศาสตร์ก็ก่อตั้งในปี 2477 ชื่อของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เดิม คือ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ดังกล่าว ฉะนั้น เอกสารของธรรมศาสตร์ ก็มีเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมากมายทีเดียว ไล่มาจนกระทั่งถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มหาวิทยาลัยก็เป็นฐานของขบวนการเสรีไทยในการกู้ชาติ ไล่มาจนกระทั่งถึงเหตุการณ์

จดหมายเหตุส่วนราชการของธรรมศาสตร์
จดหมายเหตุส่วนบุคคล
จดหมายเหตุประวัติศาสตร์การเมืองไทย

14 ตุลาคม 2516 ไล่มาเรื่อย เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 หรือแม้กระทั่งเหตุการณ์ใกล้ตัวเรา เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ดังนั้นเอกสารของมหาวิทยาลัยจึงเกี่ยวข้องกับการเมืองระดับชาติมาก แน่นอน ปัจจุบันบทบาทนี้ก็ได้หายไปแล้ว ได้ถูกย้ายไปอยู่ทุ่งรังสิต เพราะฉะนั้นบทบาทก็ได้หายไปแล้ว จากการที่มีเอกสารแบบนี้ จึงได้จัดตั้งหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ขึ้น และผมอยากแนะนำว่า ถ้าเผื่อท่านอยากจะเริ่มตั้งหอจดหมายเหตุของจังหวัดตนเอง อาจจะต้องไปดูอะไรตรงนี้ มันเล็กๆ เราดูแล้วเราทำได้ แต่ถ้าเราไปดูหอชาติใหญ่หลายๆ เราจะท้อไปเลย งบประมาณก็ไม่มี บุคลากรก็ไม่มี อะไรทำนองนั้น

ดังนั้นผมก็ได้ไปเกี่ยวข้องกับหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ ผมเป็นประธานหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์อยู่ระยะหนึ่ง ในนั้นมีภารกิจเก็บเอกสาร เอกสารส่วนหนึ่งก็เป็นส่วนราชการของธรรมศาสตร์ การบริหาร การประชุม หรือการประสานปริญญาเอก เช่น การที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอเสด็จมาลงพระนามเอาไว้ เอกสารเหล่านี้ก็มีอยู่ เจ้าฟ้าหญิงแอนแห่งอังกฤษมาเซ็นพระนามไว้ ก็เก็บเอาไว้เป็นหลักฐาน ฯลฯ นี่ก็เป็นส่วนของเอกสารส่วนราชการของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ก็มีเอกสารส่วนบุคคล บุคคลสำคัญ อย่างเช่นฯลฯ สัญญา ธรรมศักดิ์ ตอนที่ท่านถึงอสัญกรรมไป ลูกหลานก็ได้ยกเอกสารในบ้านมหาศาลให้กับเรา เราก็ได้จัดเก็บเอาไว้ และอีกอันหนึ่งก็คือ เอกสารที่เกี่ยวกับการเมืองไทย สมัย

ภาพภูเขาทอง
ที่ได้จากกล้องภาพจดหมายเหตุของ
(UC Berkeley-McFarland 1979)

สงครามโลกครั้งที่ 2 กิตี 14 ตุลาคม กิตี บางท่านอาจจะเคยเห็น เคยดูวิดีโอหรือวีซีดี ที่เราทำจะเห็นว่าเพราะงานจดหมายเหตุเราจึงมีการเก็บฟิล์มภาพยนตร์สมัยนั้น ตอนที่ท่านอดีตรัฐมนตรี “ไอ้ก้านยาว” ต่อสู้อยู่ที่หน้าโรงแรมรัตนโกสินทร์ หรือว่าตอนที่สมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงออกโทรทัศน์ให้ระงับความรุนแรงนั้น ผมว่าไม่มีใครเก็บเอาภาพจริงตอนนั้นไว้หรอก แต่ของธรรมชาติมีภาพที่ผู้ถ่ายเอากล้องไปจ่อในท้องแถวตรงบางลำพู ตอนที่ในหลวงออกโทรทัศน์พอดีก็เลยได้เห็นในหลวงออกมาปรากฏพระองค์ อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของจดหมายเหตุเป็นฟิล์ม อันนี้เป็นความบังเอิญเป็นความโชคดี ทำให้เรามีหลักฐานเป็นภาพเคลื่อนไหวอย่างชัดเจน

อีกอันหนึ่ง ก็คือการที่เราคบหาสมาคมกันบ่อยๆ ในที่สุดผมก็เลยมีส่วนจัดตั้ง “สมาคมจดหมายเหตุไทย” ขึ้นมาจดทะเบียนเรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่ปี 2544 แล้วขอเรียนว่าเราก็มีประชุมทุกปี เมื่อปีที่แล้วเราไปประชุมที่เชียงใหม่ มีคนไปประชุมประมาณ 200-300 คน

ปีนี้เดี่ยวจะประกาศว่าเราจะจัดที่ไหน แล้วก็ขอเรียนเชิญด้วยว่าให้ไปงาน “สมาคมจดหมายเหตุไทย” เพื่อหาทางในการจัดตั้งในส่วนที่เป็นจังหวัดของท่าน รวมความแล้ว ผมก็ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับบังเอิญด้วยความชอบเป็นการส่วนตัว อย่างเช่นภาพต่างๆ ที่ไปถ่ายไปเก็บมาจากมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ เปิดตัว (อย่างเช่นภาพภูเขาทอง ภาพแม่น้ำเจ้าพระยา เรือสำเภา ที่ได้จากกล้องภาพจดหมายเหตุของ UC Berkeley-McFarland 1979)

ภาพแม่น้ำเจ้าพระยา

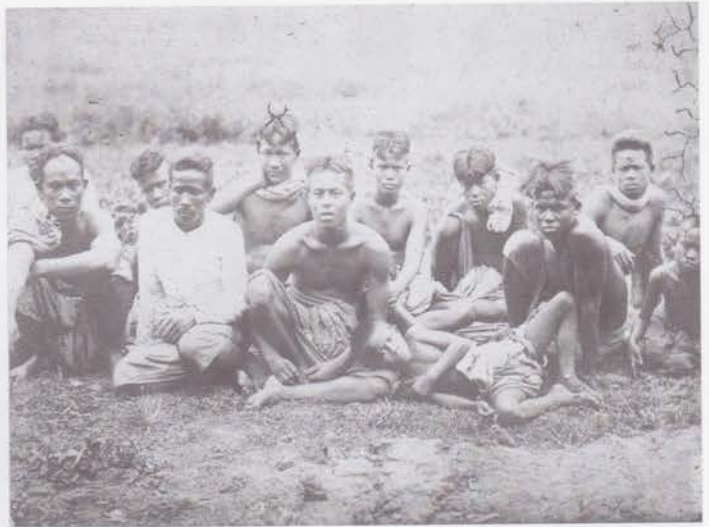
เรือสำเภา

หญิงล้านนา

หญิงสยาม

ชายสยามที่ได้จากกล้องภาพจดหมายเหตุของ
UC Berkeley-McFarland 1979)

เวลาเราพูดถึงเรื่องเก่า ของเก่า หรือจดหมายเหตุ เราก็มักคิดถึงเรื่องระดับชาติ เราก็มักคิดถึงเรื่องของการบริหาร ของนายกรัฐมนตรี เราก็มักคิดถึงเรื่องพระราชพิธี เราอาจจะ คิดถึงเจ้านาย เราก็มักคิดถึงอะไรที่อยู่สูงมากเลย เราคิดว่าเราไม่ น่าจะเกี่ยวข้องกับคุณอยู่ขอบลราชธานี คุณอยู่เชียงใหม่ คุณอยู่สุรินทร์ คุณอยู่บุรีรัมย์ ไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่อง จดหมายเหตุเลย เพราะเป็นเรื่องระดับชาติ ระดับสูง

แต่ความจริงผมคิดว่าเกี่ยว เราอาจจะคิดง่ายๆ ใกล้เคียงตัวเรา อบต. อบจ. ผมคิดว่าเราควรจะเริ่มเก็บของที่เป็นเรื่อง ของตัวเราก่อน เราต้องมีเป้าหมายในการเก็บ ถ้าเราไปคิดเรื่อง ใหญ่โตแบบหอชาติ เราก็มักจะไม่เก็บ ผมจะยกตัวอย่างว่าผม ทำอะไรจากคอมพิวเตอร์ของผม กับอินเตอร์เน็ต ผมอยาก จะให้ท่านดูอันนี้

โปสเตอร์ของผู้สมัครประเภทสวยงาม

ประเภทหล่อ

การเลือกตั้งทั่วไปมกราคม 2548 ที่ผ่านมา ผ่านมาแล้วก็ผ่านไป ถ้าไม่มีใครเก็บอะไร ผมไม่แน่ใจว่ามีใครเก็บหรือไม่ แต่ผมได้เดินตระเวนในกรุงเทพ และต่างจังหวัดและได้ถ่ายรูปโปสเตอร์ในการเลือกตั้ง และผมได้จัดแบ่งประเภทสวยงาม ไปดูอันที่สวยผมก็ถ่าย

โปสเตอร์ของผู้สมัครประเภทสวยงาม ประเภทหล่อ โปสเตอร์ของชววิทย์ ผมก็ตามถ่ายไปเรื่อยๆ พุดง่ายๆ ของพวกนั้นมันมา แล้วก็หมดหายไป บางทีน่าเก็บนะ โปสเตอร์หาเสียง ผมจึงคิดว่าง่ายๆ เลขนี้ ถ้าเพื่อหองจดหมายเหตุของ อบจ. ที่อุบลฯ ก็เก็บเรื่องของตัวเองนี้แหละ การเลือกตั้ง เอาเก็บไว้

ผมคิดว่างานจดหมายเหตุเก็บขยะฯ ไว้ก่อน สุมไว้ก่อน แล้วค่อยมาดูมัน ค่อยมาจัดหมวดหมู่ อันนี้เป็นตัวอย่างที่ผมคิดว่าเราน่าจะทำได้ แล้วก็มองในความหมายที่ว่าทำเรื่องที่ใกล้ตัว เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรา เรื่องที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ผมอยากจะทิ้งท้ายไว้ตรงนี้ว่า ในกรณีที่จังหวัดจะทำการสิ่งแรกที่ควรจะทำก็คือ อาจจะต้องเริ่มเก็บ ตั้งอัตราจ้างนักจดหมายเหตุมาสักคนหนึ่ง อย่างมองข้ามวิชานี้ อัตรานี้ นักเรียนนิสิตนักศึกษาจะได้มีกำลังใจ ตั้งใจเรียน ตั้งอัตราให้เขา จะได้ไม่คิดว่าเสียเวลาเรียน จากเงินที่มีตั้ง 500 ล้านของบาง อบจ. ก็เอามาตั้งอัตราสัก 1 อัตรา ผมเชื่อว่าในการทำ ถ้าหากจังหวัดสามารถร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏฯจังหวัดนั้นๆ ได้ ผมว่าเยี่ยมยอดเลย สามารถจะทำได้ ผมอยากจะเชื่อว่าทำได้

แต่ว่าต้องมองในความหมายของพื้นที่ มองในความหมายของจังหวัด มองในความหมายของท้องถิ่น ต้องไม่เล่นเกมของจดหมายเหตุแห่งชาติ งานแบบนี้เป็นเรื่องใกล้ตัว คนส่วนใหญ่มองข้าม ผู้นำของไทยจะมองข้าม ผมอยากพูดอย่างนี้ คนที่จะมองเห็นสิ่งเหล่านี้หายากมาก เราอาจจะ “ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา” (modernization without development) ดังนั้นผมคิดว่าวันนี้ ก็น่าจะเป็นโอกาสดีที่ทำให้เรามองใกล้ตัว มองอะไรที่ง่ายๆ มองนับแต่หนึ่ง ในส่วนที่ผมเกี่ยวข้อง อย่างในกรณีของจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ ก็เริ่มเก็บ เริ่มจัดหมวดหมู่ เริ่มใส่กล่อง เรามีห้องเล็กๆ ไม่ได้มีห้อง หรือตึกใหญ่ๆ เช่นกับจดหมายเหตุแห่งชาติ

ที่.....๑๓๑๗.....

กระทรวงศึกษาธิการ
ประกาศนียบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

.....เด็กชาย ภาณุวัฒน์ เกษทศิวิ

เกิดวันที่ ๒๒ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ บุตร นาย เชษฐ เกษทศิวิ
นักเรียนโรงเรียน จังหวัด ราชบุรี
เป็นผู้สอบไล่ได้ประโยคประถมศึกษา เมื่อวันที่ ๑๕ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ขอพสกนิกรแสดงความเจริญ เทอญ

๒. ๑๖๖๓๓๓
ข้าหลวงประจำจังหวัด
โดยอนุมัติกระทรวงศึกษาธิการ

ได้ไว้เมื่อวันที่ ๑๕ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕
..... ศึกษาธิการจังหวัด

ประกาศนียบัตรประโยคประถมศึกษา ปี พ.ศ. ๒๕๑๕

แนะนำคณะกรรมการสมาคมจดหมายเหตุไทยชุดปัจจุบัน

นายกสมาคม

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

413/38 ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย

กทม. 10700

chamvitkasetisiri@yahoo.com

โทรศัพท์ 02-4245768

โทรสาร 02-4338713

โทรศัพท์ 02-5154782

โทรสาร 02-5154783

อุปนายก

สมสรวง พุทธิกุล

สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

9/9 หมู่ 9 ถ.แจ้งวัฒนะ ต.บางพูด อ.ปากเกร็ด

จ.นนทบุรี 11120

โทรศัพท์ 02-5047777 กด 8 ต่อ 384, 06-8939184

diisom@hotmail.com

กรรณิการ์ ดันประเสริฐ

ที่ปรึกษาสภามหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

627 หมู่ 7 ถ.เทพารักษ์ ต.เทพารักษ์ อ.เมือง

จ.สมุทรปราการ 10270

โทรศัพท์ 02-3126300 # 1435 โทรสาร 02-3836219

เลขานุการ

วนิดา จันทนทัศน์

รองผู้อำนวยการสายบริการ

สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประธานโครงการหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ท่าพระจันทร์ เขตพระนคร กทม. 10200

wanida@alpha.tu.ac.th

โทรศัพท์ 02-5644440 ต่อ 1301 โทรสาร 02-9869609

เอมอร ต้นเถียร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด

ชั้น 11 ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร

กทม. 10900

ผู้ช่วยเลขานุการ

ดาวเรือง แนวทอง

นักเอกสารสนเทศ โครงการหอจดหมายเหตุ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โครงการหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ เขตพระนคร

กทม. 10200

tuarchives@yahoo.com

โทรศัพท์ 02-6133840-1 โทรสาร 02-2220149

เหรัญญิก

ธงชัย ลิขิตพรสวรรค์

กรรมการผู้จัดการ สำนักพิมพ์ต้นฉบับ

6/14 ถ.งามวงศ์วาน 23 ต.บางกระสอ อ.เมือง

จ.นนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 02-9529203

ปฏิคม

สุริย์รัตน์ วงศ์เสงี่ยม

นักจดหมายเหตุ 8ว. หัวหน้ากลุ่มบันทึกเหตุการณ์

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ถ.สามเสน เขตดุสิต กทม. 10300

โทรศัพท์ 02-2823826 โทรสาร 02-2815341

นายทะเบียน

กรรณิกา ชีวภักดี

หัวหน้าโครงการก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานและหอจดหมายเหตุ

กรมประชาสัมพันธ์

พิพิธภัณฑสถานและหอจดหมายเหตุกรมประชาสัมพันธ์

เลขที่ 9 ซอยอารีย์สัมพันธ์ ถนนพระราม 6

แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

kannika@iirt.net

โทรศัพท์ 02-6182323 ต่อ 2212

โทรสาร 02-6182323 ต่อ 2213

แนะนำคณะกรรมการสมาคมจดหมายเหตุไทยชุดปัจจุบัน

ประชาสัมพันธ์

ขจรศักดิ์ สงมุลนาค

ศูนย์ข้อมูลสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7
998/1 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
กรุงเทพมหานคร 10900
tvicch7@hotmail.com
โทรศัพท์ 02-2720202-10 ต่อ 347, 09-2034427
โทรสาร 02-2720888

สุภัตรา ภูมิประภาส

ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น (The nation)
44 หมู่ 10 ถนนบางนาตราด กม.4.5 บางนา
กทม. 10260
23/665 หมู่บ้านนันทนาการเดิน 2 ซอยท่าอิฐ
ถ.รัตนธิเบศร์ ต.บางรักน้อย จ. นนทบุรี 11000
subhatra@nationgroup.com
โทรศัพท์ 02-3710042 ต่อ 2611, 2642, 01-3760360
โทรสาร 02-7514446

กรรมการ

ขนิษฐา วงศ์พานิช

อดีตผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ
111/52 ถ.นครสวรรค์ เขตป้อมปราบฯ กทม. 10200
โทรศัพท์ 02-2828107, 01-3098186
โทรสาร 02-2829073

รัชชัย ตั้งศิริวานิช

นักวิชาการอิสระ
State Tower 1055 ถ.สีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ 10500
tangsirivanich@hotmail.com
โทรศัพท์ 02-6322385, 01-6820888
โทรสาร 02-6322386

ธนาพล อิวสกุล

กองบรรณาธิการ สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน
1026/220 ถ.พระราม 4 แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร
กทม. 10120
thanapol73@hotmail.com
โทรศัพท์ 02-6776594-5

จรรยารัตน์ สุวรรณภูลิทธิ

Assistant Director of Studies with
Responsibility for Thai Studies
โรงเรียนนานาชาติเซนต์สตีเฟ่น
107 ถนนวิภาวดีรังสิต ลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900
โทรศัพท์ 02-5130270, 06-5445488
โทรสาร 02-9303307

โคม สุขวงศ์

นักจดหมายเหตุ หอภาพยนตร์แห่งชาติ
ที่ทำงาน 93 หมู่ 3 ถ.พุทธมณฑลสาย 5
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
sdome@ji-net.com
โทรศัพท์ 02-4410263-4, 01-4255289
โทรสาร 02-4821087

ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ถ.สามเสน
เขตดุสิต กทม. 10300
โทรศัพท์ 02-2819999 โทรสาร 02-2815341

เก็บตกงานประชุมใหญ่สมาคม จดหมายเหตุไทย 2547

รายงานโดย ดาวเรือง แนวทอง และชี บุญยโกศล

หนึ่งปีผ่านไปอย่างรวดเร็ว งานประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2547 ณ ห้องประชุมศรีวิไล-ทองม้วน หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ จ.เชียงใหม่ ระหว่างวันพฤหัสบดีที่ 14 ถึง วันเสาร์ที่ 16 ตุลาคม 2547 โดยงานนี้สมาคมจดหมายเหตุไทยร่วมกับหอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่

บรรยากาศการประชุมเต็มไปด้วยความอบอุ่นจากกลุ่มสมาชิกสมาคมจดหมายเหตุไทยและผู้สนใจทั่วไปร่วมสองร้อยกว่าคนจนทำให้ต้องใช้เก้าอี้เสริมหลังห้องประชุม ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมากที่สุดและไม่ได้คาดหมายมาก่อนสำหรับการจัดงานประชุมใหญ่สามัญประจำปีเท่าที่เคยมีมาเลยก็ว่าได้ แม้จะมีอุปสรรคและข้อจำกัดบางประการ เรื่องการลงทะเบียน ห้องประชุมเล็กไปบ้าง โดยภาพรวมถือว่าการจัดประชุมครั้งนี้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย คณะผู้จัดการ

ประชุมขอขอบคุณสมาชิกสมาคมจดหมายเหตุไทย และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุมจากแบบประเมินผล คณะผู้จัดการประชุมพร้อมจะนำไปปรับปรุงในการประชุมครั้งต่อไป

บรรยากาศวันแรก ช่วงเช้าเริ่มจากการลงทะเบียนและการสมัครสมาชิก บริเวณหน้าห้องประชุมศรีวิไล - ทองม้วน บริเวณรอบนอกห้องประชุมมีการจัดนิทรรศการและสาธิตกระบวนการผลิตโบลาน การจำหน่ายหนังสือ แผนที่บรรยากาศภายในห้องประชุม นายกสมาคมจดหมายเหตุไทย กล่าวรายงานผลการดำเนินงานของสมาคมฯ โดยอาจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ตามด้วยพิธีเปิดประชุมและปาฐกถา นำ หลักฐานเก่าบอกเล่าปัจจุบัน โดย อธิการบดินทร์มหาวิทยาลัยพายัพ ต่อด้วยการฉายวีซีดี 14 ตุลา และเดินประชาธิปไตยร่วมเสวนา โดย อาจารย์ทรงยศ แววหงษ์

ช่วงบ่าย เป็นวงเสวนา หลักฐานเก่าบอกเล่าปัจจุบัน: การดูแลรักษาและนำมาใช้ ซึ่งมีหลักฐานจดหมายเหตุหลากหลายรูปแบบ อาทิ จดหมายเหตุภาคเหนือโดย ดร. ม.ร.ว. รุจยา อากาศร แผนทีโดย ธวัชชัย ตั้งศิริวานิช ภาพโดย อาจารย์ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ผ้าโดย รองศาสตราจารย์ ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒน์กุล และ การอนุรักษ์โบราณโดย อาจารย์ สนั่น ธรรมธิ ดำเนินรายการโดย อาจารย์ชยันต์ หิรัญพันธุ์ จะเห็นได้ว่า แหล่งความรู้ปรากฏอยู่ในรูปแบบที่หลากหลาย บอกเล่าเรื่องราว วิถีชีวิตผู้คน ชุมชน ศิลปะและวัฒนธรรม สะท้อนประวัติและภูมิหลังราวกับว่าของเหล่านั้นมีชีวิตและวิญญาณของผู้จัดทำแทรกซึมอยู่ ซึ่งผู้ใช้สามารถสัมผัสได้ด้วยการใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการศึกษาค้นคว้า

แม้ว่าวัสดุในการผลิตข้อมูลความรู้จะยากต่อการนำมาใช้ศึกษา ค้นคว้า และงานจดหมายเหตุส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีต แต่ในปัจจุบันสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาบริหารจัดการให้ง่ายต่อการใช้งาน ทำให้ค้นหาและใช้ข้อมูลได้สะดวกรวดเร็วจนขึ้นมาก เป็นโอกาสที่จะขยายงานจดหมายเหตุออกสู่สาธารณะได้ง่ายขึ้น สำคัญที่จะทำให้เอกสารเหล่านี้มีอายุยืนยาวได้อย่างไร นอกจากนี้แล้วยังได้รับเกียรติจาก ผศ. สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ร่วมวงเสวนาในครั้งนี้ด้วย ซึ่งกล่าวว่า โดยส่วนตัวชอบเก็บสะสมเอกสารเก่าๆ เพราะเห็นว่าเป็นแหล่งความรู้ที่มีประโยชน์ เป็นของหาได้ยาก จึงขอเชิญชวนให้ผู้เข้าร่วมประชุมช่วยกันเก็บสะสมเอกสารที่มีค่าไว้เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

วันที่สอง การบรรยายหัวข้อ เทคนิคการจัดเก็บเอกสาร และกิจกรรมฝึกปฏิบัติการจัดเอกสาร โดยทีมวิทยากร หอจดหมายเหตุคูมหาวิทยาลัยพายัพ หลังจากนั้นได้นำผู้เข้าร่วมประชุมเยี่ยมชมหอจดหมายเหตุคูมหาวิทยาลัยพายัพ และหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เชียงใหม่ ทั้ง 2 แห่ง เป็นหน่วยงานที่มีการบริหารและดำเนินงานจดหมายเหตุได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ

วันที่สาม ทักษะศึกษา นำโดย ทีมงานหอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยพายัพ จ.เชียงใหม่ ช่วงเช้า ฟังบรรยายสรุป ก่อนการเดินทางทัศนศึกษา

จุดที่ 1 ข้ามสะพานนวรัฐ ชมโบสถ์คริสต์จักรที่ 1 เชียงใหม่ (เดิม) และโบสถ์ปัจจุบัน จากคริสตจักรที่ 1 เชียงใหม่ ไปวัดพระสิงห์วรมวิหาร วัดเจดีย์หลวง วัดแจ้งหัวริน และพัก รับประทานอาหารกลางวัน

ปิดท้ายโปรแกรม ช่วงบ่ายเดินทางไปบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง ชมและซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

การจัดประชุมประจำปีของสมาคมจดหมายเหตุไทย ทุกปี นอกจากจะเป็นการระดมความคิดเห็น และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานจดหมายเหตุและ เอกสารแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเข้าร่วมแลกเปลี่ยน ความรู้ เพื่อพัฒนาวิชาการจดหมายเหตุให้ขยายไปในวง กว้าง กระตุ้นให้เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์แหล่งข้อมูล ความรู้ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไว้ให้คงอยู่สืบไป

การเรียนการสอนและหลักสูตรวิชา จดหมายเหตุในประเทศไทย

สมสรวง พฤติกุล*

การเรียนการสอนวิชาจดหมายเหตุในประเทศไทยในระดับวิชาชีพเพิ่งเริ่มเมื่อไม่นานมานี้ โดยภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้พัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุ และเอกสาร และเปิดสอนครั้งแรกเมื่อปีการศึกษา 2545 อย่างไรก็ตาม วิชาที่เกี่ยวข้องกับจดหมายเหตุนั้น ในประเทศไทยมีการเปิดสอนมานานแล้ว โดยเป็นวิชาหนึ่งของหลักสูตรทางสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เช่น หลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “วิชาการบริหารงานจดหมายเหตุ” เป็นวิชาเลือกที่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเปิดสอนมานานในระยະหนึ่ง อีกทั้งยังได้เปิดสอน “วิชาจดหมายเหตุ” เป็นวิชาเลือกสำหรับหลักสูตรต่างๆ ของการศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะอักษรศาสตร์ด้วย ในมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งที่เปิดสอนสาขาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรีตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็นวิทยาลัยครูได้มี “วิชาสิ่งพิมพ์รัฐบาลและจดหมายเหตุ” เป็นวิชาเลือกหนึ่งของหลักสูตรและในบางแห่งมีการเปิดสอนวิชานี้ด้วย

การเรียนการสอนวิชาการทางด้านจดหมายเหตุในสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่กล่าวมานี้มีความแตกต่างกัน ทั้งเนื้อหาที่สอนและวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่สอน โดยส่วนใหญ่จะเน้นการสอนเพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักจดหมายเหตุในฐานะที่เป็นทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนึ่งและเป็นทรัพยากรสารสนเทศที่มีลักษณะพิเศษ และแนะนำให้รู้จักแหล่งที่ทำหน้าที่รวบรวม จัดเก็บ ดูแลรักษาและให้บริการจดหมายเหตุในประเทศไทย ในบางแห่งอาจสอนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารงานจดหมายเหตุเพื่อให้นักศึกษาได้รู้และเข้าใจถึงขอบข่ายงานการบริหารงานจดหมายเหตุ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในระยะแรกจึง **ไม่ได้เน้นการผลิตกำลังคนเพื่อรองรับงานจดหมายเหตุในระดับวิชาชีพ**

* กศ.บ. วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยบูรพา), อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, M.A (Overseas Records Management and Archive Administration), University College London, UK, Ph.D. เน้นการจัดการเอกสารและสารสนเทศ, Monash University, Melbourne, AUSTRALIA, รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จนกระทั่งประมาณ ปี 2542-2543 ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยการริเริ่มและผลักดันของ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อุไรศรี วรสระริน (ในขณะนั้นยังดำรงตำแหน่งเป็น ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออกและปัจจุบันได้ถึงอนิจกรรมแล้ว) ได้พัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร และหลักสูตรดังกล่าวได้ผ่านการเห็นชอบ ในปี 2544 และเปิดสอนครั้งแรกเมื่อปีการศึกษา 2545 จนถึงปัจจุบันได้เปิดรับนักศึกษาไว้เพียง 3 รุ่น แล้วจึงงด การเปิดสอนหลักสูตรดังกล่าวไว้ระยะหนึ่งก่อน นักศึกษารุ่นแรก ปีการศึกษา 2545 มีจำนวน 12 คน รุ่นที่ สอง ปีการศึกษา 2546 มีจำนวน 12 คน และรุ่นที่สามปีการศึกษา 2547 มีจำนวน 6 คน

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร พ.ศ. 2544 ของ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร มีโครงสร้างและกลุ่มวิชาของหลักสูตรดังนี้

1. กลุ่มวิชาการจดหมายเหตุประกอบด้วยวิชาบังคับซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวกับหลักแนวคิดและทฤษฎี ทางวิชาการจดหมายเหตุและเอกสาร ดังนี้

336 501 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจดหมายเหตุ

336 502 การจัดการเอกสาร

336 503 การจัดหา จัดเรียง จัดทำคำอธิบายวัสดุจดหมายเหตุและคู่มือช่วยค้น

336 504 การบริการและการประชาสัมพันธ์

และได้จัด 336 500 ระเบียบวิธีวิจัย เป็นกลุ่มวิชาการจดหมายเหตุด้วย

และเป็นวิชาเลือก ดังนี้

336 505 การสงวนรักษาและอนุรักษ์วัสดุจดหมายเหตุ

336 506 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร

336 507 ประวัติศาสตร์บอกเล่าและจดหมายเหตุเสียง

336 601 การอ่านเอกสารภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับการจดหมายเหตุ

336 602 การอ่านเอกสารภาษาฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับจดหมายเหตุ

2. กลุ่มวิชาอักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุ ประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ ที่ให้รู้จักตัวเอกสาร จดหมายเหตุ ดังนี้

วิชาบังคับ มี 2 วิชา คือ

336 564 เอกสารจดหมายเหตุไทยร่วมสมัย

336 571 เอกสารจดหมายเหตุภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์

วิชาเลือก มีดังนี้

336 551 อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุภาคเหนือ

336 552 อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

336 553 อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุภาคใต้

336 561 อักษรวิทยาและเอกสารจดหมายเหตุไทยสมัยอยุธยา

336 562 เอกสารจดหมายเหตุไทยสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 3

336 563 เอกสารจดหมายเหตุไทยสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 - รัชกาลที่ 7

336 572 เอกสารจดหมายเหตุภาษาฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์

336 574 เอกสารจดหมายเหตุภาษาในประเศยุโรปที่เกี่ยวกับประเทศไทยและเอเชียอาคเนย์

ทั้งนี้ในระยะแรกมีการเปิดสอนเพียงบางวิชา

และวิชาสุดท้ายที่ต้องศึกษา คือ 336 600 วิทยานิพนธ์

หากวิเคราะห์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร พ.ศ. 2544 ของคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากรแล้วพบว่า ได้จัดทำหลักสูตรครอบคลุมตามแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างบุคลากรสำหรับรองรับภาระงานด้านจดหมายเหตุของประเทศ เพราะผู้เรียนได้ศึกษาทั้งวิชาที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีหลักของงานจดหมายเหตุ และวิชาที่สนับสนุนงานจดหมายเหตุ รวมทั้งมีวิชาวิทยานิพนธ์ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ลึกในเรื่องที่ตนเองสนใจ

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรนี้มีข้อจำกัดคือ ไม่สามารถเปิดสอนวิชาเลือกได้หลากหลาย เนื่องจากขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่จะเปิดสอน และขาดแคลนตำราวิชาการโดยเฉพาะตำราภาษาไทย ในขณะเดียวกัน ศาสตร์นี้ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา อาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนต้องติดตามและปรับตัวให้ทันต่อการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในศาสตร์ดังกล่าว

ท้องถิ่น ชวนรู้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้าน
ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดตั้งหอจดหมายเหตุท้องถิ่น

ผู้ ขอจัดตั้งได้ คือ นายกองค์ การ
บริหารส่วนจังหวัด โดยยื่นต่อ
อธิบดีกรมศิลปากร

โดยจะมีวิธีการและขั้นตอน

ให้นายก อบจ.ยื่นไปตามที่ทางศิลปากร
กำหนด ซึ่งต้องทำตาม พ.ร.บ. โบราณ
สถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธ
ภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504

การจะขอจัดตั้งจะต้องสอบถามความ
เห็นจากส่วนราชการเจ้าของเรื่อง que เห็นว่า
เป็นงานที่ท้องถิ่นจะรับไปดำเนินการได้

ทั้งนี้เป็นตามแผนปฏิบัติการกำ
หนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่

ได้กำหนดขอบเขตการถ่ายโอนในข้อ 3
ไว้ว่า “รัฐให้การสนับสนุนองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำให้มี
พิพิธภัณฑ์ และหอจดหมายเหตุ
ประจำท้องถิ่น”

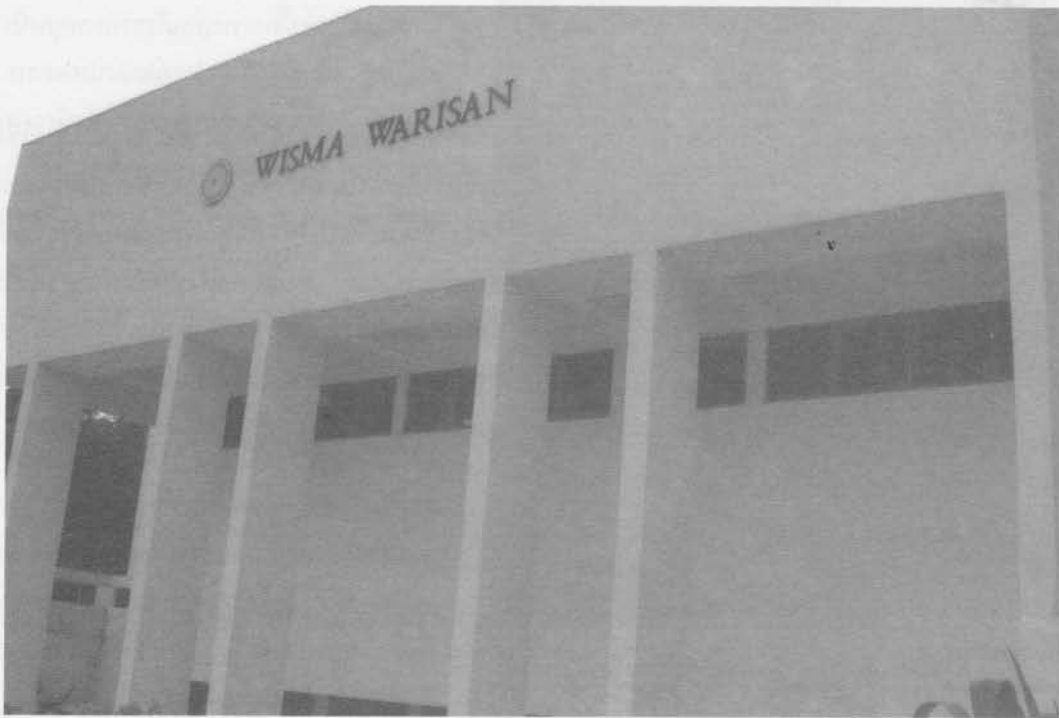
นอกจากนี้แผนปฏิบัติการยังระบุให้กรม
ศิลปากรต้องโอนภารกิจ การบำรุงรักษา
โบราณสถาน และการดูแลรักษาโบราณ
สถานในระดับท้องถิ่นให้แก่องค์กรปก
ครองส่วนท้องถิ่น

ความร่วมมือ ‘ข่าวสด’ - กรมส่งเสริมการ
ปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซีย-สิงคโปร์

กรพินธุ์ ทวีตา

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซีย

บทความที่เขียนแนะนำหอจดหมายเหตุแห่งชาติเพื่อนบ้านฉบับนี้ เป็นการแนะนำให้รู้จักหอจดหมายเหตุแห่งชาติที่มีความโดดเด่นในการปฏิบัติงานด้านจดหมายเหตุสองแห่ง ได้แก่ หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซีย และหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ นอกจากข้อมูลด้านประวัติ โครงสร้างและบุคลากรของหน่วยงานแล้ว ผู้เขียนต้องการจะชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในการพัฒนางานด้านจดหมายเหตุของสถาบันจดหมายเหตุระดับชาติทั้งสองแห่ง การปรับกลยุทธ์การดำเนินงานจดหมายเหตุ โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดแนวทางในการบริหารงานเอกสารจดหมายเหตุรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า electronic records รวมทั้งดำเนินโครงการต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายและร่วมมือกับสถาบันต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาด้านจดหมายเหตุของประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติงานอย่างโดดเดี่ยวเหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ มาเลเซีย

คณะนักจดหมายเหตุ

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

เดินทางไปศึกษาดูงาน

ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซีย

วันที่ 11 สิงหาคม 2547

ประวัติ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ มาเลเซียจัด ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2500 เดิมมีชื่อเรียกว่า Public Records Office เมื่อขยายบทบาทและมีการกิจเพิ่มมากขึ้นจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นหอจดหมายเหตุแห่งชาติ (National Archives) เมื่อปี พ.ศ. 2506 ปีพ.ศ. 2514 หอสมุดแห่งชาติมาเลเซียได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และต่อมาในปีพ.ศ. 2520 หอสมุดแห่งชาติก็ได้แยกออกไปอีกครั้งหนึ่ง หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซียเคยอยู่ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรม ศิลปะและการท่องเที่ยว (The Ministry of Culture, Arts and Tourism) ปัจจุบันได้ย้ายมาสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ศิลปะ และมรดก (The Ministry of Culture, Arts and Heritage) เมื่อปีพ.ศ. 2547 และมีฐานะเทียบเท่ากรม

โครงสร้าง

ประกอบด้วยหน่วยงานที่สำคัญ ได้แก่

ฝ่ายเอกสาร (Conventional Records) รับผิดชอบเอกสารจดหมายเหตุ ลายลักษณ์ รวมทั้งการอนุรักษ์ด้วยการถ่ายต้นฉบับลงไมโครฟิล์ม

ฝ่ายเอกสารอิเล็กทรอนิกส์และ IT (Electronic Records and Information Technology) รับผิดชอบการจัดทำมาตรฐานการจัดเก็บ และให้คำปรึกษาแนะนำเอกสารประเภทนี้แก่หน่วยงานราชการ

ฝ่ายจัดหา รวบรวม จัดหมวดหมู่ และศูนย์เอกสารประเภทโสตทัศน จดหมายเหตุ (Acquisition, Documentation & AV Central) รับผิดชอบในการจัดทำเครื่องมือช่วยค้น การอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุ ลายลักษณ์และโสตทัศนจดหมายเหตุ

ฝ่ายหอจดหมายเหตุรัฐ (State Branches) รับผิดชอบหอจดหมายเหตุในรัฐต่างๆ ทั่วประเทศ ได้แก่ หอจดหมายเหตุรัฐยะโฮร์มาละกา (Johore / Malacca Branch) เกดาห์ปรีส (Kedah / Perlis Branch) ตรังกานูปาหัง (Terengganu / Pahang Branch) ซาบাহ (Sabah Branch) ซาราวัก (Sarawak Branch) ปีนัง (Penang Branch) กลันตัน (Kelantan Branch) และเปรัก (Perak Branch)

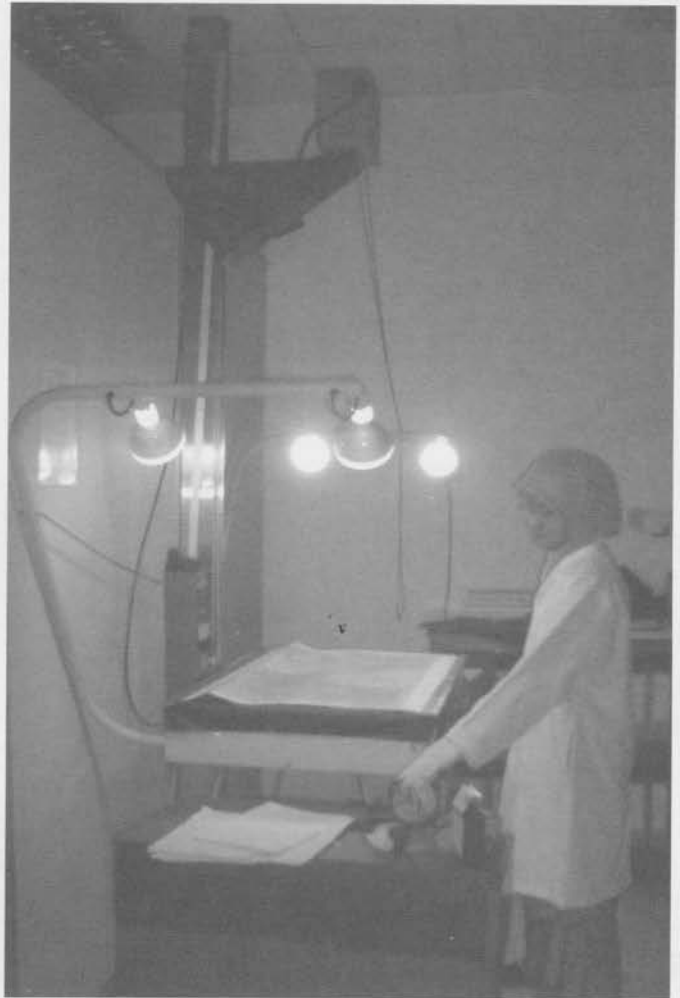
ฝ่ายพัฒนาและแผนงาน (Development & Planning) รับผิดชอบด้านบุคลากร การเงิน การจัดฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์ และจัดทำสิ่งพิมพ์

ฝ่ายหอจดหมายเหตุบุคคลสำคัญ (Memorial Archives) รับผิดชอบหอจดหมายเหตุบุคคลสำคัญของประเทศ ได้แก่ Tunku Abdul Rahman Putra Memorial, Prime Minister's Galleria, Tun Abdul Rasak Memorial, Proclamation of Independence Memorial, National Heroes Memorial และ P. Ramlee Memorial

บุคลากร

ด้านบุคลากรของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ มาเลเซีย นับว่ามีจำนวนค่อนข้างมากถ้าจะเปรียบเทียบกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติประเทศไทยแล้ว ก็มีเจ้าหน้าที่จำนวนถึง 533 คน ประกอบด้วยบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาจากหลายสาขาวิชา แบ่งเป็นนักจดหมายเหตุจำนวน 74 คน ผู้ช่วยนักจดหมายเหตุ 33 คน บรรณารักษ์ 1 คน กณชาารักษ์ 1 คน ส่วนอีก 424 คน เป็นบุคลากรสนับสนุนรวมทั้งช่างเทคนิค

หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซีย ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยการสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมด้านวิชาการจดหมายเหตุ (Records Management and Archives Administration) ในหลายประเทศ เช่น อินเดีย อังกฤษ ออสเตรเลีย แคนาดา ญี่ปุ่น และฮ่องกง นอกจากนี้ ยังได้จัดหลักสูตรการฝึกอบรมด้านจดหมายเหตุให้แก่บุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ในประเทศ รวมทั้งสนับสนุนในการฝึกอบรม และจัดหลักสูตรการฝึกอบรมด้านจดหมายเหตุเป็นพิเศษให้บุคลากรจากหน่วยงานจดหมายเหตุของประเทศสมาชิก สมาพันธ์จดหมายเหตุเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย (Southeast Asia Regional Branch International Council on Archives: SARBICA)

การทำสำเนาไมโครฟิล์มของหอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซีย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซียมีระเบียบและกฎหมายที่ใช้รองรับการบริหารงานเอกสารจดหมายเหตุอย่างกว้างขวางอยู่หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติจดหมายเหตุแห่งชาติ พ.ศ. 2509 และฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2546 (National Archives Act) พระราชบัญญัติเอกสารลับ พ.ศ. 2515 และพ.ศ. 2529 (Official Secrets Act) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2525 (Copyrights Act) รวมทั้งกฎหมายอีกหลายฉบับที่เกี่ยวกับสื่อประเภทคอมพิวเตอร์ และเอกสารประเภทอิเล็กทรอนิกส์ (Cyber Laws)

การซ่อมเอกสารจดหมายเหตุโดยวิธี water cut
ของหอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซีย

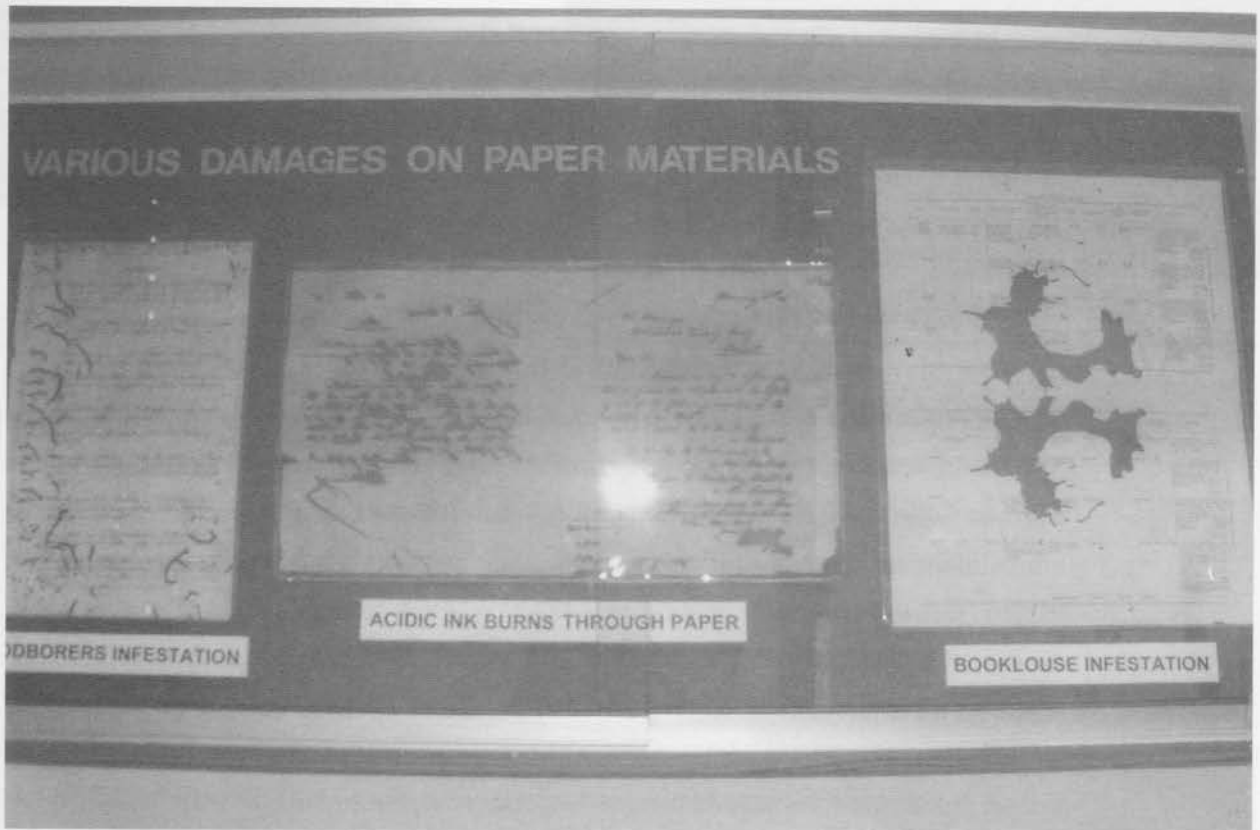
โครงการสำคัญ

โครงการสำคัญที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซียได้ดำเนินการมีทั้งในระดับนานาชาติและระดับประเทศ อาทิเช่น หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซียทำหน้าที่เป็นเลขานุการของโครงการ Memory of the World ของ UNESCO ภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการคัดเลือกและนำเสนอเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติจำนวน 3 รายการ จนได้รับการยอมรับและคัดเลือกให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในปี พ.ศ. 2544 ได้แก่ Letters and Correspondences of the Late Sultan of Kedah (1882 - 1943), The Malay Annals (Sejarah Melayu) และ The Narrative of Hang Tuah (Hikayat Hang Tuah)

หอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซียให้ความสำคัญอย่างมากกับการบริหารงานเอกสารจดหมายเหตุประเภทอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Records) ซึ่งนับวันจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และได้ปรับกลยุทธ์ เน้นบทบาทสำคัญที่มีต่อการเก็บรักษาดูแลเอกสารประเภทนี้ให้สอดคล้องกับนโยบาย Electronic Government ของรัฐบาลมาเลเซีย โดยนับตั้งแต่การปรับปรุงโครงสร้างของหอจดหมายเหตุให้มีหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่รวบรวม จัดเก็บรักษา และให้บริการเอกสารประเภทนี้ การจัดทำมาตรฐานและคู่มือแนะนำ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อควบคุมดูแลวงจรเอกสาร (life cycle) การกำหนดรูปแบบเอกสารที่หน่วยงานจะต้องส่งมอบหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เอกสารสำคัญของชาติสูญหายหรือขาดช่วงไป โครงการ Computerized Archival System and Services หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า COMPASS เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ในการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหาร และจัดการเอกสารจดหมายเหตุอิเล็กทรอนิกส์การให้บริการสืบค้นข้อมูลการจัดทำเครือข่ายฐานข้อมูลเชื่อมโยงกับหอจดหมายเหตุในรัฐต่างๆ

โครงการสำคัญที่น่าสนใจอีกหนึ่งโครงการได้แก่โครงการที่มีชื่อว่า The e_SPARK Project มีวัตถุประสงค์เพื่อการเก็บรักษาเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานให้มีอายุยาวนาน โครงการนี้ได้เริ่มขึ้นในปีพ.ศ. 2546 เป็นความร่วมมือระหว่างบริษัท Mesinniaga Berhad (Ltd.) ของมาเลเซีย และ The International Records Management Trust (IRMT) ประเทศอังกฤษ โดยอธิบดีของหอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซียได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นประธานคณะกรรมการด้านเทคนิค (Technical Committee) และมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านนี้จากหลายประเทศเข้าร่วมทำงานด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ และอีกหลายประเทศในยุโรป โครงการนี้ได้จัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมากมาย มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ด้านมาตรฐานในการอนุรักษ์เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ การเผยแพร่ให้ความรู้แก่บุคลากรของหน่วยงาน ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของเอกสารประเภทนี้ ซึ่งนับวันจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์

ตัวอย่างเอกสารจดหมายเหตุที่ชำรุดซึ่งจัดแสดงไว้ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์

หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ เป็นสถาบันจดหมายเหตุอีกแห่งหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการพัฒนาองค์กรค่อนข้างสูง ทั้งในด้านการบริหารงานเอกสารจดหมายเหตุ ซึ่งเป็นงานวิชาการ มีการศึกษาและกำหนดยุทธศาสตร์ในการนำระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บและให้บริการสืบค้นข้อมูล และให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเอกสารจดหมายเหตุประเภทอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic records) รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการขยายตัวของงานจดหมายเหตุ

ประวัติ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์จัดตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2514 เดิมมีชื่อว่า หอจดหมายเหตุแห่งชาติและศูนย์เอกสาร (The National Archives and Records Centre : NARC) ต่อมาในปีพ.ศ. 2522 ได้เปลี่ยนชื่อใหม่ โดยรวม Oral History Department เข้ามาอยู่ด้วย เรียกว่า The National Archives and Oral History Department ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2536 หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ได้เข้ามาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ The National Heritage Board (NHB) ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นปีนั้น ปัจจุบันหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์อยู่ในสังกัด Ministry of Information, Communications and the Art

เอกสารจดหมายเหตุที่จัดเก็บรักษาอยู่ในหอจดหมายเหตุแห่งชาติมีหลายรูปแบบ เช่นเดียวกับหอจดหมายเหตุอื่นทั้งประเภทลายลักษณ์ ภาพถ่าย ฟิล์ม วิดีโอ แผนที่ ผัง แพลน แอบบันทิกเสียง และ CD-Roms เอกสารเหล่านี้ได้รับการส่งมอบจากหน่วยงานราชการ และอีกส่วนหนึ่งเป็นเอกสารส่วนบุคคล (Private Collections) ซึ่งได้จากองค์กรเอกชน เช่น สมาคม ชมรม รวมทั้งจากบุคคลต่าง ๆ

โครงสร้าง

โครงสร้างขององค์กร ประกอบด้วยหน่วยงานสำคัญ ๆ ได้แก่

- > แผนกเอกสารจดหมายเหตุ (Archives Division) รับผิดชอบรวบรวมและบริหารเอกสารจดหมายเหตุ
- > หน่วยที่รับผิดชอบแหล่งประวัติศาสตร์ (Historic Sites Unit) ทำหน้าที่ค้นคว้าวิจัยแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศ จัดทำแผนที่และจัดทำ Website เพื่อเผยแพร่
- > ศูนย์ประวัติศาสตร์บอกเล่าเริ่มขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2522 ด้รวบรวมและจัดทำข้อมูลที่น่าสนใจหลายเรื่อง เช่น แหล่งชุมชนในสิงคโปร์ ชาวสิงคโปร์รุ่นบุกเบิก การค้าของชาวสิงคโปร์ รัฐบุรุษอาเซียนช่วงการยึดครองของญี่ปุ่น การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางการเมือง การศึกษาของชาติ ฯลฯ
- > หน่วยโสตทัศนจดหมายเหตุ (Audio-Visual Archives Unit) รับผิดชอบรวบรวม จัดหา เก็บรักษา และให้บริการเอกสารจดหมายเหตุประเภทแถบบันทึกภาพ ภาพเคลื่อนไหว และแถบบันทึกเสียง
- > คณะกรรมการอนุรักษ์อนุสาวรีย์ (Preservation of Monuments Board: PMB) จัดตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2514 เพื่ออนุรักษ์ดูแลอนุสาวรีย์ซึ่งสะท้อนประวัติศาสตร์ และศิลปะของชาติ โดยที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ ได้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ ดำเนินการค้นคว้าวิจัย สนับสนุนด้านข้อมูลให้ PMB
- > หน่วยบริการเอกสาร (Records Management Unit) รับผิดชอบให้การสนับสนุนและให้ความรู้ด้าน การบริหารจัดการเอกสารแก่หน่วยงาน วิเคราะห์ ประเมินเอกสารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อจัดเก็บเป็นเอกสารจดหมายเหตุ
- > หน่วยไมโครฟิล์ม รับผิดชอบถ่ายทำเอกสารจดหมายเหตุลงไมโครฟิล์ม เพื่อการอนุรักษ์เอกสารต้นฉบับ และให้บริการ
- > หน่วยอนุรักษ์ รับผิดชอบดำเนินการซ่อมแซมเอกสารจดหมายเหตุประเภทลายลักษณ์

ห้องเก็บไมโครฟิล์ม

ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ มีพระราชบัญญัติจดหมายเหตุแห่งชาติและศูนย์เอกสาร พ.ศ. 2511 (National Archives and Records Centre Act 1968) พระราชบัญญัติคณะกรรมการมรดกแห่งชาติ (The National Heritage Board (NHB) พ.ศ. 2536 และพระราชบัญญัติกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ใช้ในการบริหารงานเอกสารจดหมายเหตุที่ให้บริการแก่สาธารณชน จะระบุคำว่า “ACCESS A” หมายถึง ให้ค้นคว้าและทำสำเนาได้ และ “ACCESS B” สำหรับเอกสารที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของเจ้าของเอกสาร

ห้องบริการเอกสารจดหมายเหตุ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์

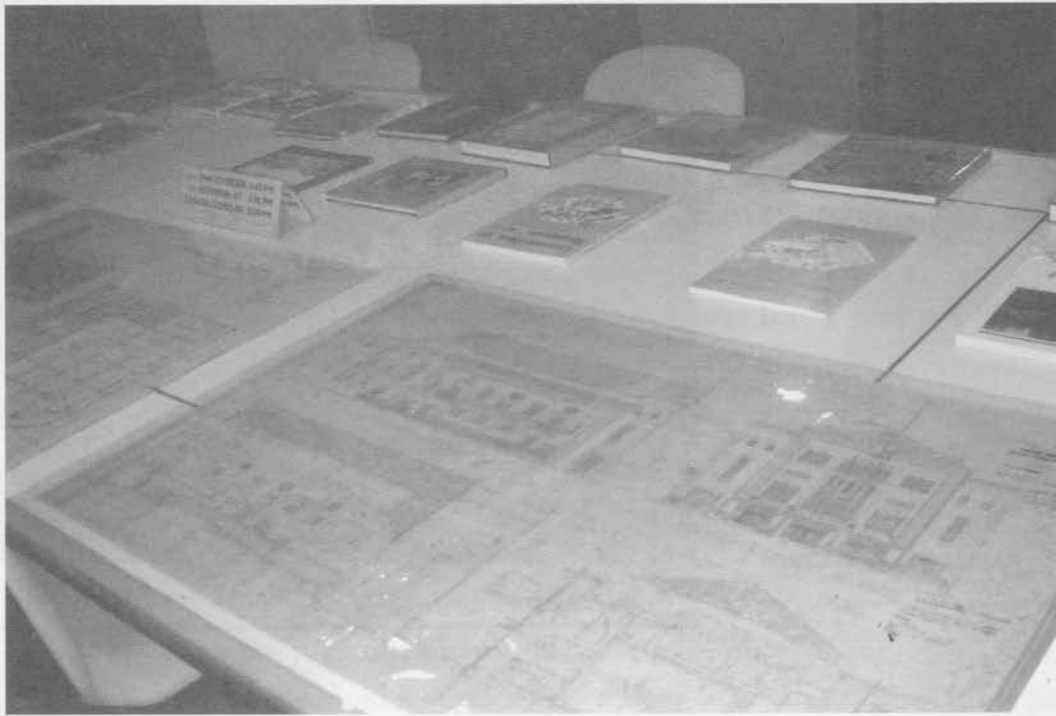
โครงการสำคัญ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ มีบทบาทสำคัญอยู่ในระดับแนวหน้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทางด้านการบริหารจัดการเอกสารประเภทอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Records) ทั้งนี้ได้มีกำหนดนโยบายสำหรับการบริหารจัดการเอกสารประเภทนี้ เช่น การกำหนดมาตรฐาน และรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องส่งมอบหอจดหมายเหตุ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่นักลากรของหน่วยงานเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชาติเช่นเดียวกับเอกสารลายลักษณ์ (Textual Archives) การจัดทำคู่มือแนะนำ และการจัดเก็บรักษาเอกสารประเภทนี้เป็นต้น โครงการสร้างที่น่าสนใจได้แก่

โครงการจัดทำตารางกำหนดอายุเอกสารประเภทอิเล็กทรอนิกส์ และการกำหนดรูปแบบการอนุรักษ์และการทำลายเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานราชการ (General Electronic Records Retention Schedule and Preservation and Disposal of government Electronic Records) ซึ่งหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ได้ร่วมมือกับ Ministry of Finance และหน่วยงาน Info-Communications Authority of Singapore (IDA) และได้มีการเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ยังได้พัฒนาคู่มือแนะนำการจัดเก็บเอกสารประเภท E-mail ด้วย

โครงการพัฒนาระบบการบริหารเอกสารจดหมายเหตุประเภทอิเล็กทรอนิกส์ (Development of E-Archiving System) โครงการนี้หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ร่วมมือกับบริษัท Kodak Singapore และ SQL View Pte Ltd เพื่อพัฒนาระบบที่เหมาะสมในการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ตลอดวงจรของเอกสาร ตั้งแต่การเริ่มผลิต การใช้งาน การจัดเก็บ การทำลายเอกสารที่ไม่มีคุณค่าสำคัญ การส่งมอบเอกสารเหล่านี้ให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ รวมถึงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ประเภท E-mail และการจัดเก็บในรูปแบบของ digital หรือถ่ายลงไมโครฟิล์ม

โครงการที่น่าสนใจอีกโครงการหนึ่งทางด้าน IT ได้แก่ การพัฒนาระบบการสืบค้นด้วยคอมพิวเตอร์ (Online Finding Aid) เอกสารจดหมายเหตุประเภทลายลักษณ์และภาพถ่ายเก่าได้รับการสแกน และเปิดให้บริการผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Internet)

ตัวอย่างเอกสารจดหมายเหตุประเภทแบบแปลน และสิ่งพิมพ์ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์

หอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ มีโครงการความร่วมมือด้านวิชาการจดหมายเหตุกับหลายประเทศในอาเซียน เช่น การจัดฝึกอบรมด้านไมโครฟิล์ม การอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุ และการบริการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่บุคลากรของหอจดหมายเหตุแห่งชาติอินโดนีเซีย และหอจดหมายเหตุแห่งชาติสาธารณรัฐเวียดนาม โครงการความร่วมมือจัดนิทรรศการจดหมายเหตุกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซีย และหอจดหมายเหตุแห่งชาติประเทศไทย

จะเห็นได้ว่าหอจดหมายเหตุแห่งชาติมาเลเซีย และหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์ ได้มีบทบาทที่สำคัญในการรักษาไว้ซึ่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชาติตามหลักวิชาการจดหมายเหตุ ในยุค IT เอกสารอิเล็กทรอนิกส์นับวันจะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติทั้งสองแห่งต้องปรับยุทธศาสตร์การบริหารเอกสารจดหมายเหตุให้สอดคล้องและรองรับกับสภาพดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อรักษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ให้มีความต่อเนื่อง การกำหนดแผน และการดำเนินโครงการต่างๆ อย่างจริงจังเป็นรูปธรรมทำให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติทั้งสองแห่งมีความก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างมาก จึงนำที่สถาบันจดหมายเหตุในประเทศไทยรวมทั้งหอจดหมายเหตุแห่งชาติ จะได้ศึกษาและติดตามการดำเนินงาน เพื่อนำมาปรับใช้และพัฒนางานจดหมายเหตุของประเทศไทย รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่จะรักษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชาติให้คงอยู่ตลอดไป

หอจดหมายเหตุ หอสมุดแห่งชาติ และนานาหอสมุดในเวียดนาม

พิเชฐ สายพันธ์

นักศึกษาระดับปริญญาเอก

The Vietnam National
University

เวียดนามเป็นประเทศที่มีจารีตการเก็บรักษาเอกสารมายาวนาน ซึ่งเป็นมรดกตกทอดจากวัฒนธรรมนักปราชญ์ นักปกครองในลัทธิขงจื้อนับตั้งแต่ราชวงศ์หลี (Ly) ก่อตั้งวิหารวรรณคดี (Van Mieu) ตั้งแต่คริสต์ศักราช 1070 เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า ของเหล่าพระราชวงศ์และข้าราชการชั้นสูง และเป็นสนามสอบจอหงวนสำหรับเข้ารับราชการเป็นขุนนางในราชสำนัก เป็นที่น่าสังเกตว่า คำว่า “Van” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาจีนมีความหมายว่า ตัวอักษร เมื่อประกอบเป็นคำว่า “Van Hoa” แปลว่าวัฒนธรรม หรือ “Van Minh” แปลว่าอารยธรรม นั้นหมายความว่า การมีวัฒนธรรมและอารยธรรมในความคิดของสังคมเวียดนามต้องมาจากพื้นฐานที่สำคัญคือการรู้อักษรหรือการรู้หนังสือ

รากฐานของวัฒนธรรมการใช้หนังสือจึงอยู่คู่กับสังคมเวียดนามมายาวนานนับพันปี ในกรณีนี้เห็นได้ชัดว่า ผู้รู้หนังสือก็คือกลุ่มของผู้ปกครอง หากจะมองในอีกด้านหนึ่งคือ ผู้ที่จะก้าวข้ามขึ้นมาเป็นชนชั้นผู้ปกครองได้นั้น จำเป็นต้องรู้หนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแตกฉานในความคิดของขงจื้อ เพราะฉะนั้น ควบคู่กับวัฒนธรรมการใช้หนังสือและการสอบจอหงวน จำเป็นต้องมีการเขียนและเก็บเอกสารสำคัญ เพื่อการค้นคว้า การอ้างอิง และการสอบ ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่วิหารวรรณคดีแห่งนี้ อาจกล่าวได้ว่านี่เป็นจุดเริ่มต้นของระบบห้องสมุดแบบจารีตของเวียดนาม

หอสมุดแห่งชาติเวียดนาม กรุงเทพมหานคร ในปัจจุบัน

แม้ว่าวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบจารีตและการสอบรับราชการแบบขงจื้อจะสิ้นสุดลง นับจากการสอบในสนามสอบหลวงครั้งสุดท้ายเมื่อปี ค.ศ. 1919 ในสมัยที่ฝรั่งเศสเข้ามาเรืองอำนาจในเวียดนามก็ตาม แต่ฝรั่งเศสก็ได้วางรากฐานระบบการจัดเก็บเอกสารรวมทั้งแนวทางการวิจัยข้อมูลต่างๆ อันเป็นจุดเปลี่ยนผ่านของแนวทางการศึกษาในแบบจารีตมาสู่แนวทางการศึกษาตามแบบ “ศาสตร์” ของตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของสำนักปลัยบูรพทิศแห่งฝรั่งเศส (Ecole Francaise d’Extreme Orient) ที่เริ่มก่อตั้งในปี ค.ศ. 1898 ได้เป็นตัวอย่างที่ดีที่เวียดนามเองนำมาปรับใช้กับระบบจัดเก็บ - ค้นคว้าเอกสารแบบจารีตมาสู่ระบบจัดเก็บ-ค้นคว้าเอกสารแบบสากล

ในการก่อตั้งหอจดหมายเหตุและหอสมุดแห่งชาติเวียดนามอย่างเป็นทางการ เวียดนามได้รับอิทธิพลโดยตรงจากระบบหอจดหมายเหตุและหอสมุดแห่งชาติของฝรั่งเศส ในปีค.ศ. 1917 รัฐบาลฝรั่งเศสได้มอบหมายให้ Paul Boudet เป็นผู้รับผิดชอบในโครงการจัดตั้ง “หอจดหมายเหตุและหอสมุดอินโดจีน” และได้จัดตั้งสำนัก “หอสมุดกลางอินโดจีน” ขึ้นที่กรุงฮานอย โดยมีหน้าที่หลักในการรวบรวมเอกสารทั้งหลายที่ตีพิมพ์ในเขตพื้นที่ ซึ่งแบ่งเป็นเขตเหนือ เขตกลาง เขตใต้ ของเวียดนาม รวมทั้งในลาวและในกัมพูชา ในเวลานั้นหอสมุดกลางอินโดจีนประกอบด้วยแผนกต่างๆ แบ่งเป็น 9 แผนก ในจำนวนนี้มีแผนกที่เก็บเอกสารสำคัญคือ ห้องแผนที่อินโดจีน ห้องหนังสือพิมพ์อินโดจีน และห้องบรรณนิทัศน์อินโดจีน

ห้องหนังสือพิมพ์อินโดจีนได้รวบรวมหนังสือพิมพ์สำคัญของเวียดนามคือ หนังสือพิมพ์ “ชาดิ่นห์บ่าว” (Gia dinh Bao) ซึ่งพิมพ์ที่ไซ่ง่อนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1865 ในป็นไซ่ง่อนและบริเวณตอนใต้ของเวียดนาม ได้ตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสแล้ว ชื่อหนังสือพิมพ์นี้ใช้ชื่อว่า “ชาดิ่นห์” ซึ่งก็คือชื่อเดิมของเมืองไซ่ง่อน ความสำคัญของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้คือ เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกที่พิมพ์ด้วยตัวอักษรลาติน-เวียดนาม (มักจะเรียกกันว่าชุดอักษรก๊วกหงือ) ซึ่งเป็นตัวอักษรเวียดนามสมัยใหม่ที่คิดค้นโดยบาทหลวงอเล็กซอง เดอ โรด ชาวโปรตุเกสที่ทำงานให้กับรัฐบาลฝรั่งเศสตั้งแต่เมื่อปี ค.ศ. 1648 แต่ในสมัยนั้นตัวอักษรชุดลาติน-เวียดนามนี้ยังไม่ได้รับความนิยม จนกระทั่งเมื่อฝรั่งเศสเริ่มเข้ามายึดดินแดนเวียดนามเป็นอาณานิคมได้ ซึ่งก็เริ่มจากภาคใต้ก่อนในปี ค.ศ. 1862 แล้วจึงขึ้นมาทางภาคเหนือ ตัวอักษรชุดนี้จึงได้ถูกทำให้เป็นที่แพร่หลายแทนตัวอักษรชุดเดิมที่ปฏิรูปจากอักษรจีน (ที่เรียกกันว่าอักษรโนม) เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์ชาดิ่นห์บ่าวจึงเป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นว่าอักษรชุดลาติน-เวียดนามเริ่มเป็นที่นิยมแพร่หลายอย่างจริงจังและได้มีบทบาทสำคัญต่อประชาชนชาวเวียดนามในเวลาต่อมา โดยเฉพาะในกระบวนการสร้างชาติเวียดนามสมัยใหม่ ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่การเคลื่อนไหวต่อต้านลัทธิอาณานิคมฝรั่งเศสและต่อต้านระบบศักดินาขุนนาง-จักรพรรดิตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ในช่วงนี้มีหนังสือพิมพ์ที่มีบทบาททางด้านการเมือง สังคม และประวัติศาสตร์ของรัฐบาลเวียดนามสมัยใหม่คือ หนังสือพิมพ์ “บ่าวก๊วกก๊วก” (Bao Cuu Quoc) หนังสือพิมพ์ “ด่งมินห์” (Dong Minh) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของกลุ่มเวียดนามมินห์ (Viet Minh) ในการเผยแพร่อุดมการณ์สร้างชาติเวียดนามจนสามารถรวมประเทศได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1975 การเผยแพร่ข้อมูลและเอกสารในช่วงเวลานี้อย่างเป็นล่ำเป็นสันนับได้ว่าเป็นยุคหนึ่งแห่งการปฏิวัติความรู้ในสังคมเวียดนาม ซึ่งความรู้ได้กระจายสู่มวลชนอย่างกว้างขวางยิ่งกว่าสมัยใดๆ ที่ผ่านมา

บทบาทของหนังสือพิมพ์จึงมีความสำคัญต่อกระบวนการสร้างชาติเวียดนามสมัยใหม่มาก หอสมุดแห่งชาติเวียดนามเองก็ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดเก็บหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ ที่พิมพ์เผยแพร่ในเวียดนาม ปัจจุบันสามารถรวบรวมไว้ได้ถึง 926 รายชื่อหนังสือพิมพ์ และหนังสือพิมพ์ที่มีอายุมากกว่า 100 ปี จะถูกจัดเก็บไว้ในรูปของไมโครฟิล์ม

เนื่องจากกำเนิดของหอจดหมายเหตุและหอสมุดแห่งชาติเวียดนามมาจากรัฐบาลฝรั่งเศสในสมัยอาณานิคม เอกสารที่พยายามรวบรวมจัดเก็บในยุคแรกของการจัดตั้งจึงเป็นเอกสารในภาษาลาติน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาจีน และภาษาเวียดนามในรูปของอักษรลาติน-เวียดนามซึ่งเริ่มเป็นที่นิยมในภายหลัง ในจำนวนนี้หอสมุดแห่งชาติได้จัดเก็บพจนานุกรมลาติน-เวียดนามรุ่นแรก ได้แก่ “พจนานุกรมภาษาอานนาม-โปรตุเกส-ละติน” (Dictionarium Annamiticum-Lusitanum-Latinh) ฉบับของบาทหลวงอเล็กซอง เดอ โรด ดีพิมพ์ที่กรุงโรมเมื่อ ค.ศ. 1651 ฉบับนี้เป็นฉบับตีพิมพ์หลังจากที่บาทหลวงท่านนี้คิดค้นระบบอักษรลาติน-เวียดนามสำเร็จใน ค.ศ. 1648 และ “พจนานุกรมลาติน-อานนาม” (Dictionaire Latino-Annamiticum) ฉบับตีพิมพ์ ค.ศ. 1886 หนึ่งปีให้หลังจากที่ฝรั่งเศสสามารถรวบรวมดินแดนเวียดนามทั้งทางเหนือ กลาง ได้ เป็นอาณานิคมได้ทั้งหมด หลังจากพจนานุกรมเล่มนี้ตีพิมพ์ออกมาก็มีการเผยแพร่และการเรียนการสอนอักษรลาติน-เวียดนามโดยฝรั่งเศสก็เป็นอย่างแพร่หลาย ฝรั่งเศสได้กำหนดให้ชาวเวียดนามที่จะเข้ามาทำงานราชการกับรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสจำเป็นต้องใช้ภาษาเวียดนามผ่านระบบอักษรลาติน-เวียดนาม แทนการใช้อักษรโรมตามจารีตการสอบรับราชการเดิม ซึ่งในที่สุดจักรพรรดิชาวดิ้นไห่ในรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสก็ได้ประกาศยกเลิกการใช้อักษรโรมหลังจากการสอบจอหงวนครั้งสุดท้าย ค.ศ. 1918-1919

ห้าปีหลังจากการเริ่มดำเนินงานรวบรวมจัดเก็บเอกสารในอินโดจีน ค.ศ. 1922 หอสมุดกลางอินโดจีนจึงได้จัดทำบรรณนิทัศน์และรายการหนังสือที่มีการผลิตในอินโดจีนตั้งแต่ก่อนการเปิดหอสมุด จนกระทั่งภาระดังกล่าวตกทอดมาสู่หอสมุดแห่งชาติเวียดนามในปัจจุบันงานชิ้นสำคัญในขณะที่ยังมีฐานะเป็นหอสมุดกลางอินโดจีนก็คือ การจัดทำบรรณนิทัศน์เอกสารอินโดจีน (Bibliographie de Indochine) อันเป็นชุดบรรณนิทัศน์ขนาดใหญ่ที่รวบรวมรายชื่อเอกสารที่ได้รับการตีพิมพ์ในเขตอินโดจีนตั้งแต่ ค.ศ. 1913-1937 โครงการนี้ได้ยุติลงใน ค.ศ. 1967 และได้มีการตีพิมพ์ชุดบรรณนิทัศน์เอกสารอินโดจีนนี้ที่ปารีส

หลัง ค.ศ. 1954 อันเป็นปีที่เวียดนามปลดปล่อยประเทศจากฝรั่งเศสได้สำเร็จ หอสมุดกลางอินโดจีนได้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐบาลเวียดนามอย่างเต็มที่ และเปลี่ยนชื่อเป็น “หอสมุดกลางแห่งชาติ” และ “หอสมุดแห่งชาติ” ในที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่า หอสมุดแห่งชาติได้จัดทำรายการหนังสือแบ่งตามระยะเวลาที่สำคัญคือ รายการหนังสือก่อน ค.ศ. 1954 และรายการหนังสือหลัง ค.ศ. 1954 นอกจากนี้ยังแบ่งรายการหนังสือออกเป็นภาษาสำคัญซึ่งแบ่งเป็นห้องๆ คือ ห้องภาษารัสเซีย ห้องภาษาจีน (ระหว่าง ค.ศ. 1954-1960) ห้องภาษาจีน-ญี่ปุ่น (ระหว่างปี 1960-ปัจจุบัน) ซึ่งเป็นแหล่งเอกสารกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญหลังการปลดปล่อยประเทศ และสร้างรัฐชาติเวียดนามใหม่ภายใต้อุดมการณ์ทางการเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากรัสเซียและจีน ส่วนภาษาอื่นจะถูกจัดรายการรวมกันในกลุ่มภาษาต่างประเทศ

ส่วนเอกสารที่เป็นอักษรโรม หรืออักษรหาน-โนม ซึ่งเป็นอักษรที่ใช้ในเอกสารจารีตและโบราณของเวียดนาม ก็จะถูกเก็บรักษาไว้ในห้องเอกสารหายาก อย่างไรก็ตาม เอกสารอักษรหาน-โนมที่ได้รับการเก็บไว้เหล่านี้ ส่วนใหญ่แล้วเป็นเอกสารในสมัยราชวงศ์เหงียน โดยเฉพาะที่ถูกรวบรวมไว้โดยชาวฝรั่งเศสที่เข้ามามีอิทธิพลในราชสำนักในระหว่างปี ค.ศ.1880-1920 ปัจจุบันเอกสารกลุ่มนี้ได้รับการเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติสาขา 1 กรุงฮานอย ซึ่งประกอบด้วยชุดประกาศที่ลงพระปรมาภิไธยตั้งแต่จักรพรรดิฉวนจงถึงจักรพรรดิบ่าวไ่ด่จำนวน 700 ฉบับ ชุดเอกสารการตราโฉนดที่ดินในท้องถิ่นตั้งแต่ภาคเหนือจนจรดภาคใต้ ซึ่งมีจำนวนหน้ากระดาษถึง 800,000 แผ่น เป็นเอกสารที่มีค่ามากในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ดิน และการกำหนดที่ทำนาในสมัยราชวงศ์เหงียน นอกจากนี้ยังมีชุดเอกสารของสำนักว่าราชการมณฑลภาคเหนือ ซึ่งเป็นตัวแทนของราชสำนักไว้ใน การดูแลกิจการด้านการปกครองและบริหารในมณฑลภาคเหนือของเวียดนามในช่วงที่ฝรั่งเศสเข้ามามีอิทธิพล เป็นเอกสารที่แสดงข้อมูลระบบการปกครองและความสัมพันธ์ในการบริหารการปกครองระหว่างหน่วยปกครองจารีตกับระบบบริหารของฝรั่งเศส เอกสารทั้งหมดเขียนเป็นอักษรโรม ซึ่งยังคงแสดงอิทธิพลของระบบการปกครองแบบจารีตของเวียดนาม ที่ต้องใช้อักษรโรม อันถือว่าเป็นอักษรชั้นสูงสำหรับเหล่าขุนนางและการว่าราชการปกครอง

นอกจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติสาขาที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงฮานอยจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับเอกสารอักษรโรม เวียดนามยังมีสถาบันที่ทำหน้าที่ศึกษาค้นคว้าเอกสารอักษรโรมโดยเฉพาะคือ สถาบันอักษรหาน-โนม ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันที่เป็นคลังภูมิปัญญาจารีตของเวียดนาม ที่นี้เราก็จะได้พบเอกสารเก่าแก่ที่บันทึกเป็นอักษรโรมเก็บรักษาไว้ด้วย ส่วนที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติสาขาที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงโฮจิมินห์หรือไซ่ง่อนก็มีชุดเอกสารที่น่าสนใจที่เก็บรักษาไว้คือ ชุดแผนที่จำนวนกว่า 22,000 ชิ้น ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1860-1972 แผนที่เหล่านี้เป็นชุดแผนที่ที่สร้างขึ้นตามศาสตร์แบบสากลแบบตะวันตก (ในขณะที่แผนที่แบบจารีตถูกบันทึกเป็นภาษาโนมและมีลักษณะการเขียนแบบโบราณ) ซึ่งมีความสำคัญและเป็นประโยชน์มากเมื่อเวียดนามใช้เป็นหลักฐานในการกำหนดเขตแดนของพรมแดนประเทศของรัฐเวียดนามสมัยใหม่ในเวลาต่อมา

นানাห้องสมุดกับการใช้ห้องสมุดในเวียดนาม

เวียดนามมีห้องสมุดต่างๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งส่วนที่เป็นหอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดที่สังกัดบัณฑิตยสภาแห่งชาติ ซึ่งจะมีห้องสมุดสาขาวิชาต่างๆ ประจำสถาบันอยู่ภายใต้สังกัด ห้องสมุดเฉพาะภายใต้กำกับของหน่วยงานในแต่ละกระทรวง ห้องสมุดในสังกัดของมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ห้องสมุดท้องถิ่น รวมทั้งศูนย์รวบรวมเอกสารในพิพิธภัณฑ์ต่างๆ

ระหว่างที่ผู้เขียนเป็นนักศึกษาปริญญาเอกคณะประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม กรุงฮานอย ทำให้ได้มีโอกาสใช้ห้องสมุดประเภทต่างๆ ในเวียดนามอย่างหลากหลาย ทั้งห้องสมุดในสังกัดของมหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม อันได้แก่ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดสาขามหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และห้องสมุดเฉพาะที่คณะประวัติศาสตร์ ห้องสมุดในสังกัดของบัณฑิตยสภาสังคมศาสตร์แห่งชาติเวียดนาม ได้แก่ ห้องสมุดกลางศูนย์สังคมศาสตร์แห่งชาติ ห้องสมุดสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และห้องสมุดสถาบันชาติพันธุ์วิทยา รวมทั้งห้องสมุดในสังกัดของหอสมุดแห่งชาติ อันได้แก่หอสมุด-แห่งชาติและหอจดหมายเหตุแห่งชาติ นอกจากนี้ยังรวมถึงห้องสมุดในท้องถิ่นที่ผู้เขียนได้ใช้ในระหว่างการทำวิจัยภาคสนาม โดยเฉพาะที่เมืองเดียนเบียนฟู ซึ่งได้แก่ห้องสมุดประจำจังหวัดเดียนเบียน (ฟู) และเอกสารในพิพิธภัณฑ์ประจำจังหวัดเดียนเบียน (ฟู) ผู้เขียนได้พบความน่าสนใจหลายประการจากประสบการณ์การใช้ห้องสมุดต่างๆ เหล่านี้ จึงจะได้นำมาเล่าสู่กันฟังเป็นเกร็ด ณ ที่นี้ด้วย

แรกเริ่มทีเดียว ก่อนการเข้าใช้ห้องสมุดต่างๆ ในเวียดนามจำเป็นต้องทำบัตรประจำห้องสมุดแต่ละแห่ง ในฐานะที่เป็นชาวต่างชาติจำเป็นต้องมีเอกสารสำคัญประกอบคือ จดหมายแนะนำตัวที่มีหน่วยงานราชการรับรอง อันที่จริงแล้วการขอจดหมายแนะนำตัวเป็นเรื่องที่ขอยากมากกว่าการทำบัตรห้องสมุดเสียอีก เมื่อทำบัตรได้แล้วจึงจะมีสิทธิได้เข้าใช้ห้องสมุด โดยปกติต้องเสียเวลาในการขอจดหมายแนะนำตัวและการขอทำบัตรห้องสมุดอย่างน้อย 2 สัปดาห์ เพราะฉะนั้นนักวิจัยชาวต่างชาติที่มีเวลาน้อยในประเทศเวียดนามมักจะไม่ประสบความสำเร็จและใช้เวลาที่เหลืออยู่ไม่พอในการขออนุญาตเข้าค้นคว้าเอกสารในห้องสมุด ผู้เขียนมีเพื่อนอาจารย์ท่านหนึ่งเล่าให้ฟังว่า ท่านอดสำห้ขออนุญาตมาทำวิจัยที่เวียดนามได้สองเดือน แต่สามารถใช้หนังสือที่ต้องการได้เพียง 8 เล่มเท่านั้น และเพื่อนอาจารย์บางท่านก็ได้รับการปฏิเสธจากห้องสมุดในท้องถิ่นไม่อนุญาตให้เข้าไปทำการค้นคว้าวิจัยเอกสารได้เลย หลังจากเสียเวลาเพียรขออนุญาตอยู่ถึง 3 ปี อย่างไรก็ตามความยากลำบากเหล่านี้ก็เกิดขึ้นจากสาเหตุเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะกรณีด้วย เพราะห้องสมุดแต่ละแห่งมีวิจารณ์ในการพิจารณาให้เข้าใช้ตามวัตถุประสงค์และระเบียบของแต่ละห้องสมุด

ห้องสมุดทุกแห่งของเวียดนาม มีข้อห้ามไม่ให้นำเอกสารใดๆ ที่เป็นส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ พจนานุกรม หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ยกเว้นสมุดจดที่มีหน้ากระดาษเปล่าๆ และปากกา ท่านที่อดสำห้หัวคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กมาด้วยเป็นอันว่าลืมไว้ที่บ้านได้เลย เพราะฉะนั้นทุกๆ ท่านจะต้องฝากกระเป๋าไว้ข้างนอกซึ่งมักจะเป็นอาคารที่อยู่ติดประตูทางเข้า และต้องแสดงบัตรทุกๆ ครั้งที่เข้าใช้ห้องต่างๆ ตามปกติแล้วการนำหนังสือออกมาจากชั้นออกมามีจำนวนจำเป็นต้องเขียนบัตรขิม ไม่สามารถที่จะเข้าไปหยิบจากชั้นมาอ่านเองได้ ยกเว้นแต่ห้องอ่านหนังสือบางห้องที่เขียนระบุว่าเป็นห้อง “หยิบหนังสือจากชั้นได้เอง” ซึ่งก็มักจะเป็นห้องอ่านหนังสือทั่วไป ระเบียบการขิมจากชั้นก็แตกต่างกันไปตามแต่ละห้องสมุด เช่น ที่หอสมุดแห่งชาติจะขิมอ่านจากชั้นหนังสือได้ครั้งละไม่เกิน 3 เล่ม หรือแม้แต่ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยก็เช่นเดียวกัน ต่างจากห้องสมุดในบ้านเราและห้องสมุดในต่างประเทศทั่วไปที่เรามักจะเห็นผู้ใช้ห้องสมุดกับหนังสือกองโตนับสิบๆ เล่มวางกองอยู่ข้างหน้า แต่ที่เวียดนามเราจะเห็นผู้ใช้ห้องสมุดกับบัตรขิมหนังสือที่ต้องเขียนเตรียมไว้ล่วงหน้านับสิบๆ แผ่น (1 แผ่น/1 เล่ม) สำหรับเข้าไปขิมได้ทีละ 3 เล่ม หากขิมออกมาดูแล้วเห็นว่าหนังสือที่ได้ยังไม่ตรงนัก ก็จะใช้บัตรขิมที่กรอกเตรียมไว้แล้ว ยื่นเพื่อขิมเล่มใหม่ออกมาจากชั้น

ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดจากการใช้ห้องสมุดในเวียดนามก็คือ การได้เห็นเอกสารภาษาฝรั่งเศสที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นในห้องหนังสือทั่วไป หรือห้องหนังสืออ้างอิง โดยเฉพาะหนังสือแผนที่โลกที่ตีพิมพ์จากค่ายยุโรปตะวันออกซึ่งผู้เขียนได้พบในห้องสมุดกลางของมหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ฮานอย ภายได้สังกัดของมหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม มีหนังสือแผนที่ตีพิมพ์ในสหภาพโซเวียตที่น่าประทับใจ แสดงให้เห็นเส้นทางเดินเรือข้ามมหาสมุทร และพื้นที่ต่างๆ ที่ชาวยุโรปแต่ละประเทศได้เดินทางไปครอบครองในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18-20 นอกจากนี้ยังมีส่วนแผนที่ที่สำคัญต่อภูมิศาสตร์ด้านตะวันออกของทวีปเอเชียตั้งแต่สหภาพโซเวียตลงมาถึงออสเตรเลีย โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนที่เป็นภาคพื้นสมุทรกับภาคพื้นทวีปชายฝั่ง เมืองท่าริมทะเลที่สำคัญ รวมทั้งเกาะต่างๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก นอกจากนี้ หนังสือแผนที่ที่ตีพิมพ์โดยฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1912 ก็ได้แสดงให้เห็นว่า บริเวณพื้นที่อุษาคเนย์ในเวลานั้นถูกเรียกรวมๆ ว่าเป็น “Indochine” รัฐไทยยังได้ชื่อว่า “Siam” และอ่าวไทยก็ยังคงเรียกว่า “Gulf du Siam” ในเวลานั้นพื้นที่อุษาคเนย์ได้ถูกกำหนดเขตแดนเสร็จสิ้นแล้ว ไม่ปรากฏการแยกพื้นที่ระหว่าง ลาว กัมพูชา เวียดนามอย่างที่เห็นในปัจจุบัน ทั้งสามประเทศถูกรวมอยู่ในพื้นที่ที่ฝรั่งเศสเรียกว่า “Indochine Francaise”

บรรยากาศห้องอ่านหนังสือในห้องสมุด
เมืองเดียนเบียนฟู

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ผู้เขียนพบว่า หนังสือพิมพ์เวียดนามเป็นตัวจักรที่สำคัญยิ่งในกระบวนการสร้างชาติเวียดนามสมัยใหม่ เวียดนามเป็นประเทศที่รุ่มรวยด้วยหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและปัจจุบันหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในแต่ละจังหวัดก็สามารถหาอ่านได้ประจำในห้องวารสารของหอสมุดแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ผู้เขียนเองก็ตื่นตะลึงไปกับรายชื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรวมทั้งฉบับจริงที่วางอยู่บนชั้นหนังสือพิมพ์ นับเกือบได้ร้อยฉบับที่ยังจำหน่ายอยู่ในปัจจุบัน มิพักต้องเสียเวลาเดินทางไปถึงแต่ละจังหวัด ความเป็นไปและข่าวสารประจำวันในท้องถิ่นถูกนำมาเสนอและวางไว้ให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการ ณ หอสมุดแห่งชาติกลางเมืองหลวงนี้แล้ว

ในระหว่างที่ผู้เขียนได้มีโอกาสไปใช้ห้องสมุดท้องถิ่นในจังหวัดเดียนเบียน (ฟู) เพื่อค้นคว้าทำวิทยานิพนธ์ เป็นห้องสมุดเล็ก ๆ ที่น่ารัก แต่เต็มไปด้วยข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวกับเมืองเดียนเบียนฟู หรือ

ชื่อเรียกที่คนท้องถิ่นเรียกคือเมืองแดง อันเป็นชุมชนเก่าแก่ที่สำคัญของกลุ่มคนไทดำในเวียดนาม หอสมุดที่นี่มีเอกสารฝรั่งเศษจำนวนมากที่เขียนถึงบริเวณเดียนเบียนฟู ตลอดไปจนถึงลุ่มแม่น้ำดำทางตอนเหนือของเวียดนาม ส่วนใหญ่จะเป็นเอกสารสำเนา ซึ่งทางหอสมุดแห่งชาติจากส่วนกลางจะส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นมาเก็บไว้ในห้องสมุดท้องถิ่นด้วย ยังรวมไปถึงเอกสารภาษาต่างประเทศอื่นๆ ที่เผยแพร่ในรูปของบทความ หนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ยังมีเอกสารที่ค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทในท้องถิ่นที่มีตัวอย่างอักษรไทดำรวมถึงเอกสารที่ตีพิมพ์เป็นอักษรไทดำในยุคที่มีโรงพิมพ์แล้ว ซึ่งเฟื่องฟูในท้องถิ่นในช่วงทศวรรษ 1950 เป็นต้นมา ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการรวบรวมและเผยแพร่วรรณกรรมไทดำในท้องถิ่น ซึ่งมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่อผู้สนใจค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ภาษา และชาติพันธุ์

นอกจากนี้แล้ว สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งหลังจากได้เข้าใช้ห้องสมุดต่างๆ ในเวียดนามก็คือ เวียดนามเป็นประเทศที่ผลิตพจนานุกรมต่างภาษา ที่แปลกลับเป็นภาษาเวียดนามได้มากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก ไม่ว่าจะเป็นภาษาต่างๆ ในเอเชีย ยุโรปตะวันออก ยุโรป รวมถึงพจนานุกรมภาษาอานาม - ลาดิน ตลอดจนภาษาของบรรดาชนเผ่าต่างๆ ในเวียดนามก็ได้ถูกรวบรวมขึ้นเป็นพจนานุกรม เช่น เวียด-เหมือง แม้ว-เวียด เวียด-ม้ง ไต-นุง-เวียด และ พจนานุกรมอักษรโนมของเผ่าไต ซึ่งใช้ตัวอักษรจีนมากำกับแทนเสียงในภาษาของกลุ่มไตในเวียดนาม สิ่งสะท้อนผ่านปรากฏการณ์พจนานุกรมเหล่านี้ทำให้เห็นว่า เวียดนามเป็นประเทศหนึ่งที่มีความกระตือรือร้นและใฝ่ที่จะ “รู้เขา รู้เรา” โดยก้าวข้ามพรมแดนทางภาษาเพื่อเข้าถึงความรู้ของเจ้าของภาษานั้นๆ โดยตรง นับเป็นตัวอย่างอันดีในการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ด้วยตัวเองโดยมิต้องผ่านการแปลจากภาษาที่สาม ซึ่งจะทำให้เข้าถึงและเข้าใจความรู้จากแหล่งต่างๆ ได้เร็วขึ้นในโลกที่ถูกทำให้แคบลงเช่นปัจจุบัน

จารีตของการรู้หนังสือซึ่งเป็นฐานของวัฒนธรรม และแรงกระตุ้นจากกระบวนการสังคมแห่งชาตินิยมเวียดนามสมัยใหม่ เป็นพลังผลักดันสำคัญที่ทำให้ชาวเวียดนามปัจจุบันมีนิสัยรักการอ่าน และรัฐบาล เวียดนามเองก็สนับสนุนการเผยแพร่สิ่งพิมพ์ รวมทั้งการวางระบบการเก็บเอกสารเป็นอย่างดี

หอจดหมายเหตุแห่งชาติฟิลิปปินส์

สมสรวง พฤติกุล*

ความนำ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติประเทศฟิลิปปินส์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการเอกสารและจดหมายเหตุซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 1898 ในช่วงที่อยู่ในการปกครองของสเปนและกองทัพทหารอเมริกันหอจดหมายเหตุแห่งชาติมีฐานะเป็นเพียงสำนักงานหนึ่ง จนถึงใน ค.ศ 1901 ได้รับการยกฐานะเป็น Bureau of Archives (สำนักงานจดหมายเหตุ) ในสังกัด Department of Public Instructions ต่อมาใน ค.ศ. 1915 ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปองค์กรหมายเลข 1407 ได้เปลี่ยนเป็นระดับกอง (division) ในสังกัด Executive Bureau

ปีต่อมา งานจดหมายเหตุแห่งชาติได้ย้ายไปรวมกับหอสมุดแห่งชาติประเทศฟิลิปปินส์ โดยเป็นเพียงหน่วยงานย่อยหน่วยหนึ่ง และหลังจากสงคราม ประมาณปี 1947 หอสมุดแห่งชาติได้เปลี่ยนเป็น Bureau of Public Library หอจดหมายเหตุยังคงเป็นเพียงกองหนึ่งในสังกัด จนถึงวันที่ 14 มีนาคม 1958 ตามคำสั่งรัฐบาลที่ 290 กรมจดหมายเหตุจึงแยกจาก Bureau of Public Library มารวมเป็น Bureau of Records Management จนถึงวันที่ 25 กรกฎาคม 1987 ตามคำสั่งรัฐบาลที่ 285 จึงเปลี่ยนชื่อหน่วยงานเป็น Records Management and Archives Office (RMAO) อยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษา วัฒนธรรมและกีฬา จนถึงสมัยที่นายโจเซฟ อีเจอร์ซิดอ เอสตราด้าเป็นประธานาธิบดี จึงได้ออกคำสั่งรัฐบาลที่ 80 ลงวันที่ 5 มีนาคม 1999 ให้ย้าย RMAO มาอยู่ในสังกัดคณะกรรมการวัฒนธรรมและศิลปะแห่งชาติ (National Commission for Culture and Arts : NCCA)

* กศ.บ. วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยบูรพา), อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, M.A (Overseas Records Management and Archive Administration), University College London, UK, Ph.D. เน้นการจัดการเอกสารและสารสนเทศ, Monash University, Melbourne, AUSTRALIA, รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พันธกิจ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติมีภารกิจในการวางแผน พัฒนา และประสานงานโครงการ นโยบาย กฎ และระเบียบระดับชาติที่เกี่ยวกับการใช้ ชำรงรักษา อนุรักษ์ และกำจัดเอกสารที่ยังใช้งานและสิ้นกระแสการ ใช้งาน และเอกสารที่มีคุณค่าทางจดหมายเหตุ เพิ่มผลผลิตและคุณภาพการบริการของรัฐบาลและส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการตื่นตัว มีจิตวิญญาณและความรับผิดชอบรวมทั้งการยึดมั่นด้วยการปฏิบัติงานด้าน เอกสารและจดหมายเหตุอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานและการแบ่งองค์การ

ผู้บังคับบัญชาของหอจดหมายเหตุแห่งชาติประกอบด้วย ผู้อำนวยการระดับ 4 โดยมีผู้อำนวยการระดับ 3 เป็นผู้ช่วย และแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ จำนวน 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายจดหมายเหตุ (Archives Division) ทำหน้าที่วางแผน ให้ความคิดเห็นด้านนโยบาย กฎและระเบียบ ที่เกี่ยวกับการเก็บ บริการ การอนุรักษ์และ/หรือฟื้นฟูเอกสาร และเอกสารที่มีคุณค่าถาวรและเอกสารประวัติศาสตร์ ฝ่ายฝึกอบรมและสารสนเทศ (Training and Information Division) ทำหน้าที่พัฒนาและริเริ่มโครงการฝึกอบรมระดับชาติที่เกี่ยวกับการจัดการเอกสารให้แก่ส่วนราชการ และประสานกับหน่วยงานราชการในการจัดฝึกอบรมภายในหน่วยงาน ทางด้านการจัดการเอกสารและจดหมายเหตุ ฝ่ายศูนย์เอกสาร (Records Center Division) ทำหน้าที่ กำหนดนโยบาย กฎและระเบียบที่เกี่ยวกับการดำเนินงานและการปฏิบัติงานเพื่อชำระรักษา สงวนรักษา รักษา ความปลอดภัยและการกำจัดเอกสารราชการที่สิ้นกระแสการใช้แล้ว รวมถึงการจัดการเอกสารราชการที่ หน่วยงานได้ยุบ/เลิก หรือมีการปรับเปลี่ยนไป ฝ่ายเอกสารปัจจุบัน (Current Records Division) ทำหน้าที่ เป็นหน่วยงานที่ให้บริการด้านการวางแผนออกกระเบื้อง กำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดทำ การชำระรักษา และการกำจัดเอกสารการปฏิบัติงานของหน่วยราชการต่างๆ และ ฝ่ายบริหาร (Administration Division) ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารทั่วไปของหอจดหมายเหตุแห่งชาติและผู้บริหารระดับสูง

เอกสารจดหมายเหตุที่สำคัญ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติประเทศฟิลิปปินส์มีเอกสารจดหมายเหตุประมาณ 60 ล้านรายการ และมีเอกสารที่สิ้นกระแสการใช้ที่อยูในการดูแลรักษาประมาณ 1,000 ลูกบาศก์เมตร

เอกสารกลุ่มที่สำคัญที่สุดที่มีอยู่ในหอจดหมายเหตุแห่งชาติคือ กลุ่มเอกสารสเปน ซึ่งประกอบด้วยเอกสารต้นฉบับตัวเขียน (manuscript) ประมาณ 13,000,000 รายการ มีอายุระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 16-18 มีเนื้อหาเกี่ยวกับ เศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย การแพทย์ การทหาร ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของ ประเทศฟิลิปปินส์ ที่อยูในการปกครองของสเปนยาวนานถึง 333 ปี รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบของราชวงศ์ และคำสั่งของผู้แทนพระองค์ เอกสารเกี่ยวกับศาลสูงและศาลล่าง รายงานของผู้ว่าการ และเอกสารการลุกขึ้นต่อต้านสเปนทางด้านการค้าและอุตสาหกรรม เอกสารของผู้มีอำนาจในสมัยต่างๆ เอกสารเกี่ยวกับการครอบครองที่ดิน เอกสารเกี่ยวกับศาสนา

เอกสารจดหมายเหตุกลุ่มที่สำคัญอื่นๆ ที่มีอยู่ เช่น เอกสารการเข้ามาครอบครองของอเมริกัน และญี่ปุ่น ทั้งด้านพลเรือนและอาชญากรรมสงคราม

เอกสารสมัยปัจจุบัน

เอกสารสมัยปัจจุบันที่เก็บรักษาในหอจดหมายเหตุส่วนใหญ่เป็นเอกสารเกี่ยวกับทะเบียนราษฎร หนังสือสัญญาและบันทึก เอกสารทางพลเรือน การตัดสินของศาลสูงสุด และอื่นๆ จำนวนประมาณ 47,000,000 ชิ้น สำหรับเอกสารที่มีคุณค่า ทางจดหมายเหตุจะโอนย้ายไปฝ่ายจดหมายเหตุ แต่หากเป็นเอกสารที่สิ้นกระแสการใช้งานจะเก็บรักษาในฝ่ายศูนย์เอกสาร

การบริการของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

1. การบริการค้นคว้าเพื่อการวิจัย เป็นบริการสำเนาเอกสารต้นฉบับไว้ในส่วนห้องสมุดเพื่อให้บริการ ทั้งนี้ก็วิจัยต้องกรอกแบบฟอร์มขอรับบริการพร้อมแนบรูปถ่ายและหนังสือรับรอง 2 ฉบับ โดยต้องจ่ายค่าธรรมเนียมปีละ 100 เปโซ หรือ 50 เปโซต่อการใช้บริการ 1 ครั้ง ค่าบริการทำสำเนาแผ่นละ 1.50 เปโซ หากเป็นสำเนาไมโครฟิล์มค่าบริการม้วนละ 575 เปโซ และต้องจ่ายค่าบริการอีก 100 เปโซต่อการขอทำสำเนาแต่ละครั้ง
2. การบริการให้คำปรึกษา แนะนำและฝึกอบรมทางวิชาการ เป็นบริการของฝ่ายศูนย์เอกสารและฝ่ายฝึกอบรมและสารสนเทศในหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเอกสารและการบริหารงานจดหมายเหตุ และฝ่ายจดหมายเหตุในหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเอกสารจดหมายเหตุและเอกสารราชการที่สิ้นกระแสการใช้
3. ให้บริการตอบคำถามและคำขอเกี่ยวกับเอกสารที่อยู่ในการดูแลรักษา และอื่นๆ ทั้งโดยทางไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร อีเมล และมาด้วยตนเอง

ที่อยู่ติดต่อได้

THE DIRECTOR

The National Archives

T.M. Kalaw St. Ermita, Manila

Tel. 525-1407 Fax 525-0021

E-mail: phinatarch@hotmail.com

แหล่งข้อมูล

www.pnm.my/motw/philippines/3national_archives.htm

เอกสารจดหมายเหตุไทยดีกว่าที่ญี่ปุ่น

อิจิ มูราซึมา

ชื่อของ ศ.ดร. อิจิ มูราซึมา แห่งมหาวิทยาลัยวาเซดะ อาจจะ ไม่คุ้นเคยนักสำหรับวงวิชาการไทยในวงกว้าง แต่สำหรับผู้สนใจการ เคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนสยามทั้งก่อนและหลังการปฏิวัติ 2475 แล้ว ผลงานวิชาการ การเมืองจีนสยาม : การเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ค.ศ. 1924-1941 เป็น หนังสือคลาสสิกเล่มหนึ่งที่ไม่อาจมองข้ามได้ หนังสือเล่มนี้ซึ่งเกิด จากการมูานะค้นคว้าเอกสารชั้นต้นเป็นจำนวนมาก ทั้งในหอ จดหมายเหตุไทย ญี่ปุ่น อังกฤษ และสหรัฐ การสัมภาษณ์ผู้คน จำนวนมากและการร้อยเรียงข้อมูลมาเป็นเรื่องราวที่น่าติดตาม

ปัจจุบัน ศ.ดร. อิจิ มูราซึมา ยังคงค้นคว้าเอกสารจดหมายเหตุ อยู่อย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อยจนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของท่าน ในโอกาส ที่ท่านเดินทางมาเก็บข้อมูลในประเทศไทย ทางกองบรรณาธิการได้ขอ สัมภาษณ์ท่านเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การใช้เอกสารจดหมายเหตุ แก่ผู้สนใจต่อไป

กองบก.: ขอให้อาจารย์เล่าประวัติของตัวเองคร่าว ๆ

อ. มูราซึมา: ผมเกิดเดือนพฤษภาคม ปี 2494 สำเร็จการ ศึกษาด้านรัฐศาสตร์ เน้นจีนศึกษา ที่คณะนิติศาสตร์ มหา- วิทยาลัยโตเกียว หลังจากนั้นผมก็ทำงานที่สถาบันวิจัย The Institute of Developing Economies (IDE) ทำงานที่ นั้นตั้งแต่ 2517 - 2534 หลังจากนั้นก็ย้ายไปเป็นอาจารย์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งแล้วก็ย้ายมาสอนที่มหาวิทยาลัย วาเซดะจนถึงปี 2540

กองบก.: มีจุดเปลี่ยนอะไรที่มาสนใจไทยศึกษา

อ. มูราซึมา: ตอนแรกผมตั้งใจจะทำจีนศึกษาอยู่ แต่ขณะนั้น คนทำเรื่องจีนก็มากพอแล้ว สถาบันก็เลยให้ผมทำงานวิจัย เกี่ยวกับเมืองไทยก่อน เพราะประเทศจีนยังปิดประเทศอยู่นะ เนื่องจากว่าไม่มีเส้นสายกับพรรคก๊กมินตั๋งเข้าประเทศจีนไม่ได้ แต่เมืองไทยไม่มีปัญหาอย่างนั้น จึงสนใจทำเรื่องไทยศึกษา มาตลอด

กองบก.: เริ่มต้นงานวิจัยเกี่ยวกับเมืองไทยอย่างไร

อ. มูราซึมา: ผมเข้ามาเมืองไทยครั้งแรกปี 2513 ถึง 2515 ก็ราว ๆ 2 ปีครึ่ง ก็ไม่ได้ได้อยู่เมืองไทยประจำ ไป ๆ มา ๆ อยู่ 5-6 ปีนะ ช่วงนั้นผมก็เรียนภาษาไทยและก็อ่านหนังสือพิมพ์ ไปด้วย แต่ยังไม่พูดภาษาไทยไม่ได้ เพราะมีประสบการณ์ใช้ ภาษาไทยน้อยมาก แต่อ่านเอกสารภาษาไทยได้แล้ว เมื่อผม เข้ามาเมืองไทยครั้งแรกก็ 2518 แล้วหลังจากนั้นผมมาเมือง ไทยเกือบทุกปี พอมาก็ถ่ายเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ไว้ ตอนแรก ก็มีเหตุการณ์ช่วงนั้นนะ ก็ หลัง 14 ตุลา ไซโหม แล้วก็มี ขบวนการนักศึกษา พวกขวานขวาวไร้อ แล้วก็เป็นพวกฝ่าย คอมมิวนิสต์อะไรอย่างนี้ มีมากพอสมควร ผมก็เอาจากเรื่อง เหตุการณ์ปัจจุบัน แล้วก็ทำเรื่องขบวนการของขวานขวาวไร้อ ก็ทำงานได้เยอะพอสมควรช่วงนั้นปี 1978 ยังพูดไทยไม่ค่อยได้ แต่ไปหาเก็บข้อมูลที่ภาคเหนือ แล้วก็แถวอีสานอะไรนี้แหละ ที่นครราชสีมา สมัยนั้น ผมไปหาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเก่า ๆ ระยะซัก 2-3 ปี เค้ายังเก็บอยู่นะ

กองบก.: ช่วงนั้นอ่านอะไรบ้าง

อ. มูราชิม่า: หนังสือพิมพ์ก็มีประชาชาติ สยามรัฐ ข่าวพาณิชย์ แล้วก็วิเคราะห์ขบวนการชาวนาชาวลาวไต้หวัน ความนั้นผมเขียนไปเยอะ แต่เป็นบทความในวิชาการ เรื่องชาวนาชาวลาวไต้หวันเป็นบทความแรก ต่อมาก็เขียนเรื่องนักศึกษา เรื่องคอมมิวนิสต์ แต่หลังจากผมเข้ามาที่นี่แล้ว ผมก็ทำเรื่องเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นโดยเฉพาะ เมื่อเข้ามาเป็นนักวิจัยประจำที่ คณะรัฐศาสตร์ แล้วอาจารย์พิษณุ สุนทรารักษ์ เขาแนะนำผู้ช่วยวิจัยที่จะไปสำรวจเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น เรื่องเทศบาลกับสมาชิกสภาจังหวัดซึ่งก็คือ คุณนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตั้งแต่นั้นมาก็รู้จักกัน และลงไปสำรวจที่นครสวรรค์ เพราะคุณนครินทร์เป็นคนที่นี่ เขาก็พาไปสัมภาษณ์ผู้สมัคร สจ. จนครบ ผมสนใจรัฐศาสตร์ ในประเด็นที่เกี่ยวกับชุมชน อำนาจโครงสร้างของชุมชน แต่ในขณะนั้น บทความหรือหนังสือเกี่ยวกับอำนาจโครงสร้างในชุมชน ที่เมืองไทยเกือบจะไม่มีเลย สมัยนั้นถ้าคนที่ทำเรื่องโครงสร้างอำนาจชนบท เขาไม่คิดว่าสำคัญ แต่ผมเห็นบทความนั้นของผมพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษด้วย แล้วเรื่องคอมมิวนิสต์ผมก็ไปสัมภาษณ์คนที่ออกจากป่ามาหลายคนสมัยนั้น

กองบก.: ความสนใจเรื่องฝ่ายซ้ายเกิดจากความสนใจส่วนตัวหรือที่ทำงาน

อ. มูราชิม่า: เป็นความสนใจของผมเอง ผมสัมภาษณ์เยอะมากนะสมัยนั้น 30 กว่าคน ส่วนใหญ่เป็นอดีตผู้นำ

กองบก.: ขอลงประเด็นเอกสารหอดจดหมายเหตุ อาจารย์เป็นคนหนึ่งที่ใช้ออกสารหอดจดหมายเหตุเยอะมาก

อ. มูราชิม่า: แต่สมัยแรกผมยังไม่ได้ใช้ออกสารอะไรเลย ส่วนใหญ่ผมไปสัมภาษณ์แล้วก็อ่านจากหนังสือพิมพ์ สมัยนั้นผมเป็น political study ไม่ได้เป็น historical study ไม่ได้ใช้วิธีการ document study แต่เมื่อผมกลับไปญี่ปุ่นปี 2525 แล้ว ก็เลขาข้อมูลเพราะไม่ได้อยู่เมืองไทย ผมก็เริ่มสนใจเรื่องประวัติศาสตร์โดยเฉพาะเกี่ยวกับชาตินิยมคนไทย เพราะว่าสมัยนั้นหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา 6 ตุลาใหม่ ๆ อุดมการณ์ของชาติหรือเอกลักษณ์ของชาติ อย่างนี้ เป็นเรื่องสำคัญนะ เพราะว่าภายในประเทศ ไม่มีสอนอุดมการณ์อย่างนี้ ก็เลยเป็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ฝ่ายรัฐบาลก็โฆษณาอยู่มาก

และที่ผมก็เอาประเด็นนี้ คือ มองในแง่ว่าอันนี้เป็น state ideology ของประเทศไทย อันนี้เกิดขึ้นมาได้ยังไง ความ เป็นมา state ideology เป็นอย่างไร สมัยนั้นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องอย่างนี้ก็ไม่ใช่ว่าความสนใจของผมคนเดียวนะ ฝรั่งเศสก็สนใจเรื่องชาตินิยมสมัยนั้นอยู่มาก ผมก็เลยเอาเรื่องนี้ ผมอ่านเอกสาร สมัยนั้นก็มีหนังสือ *Chaiyo King Vajiravudh and the development of Thai nationalism* ของ Walter Francis Vella เขาเขียนถึงรัชกาลที่ 6 ว่าเป็นคนที่คิดชาตินิยมในเมืองไทย ส่วนรัชกาลที่ 5 เป็น state formation ถ้าสร้างชาตินิยมสมัยใหม่ต้องเป็นสมัยรัชกาลที่ 6 แต่ผมคิดว่าไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น ผมตรวจสอบแล้วพบว่าเขาใช้ออกสารเฉพาะสมัยรัชกาลที่ 6 แต่ไม่ได้อ่านเอกสารสมัยรัชกาลที่ 5 การยืนยันว่าชาตินิยมของเค้าเกิดขึ้นสมัยรัชกาลที่ 6 จึงไม่ถูก ผมอ่านเอกสารสมัยรัชกาลที่ 6 กับรัชกาลที่ 5 โดยรัชกาลที่ 5 นั้นผมก็ยังไม่พบเอกสารสำคัญเท่าไรหรอก โดยผมอ่านจากหนังสือเก่าๆ ซึ่งพิมพ์สมัยนั้น มีวารสารที่เมืองไทยหรือหนังสือพิมพ์ที่เมืองไทยนั้นซึ่งเก่ามาก ถ้าคนไทยพิมพ์เอง รู้สึกว่าจะเป็นธรรมศาสตร์วินิจัย เป็นหนังสือรายสัปดาห์นะ เกิดสมัยปลายศตวรรษ 19 รู้สึกจะ 1983-84 ของขุนหลวงพระยาไกรศรี (เปล่ง เภากระ) ท่านจบจากอังกฤษนะ เขียนประวัติศาสตร์อังกฤษ คือ พงศาวดารอังกฤษเล่มแรก ผมอ่านจากหนังสือนี้แหละ ก็เจอเรื่องความรักชาติมากมาย คำว่าชาติ อะไรอย่างนี้ ก็ปรากฏอยู่ในเล่มนี้เยอะมาก ซึ่งที่ Vella เสนอนั้น คือ ความเป็นชาตินั้นเกิดขึ้นสมัยรัชกาลที่ 6 ชาติในที่นี้ผมหมายถึง ชุมชนของพลเมืองนะ คือ เป็น national community ก็ปรากฏว่าชาติในความหมายนี้ ก็มีให้อยู่ในหนังสือพิมพ์นี้บ้างแล้ว ก็แสดงว่าที่ Vella เสนอนั้นผิด ผมก็อาศัยหนังสือพิมพ์เล่มนี้กับเอกสารเก่าๆ เหล่านั้น เขียนบทความเป็นภาษาอังกฤษส่งไปที่ southeast asia study ผมเข้าใจว่าหลังจากนั้นก็มีคนอ้างอิงบทความชิ้นนี้กันเยอะพอสมควร เพราะว่าเกี่ยวกับ state ideology คือก่อนหน้านั้นรู้สึกยังไม่ค่อยมีบทความประเภทนี้ หลังจากนั้นเองคนไทยก็สนใจ ฝรั่งเศสก็เขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้หลายคน

กองบก.: ขณะนั้นอาจารย์ใช้ออกสารหอดจดหมายเหตุมากแค่ไหน

อ. มูราชิม่า: ตอนนั้น ธรรมศาสตร์วินิจัยเก็บไว้อยู่ที่หอ

จดหมายเหตุ แต่ที่นี้ผมไม่ต้องอาศัยเล่มนั้น ผมมีอยู่แล้ว คือ เมื่อผมอยู่ที่เมืองไทยช่วงแรก ระยะ 2 ปีครึ่ง ไซ้ใหม่ ส่วนใหญ่ ผมใช้เวลาไปค้นหาหนังสือนะ หนังสือเก่า ที่สนามหลวง ซึ่งราคาถูกมากงานของ กศร.กุหลาบ หรือเทียนวรรณ อะไรอย่างนั้นนะ สมัยก่อนนั้นเค้าขายอยู่ที่ 25-30 บาท หนังสือ บางเล่มอย่างมากก็ 20 บาทนะ ปัจจุบัน ถ้าจะซื้อหนังสือ ของ กศร.กุหลาบ สยามประเภท เค้าขายกันอยู่ 10,000 กว่า ถึง 15,000 บาท ธรรมชาติวินิจัยเล่มใหญ่พิมพ์ร้อยกว่า ปีมาแล้วสมัยนั้นมียู่ แต่ตอนนี้ผมคิดว่าหลังจากนั้นก็ไม่ค่อย มีโอกาสพบหนังสือรุ่นเก่านั้น ช่วงนั้นเข้าใจว่าสนามหลวงหมด แล้วก็ย้ายไปจตุจักร 2526-2527 เพราะว่ามิงาน กรุงเทพฯ 200 ปี สนามหลวงเลยต้องย้ายไปอยู่จตุจักร เมื่อตอนที่สนาม หลวงมีอยู่นะ มีทั้งคนที่ขายหนังสือเป็นอาชีพและไม่ได้เป็น อาชีพ ก็เอามาขายกัน คนเก็บขยะบางคนผมก็เห็นเอาหนังสือ เก่าๆ มาขายที่ริมถนน บางอาทิตย์มี บางอาทิตย์ไม่มี พวก นี้เค้าได้มาฟรี ชั่งกิโลมา ก็เลยขายได้ถูกมาก ผมซื้อหนังสือ รุ่นเก่าได้เยอะมากนะสมัยนั้น แล้วก็อาศัยพวกนี้มาเขียน ผมมาใช้เอกสารจริงๆ ก็เป็นเอกสารหอจดหมายเหตุนะ ปี 2530 เพราะตอนที่ผมมาเมืองไทย ผมเป็นนักวิจัยประจำ สถานทูตญี่ปุ่นอยู่ 2 ปี ช่วง 2530-2532 ช่วงนั้นผมก็มาใช้ หอสมุดแห่งชาติเยอะมาก เพราะไม่มีหน้าที่อื่นที่สถานทูต นอกจากเป็นนักวิจัย ก็มาอ่านหนังสือที่นั่น

กองบค.: ตอนนั้นบรรยากาศคนเข้าไปใช้เอกสารหอ จดหมายเหตุเป็นอย่างไร

อ. มูราชิม่า: คนเข้าไปใช้กันเยอะมากส่วนมากเป็นนัก ศึกษาปริญญาโท

กองบค.: เริ่มอ่านเอกสารหอจดหมายเหตุไทยจากหมวด อะไรก่อน ?

อ. มูราชิม่า: ตอนแรกผมอ่านเรื่องจีน แล้วก็ 2475 นอกจาก เอกสารหอจดหมายเหตุแล้ว ผมก็ไปที่กระทรวงต่างประเทศ ที่นั่นมีกองบรรณสาร ซึ่งเก็บเอกสารจำนวนมากโดยเฉพาะ เอกสารเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 สมัยนั้นยังเก็บไว้ที่ นั้น แต่ตอนนี้ย้ายมาเก็บที่หอจดหมายเหตุแล้ว ผมก็เลย ใช้ 2 แห่ง แล้วก็มีการจีนกับคอมมิวนิสต์ รวมทั้ง 2475 แล้วก็มีการสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเภทนี้ผมอ่านมาก ตั้งแต่ปี

2530 ถึง 2538 รวม 8 ปีนี้ผมคิดว่าอ่านเอกสารประเภทนี้ รวมแล้ว 3 ปีกว่า คือไปทุกวัน แล้วก็เข้าถึงเล็ก ไปทุกวัน ถ้า ผมมีเวลาว่างนะ มาเมืองไทยได้ผมก็มาอยู่ ตอนหลังผมย้าย ไปเป็นอาจารย์ ซึ่งมีเวลาว่างพอสมควร โดยเฉพาะช่วงปิด เทอม กระทรวงต่างประเทศผมใช้เวลาเป็นปีๆ ส่วนหอ จดหมายเหตุแห่งชาติก็อาจจะมากกว่านั้น แล้วก็อ่านหลาย ประเภท ครั้งแรกผมคิดว่าเอกสารที่เกี่ยวกับเรื่อง จีน, สงคราม โลกครั้งที่ 2, 2475 ไม่น่าจะมีมาก ใช้เวลาสัก 2-3 เดือนก็ หมด ปรากฏว่าไม่ใช่อย่างนั้นเลย ต้องเป็นปีๆ ถึงเป็นปีๆ ก็ไม่หมด

กองบค.: เวลา 3 ปี อ่านได้สักกี่เปอร์เซ็นต์

อ. มูราชิม่า: คือของกระทรวงต่างประเทศนั้น ที่เกี่ยวกับ สงครามโลกครั้งที่ 2 ผมอ่านหมด อันนี้เป็นปีจริงๆ ผมนับ เวลาแล้ว ผมเขียนว่า มาทุกวัน เป็นปี จันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่ 7 โมงเช้า เพราะว่าสมัยนั้น กระทรวงต่างประเทศ อยู่ที่หน้า สวนสราญรมย์ สมัยนั้นเปิดตั้งแต่ 7 โมงนี่ เพราะว่าข้าราชการ กลัวรถติดเลยต้องมาเข้ามิด กองบรรณสารก็เลยเปิดตั้งแต่ 6 โมงครึ่ง ผมไปถึงตั้งแต่ 7 โมง อ่านไปจนถึง 4 โมงครึ่งนะ เมืองไทยนี่โชคดี เค้าจะมีแฟ้มเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แฟ้ม นั้นเค้าเก็บไว้ทั้งหมดเลย ละเอียดมาก เริ่มค้นตั้งแต่ตรงไหน ขึ้นตอนเป็นยังไง อะไรอย่างนั้นนะ เค้าดูได้ละเอียดมาก แต่ที่ ญี่ปุ่นนั้นจะมีเฉพาะตอนสำคัญๆ คือกระบวนการต่างๆ นั้น เค้าทั้งหมด ระเบียบที่นั่นจะมีว่าเอกสารนี้เก็บได้แค่ 3 ปี พอ 7 ปีก็ทิ้ง ที่เก็บไว้ก็เลยมีอยู่นิดเดียวเอง แต่เมืองไทยไม่มี ระเบียบอย่างนั้น คนที่ชอบอ่านจะดีมาก แต่ต้องใช้เวลา

กองบค.: อ่านแล้วได้ข้อมูลอะไรใหม่ ๆ หรือได้เปลี่ยนมุมมอง อะไรบ้าง ต่อตัวบุคคลตัวเหตุการณ์ต่าง ๆ

อ. มูราชิม่า: เรื่องคอมมิวนิสต์ ตอนนั้นยังไม่เป็นที่เปิดเผย แต่สงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น มีเอกสารสำคัญอยู่มาก คนที่พูด ถึงสงครามส่วนใหญ่ออกมาทางแก้ตัว อย่างเรื่องจอมพล ป. ทับอกว่าเราไม่ได้ร่วมกับญี่ปุ่น นั้นไม่จริง เพราะนี่เป็นนโยบาย ตั้งแต่ต้น เอกสารสมัย 2484-2485 เห็นได้ชัดว่า ฝ่ายไทย จะร่วมกับญี่ปุ่นอย่างเต็มที่ แต่อันนั้นก็เปลี่ยนไป 6 เดือน หลังจากนั้นก็เปลี่ยนไป แต่ระยะ 6 เดือนก็ร่วมกับญี่ปุ่นอย่าง เต็มที่ เพราะท่านมองว่าญี่ปุ่นจะมีโอกาสชนะ แม้ว่าไม่ชนะก็

มีสถานการณ์ยึดเชื้อ ก็เลยอาศัยสถานการณ์สมัยนั้น คำต้อง
การขยายประเทศ คือ ขยายดินแดน เอกสารญี่ปุ่นที่น่าสนใจ
มีอยู่ว่า เมื่ออันนั้นสำเร็จนะ จอมพล ป. จะยิ่งใหญ่มาก

กองบก.: ลักษณะการเก็บข้อมูลกับการวิเคราะห์ทำอย่างไร

อ. มูราชิมะ: ผมอ่านไปพร้อมกับการวิเคราะห์ เมื่ออยู่ที่ญี่ปุ่น
ผมก็อ่านที่ญี่ปุ่น แต่เอกสารสมัยสงครามของญี่ปุ่น ส่วนใหญ่
เค้าทำลายหมดแล้วนะ จะมีก็แต่บันทึกส่วนตัวของข้าราชการ
หรือทหาร ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกันกับนโยบายนั้น บางคนเขาก็
บริจาคเป็นสมุดบันทึกส่วนตัว แล้วก็เก็บไว้อยู่ที่กระทรวงการ
ป้องกันตนเอง ก็คือมีทั้งหोजดหมายเหตุ ทั้งบันทึกส่วนตัว
ไซไซใหม่ ซึ่งอ่านยากมากเพราะเขียนหวัด

กองบก.: อาจารย์ มีกระบวนการจัดการข้อมูลอย่างไร?
เพื่อไม่ให้เป็นการอ่านแล้วผ่านเลย

อ. มูราชิมะ: ผมใช้การโน้ตลงสมุด ที่ถ่ายเอกสารก็มี แต่ถ้า
ถ่ายเอกสารอย่างเดียวเราก็ไม่รู้ว่ ส่วนนี้มีความสำคัญอย่างไร
คือบริบทนั้นอาจจะเข้าใจผิดต่อจุดใดในสมุดด้วย ผมจดใน
สมุดด้วย ถ้าถ่ายเอกสารได้ก็ถ่าย แต่ถ่ายไม่ได้ผมจะลอกมา
ผมก็เลยมีสมุดเยอะมาก ตอนนั้นก็เข้าใจว่า 300 กว่าเล่ม

กองบก.: ทราบว่า อาจารย์มีประสบการณ์ในการไปหาอ่าน
เอกสารในหลายๆ ประเทศ อาจารย์มองว่า มีข้อเปรียบเทียบ
ลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ ในการจัดเก็บ
เอกสารข้อมูลอย่างไร

อ. มูราชิมะ: ผมอ่านเอกสารที่ญี่ปุ่นน่าจะมากอยู่ โดยเฉพาะ
เกี่ยวกับเอกสารของกระทรวงต่างประเทศกับเอกสารของ
กระทรวงป้องกันตัวเอง แต่ที่ญี่ปุ่นนั้น เอกสารสมัยสงคราม
ทั้งหมดถูกทำลาย เพราะว่เมื่อญี่ปุ่นแพ้ ญี่ปุ่นก็พยายามที่
จะทำลายก่อน

กองบก.: เพราะอะไร? เป็นการป้องกันตัวเองเพื่อให้ไม่
เป็นข้อมูลมืด ?

อ. มูราชิมะ: ซึ่งก็ผิดพลาดจริงๆ นะ คือ ข้อมูลทั้งหมดถ้า
เราทำลายแล้ว บางทีก็จะถูกใส่ร้ายได้ คือ เอกสารญี่ปุ่นแม้แต่
เอกสารที่เกี่ยวกับเมืองไทยนะ ช่วง 1938-45 นั้นทั้งหมด
ไม่มีเลข เอกสารที่เกี่ยวกับการเจรจา ในแง่การทหาร ในแง่

การเมือง อะไรอย่างนี้ เค้าทำลายหมด

กองบก.: ได้ข่าวว่าอาจารย์ ไปตามเอกสารฝ่ายซ้ายไทย
ที่รัสเซียด้วย อาจารย์ช่วยอธิบายเรื่องเอกสารไทยที่ไปอยู่ที่
รัสเซียให้ฟังด้วย

อ. มูราชิมะ: อันนั้นก็เป็นเรื่องสากลที่ 3 ที่พรรคคอมมิวนิสต์
แต่ละประเทศเค้าก็รายงานมาที่รัสเซีย คือ พรรคใหญ่ๆ เค้า
ก็มีประวัตินะ เค้าก็มีเอกสารมากพอสมควร แต่เอกสารของ
พรรคคอมมิวนิสต์สยามนะ ไปปรากฏอยู่ในแฟ้มสากลที่ 3 นั้น
เท่าที่ผมทราบก็มีอยู่แค่ 150 กว่าหน้าเท่านั้นเอง แล้วก็เอกสาร
ช่วงปี 1935-1938 รายงานของคณะคอมมิวนิสต์สยาม ใน
สากลที่ 3 นั้นนะ เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสกับภาษาจีนเป็น
ส่วนใหญ่

กองบก.: ได้ความรู้อะไรขึ้นมาหลังจากอ่านเอกสารนั้น?

อ. มูราชิมะ: เยอะมาก แม้เอกสารไม่สมบูรณ์ และเมื่อเปิด
แล้วก็อ่านไม่ออกครึ่งหนึ่ง เอกสารสำคัญส่วนใหญ่เป็นภาษา
จีน รายงานของพรรคคณะคอมมิวนิสต์สยาม 2478 ก็มีเขียน
สถานการณ์ในสยาม แล้วก็ป็นองค์กรมวลชน อย่างเช่น
กรรมกร ชาวนา แล้วก็ป็นพวกปัญญาชน เขาเขียนละเอียด
พอสมควร ต่อมาเป็นเรื่องของพรรคว่าทำอะไรมาบ้างอย่างนี้
เสียด่าว่าสัก 1 ใน 3 นั้นอ่านไม่ออก ถ้าอันนั้นสมบูรณ์นะ
ผมคิดว่ามีเอกสารสำคัญมาก แต่เท่าที่อ่านได้ก็มีความหมาย
เยอะมากนะ อย่างเช่น มีสมาชิกกี่คน มีสาขา กี่แห่ง แต่ละ
สาขามีสมาชิกกี่คน แต่ส่วนใหญ่เป็นจำนวนของชาวเวียดนาม
สมาชิกชาวเวียดนามมีมากกว่าสมาชิกชาวจีนเสียด้วยซ้ำ
เอกสารบางชิ้น เมื่อส่งไปทางโน้นก็เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศส
เป็นส่วนใหญ่ และไม่ได้ใช้ภาษาเขียนนะ ผมให้คนฝรั่งเศส
อ่านเค้าก็ไม่เข้าใจ บางส่วนนั้นเค้าไม่เข้าใจ

กองบก.: ขอเปลี่ยนเรื่องเป็นวิธีการศึกษา มีข้อวิจารณ์ว่า
นักวิชาการญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งให้ความสำคัญกับเอกสารมาก
จนมีคนบอกว่าวิธีการศึกษาแบบนี้ละเลยทฤษฎีไม่ทราบอาจารย์
มีความเห็นอย่างไร ?

อ. มูราชิมะ: ผมไม่เห็นด้วย เพราะถึงจะให้ความสำคัญกับ
ทฤษฎี แต่ต้องอาศัยข้อเท็จจริงมาก่อน เพราะถ้าอธิบายข้อ
เท็จจริงไม่ได้ ทฤษฎีนั้นก็ใช้ไม่ได้ อย่างการศึกษาที่อเมริกา

เมื่อก่อนจะให้ความสำคัญกับทฤษฎี คนที่คิดวิธีอธิบาย ผมไม่คิดอย่างนั้นนะ คือเค้าอ่านเอกสาร แล้วก็ลอกๆ มานะ ที่ถูกคือต้องรู้ข้อเท็จจริง แล้วก็ต้องใช้สมอง เค้าจะต้องอธิบายข้อเท็จจริงทั้งหมดว่าเป็นมาอย่างไร โดยใช้วิธีการที่เราเรียกว่า analytical framework ถ้าไม่มี analytical framework อ่านข้อมูลเท่าไรเค้าก็อธิบายอะไรไม่ได้ เท่าที่ผมวิจารณ์ผลงานของนักวิชาการไทย ถ้าเขามีข้อเท็จจริงดีๆ น่าสนใจ เขาก็เอามาเขียนอย่างเดียว คือ ไม่มี Analytical อะไรเลย อันนี้อาจจะไม่ใช่อาจารย์ไทยอย่างเดียว นักวิชาการซึ่งไม่มีฝีมือจะเขียนอย่างนี้แหละ คือเค้าเขียนแต่เรื่องข้อเท็จจริงซึ่งเค้าพบเห็นมา แต่ที่นี้นั่นยังไม่ถึงระดับที่มี Analytical framework คือ Analytical framework ไม่ได้เกิดขึ้นอยู่ในสมองลอยๆ เขาต้องอ่านข้อเท็จจริงแล้วก็จะพยายามอธิบายว่าคืออะไร อย่างไร จากนั้นก็ Analytical มา อันนั้นสำคัญมากที่สุด

กองบก.: อาจารย์ยืนยันว่ามันต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูล ซึ่งข้อมูลก็ต้องมาจากการอ่าน การค้นคว้าอะไรอย่างนั้น

อ. มูราชิมะ: ค้นคว้าแล้ว แล้ว Analytical framework จะเกิดขึ้นทีหลัง แต่ที่นี้บางคนเค้ามี Analytical framework ที่สำเร็จรูป แล้วค่อยหาข้อเท็จจริง นี่เป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง ถ้าเรากลับไปดูนะ นักทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ช่วงนี้ที่อ่านอยู่นะ เป็นบทความซึ่งอยู่ในวารสารที่มีชื่อเสียงที่อเมริกา พวกนั้นส่วนใหญ่จะใช้วิธีนี้ ไม่ได้อ้างอิงแต่นักทฤษฎีที่มีชื่อเสียงมาเขียน อันนี้เป็นฝีมือของเด็กๆ แต่คนที่ชื่อเสียงมากในรัฐศาสตร์อเมริกานั้นนะ ส่วนใหญ่เค้าก็แสดงข้อเท็จจริง แล้วค่อย Analytical framework แล้ว introduction ของเค้า นั้นจะให้ความสำคัญว่าทำไมเค้าคิดขึ้นมาอย่างนี้ ก็อธิบายออกมา ก็อาศัยข้อเท็จจริง ผมก็เลยเข้าใจว่าที่ผมทำอยู่ถูกแล้วนะ

กองบก.: เรื่องฝ่ายซ้ายไทยยังมีอะไรให้ศึกษากันอีก?

อ. มูราชิมะ: ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของไทยนี้ แม้ว่าฝ่ายซ้ายไม่ใช่คนที่กำหนด แต่ก็มอิทธิพลมีบทบาทมากต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกเรื่อง แล้วเมืองไทยอย่างน้อยก็มีสงครามภายในประเทศเกือบ 20 ปี ขณะเดียวกันขบวนการของไทย ก็มีความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านด้วย ดังนั้น ในแง่

ประวัติศาสตร์ ขบวนการคอมมิวนิสต์ที่ไทยมีความหมายนะ มีความสำคัญอยู่หลายอย่าง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าอะไรๆ ผมก็อ้างว่าคอมมิวนิสต์หมดไปแล้ว เท่าที่ทราบก็มี อ. สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ซึ่งเจาะลึก แต่ท่านทำช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

กองบก.: เท่าที่ทราบมีเอกสารอีกแหล่งที่น่าสนใจคือ ที่สำนักนายกรัฐมนตรีไม่ทราบว่าจะอาจารย์ได้เข้าไปอ่านหรือยัง

อ. มูราชิมะ: ผมเคยพยายามจะเข้าไปที่สำนักนายกฯ เพราะรายงานประชุมของคณะรัฐมนตรีมีความหมายมาก แต่เขาไม่ให้คนต่างชาติอ่าน เท่าที่ผมทราบ ช่วงสำคัญๆ นั้นนะหายไปแล้ว เช่น รายงานประชุม ครม. ครั้งสำคัญที่สุดในประเทศไทย วันที่ 8 ธันวาคม 2484 นี้ไม่มีแล้วนะแต่เมืองไทยยังดีกว่าญี่ปุ่น เพราะที่นั่นเขาทำลายเอกสาร ก็เพราะเอกสารมีความหมาย แต่คนไทยไม่สนใจเรื่องที่ผ่านมาแล้ว เค้าทิ้งไว้ ถ้าสนใจนะประวัติศาสตร์ไทยเราจะหาข้อมูลได้เยอะมาก

กองบก.: อาจารย์เพิ่งเป็นคนแรกที่บอกว่าคนไทยเก็บเอกสารได้ดี

อ. มูราชิมะ: ใช่ เอกสารที่เก็บอยู่ที่เมืองไทยนี้ ผมว่าหลายสิบเท่าของญี่ปุ่น ไม่ใช่แค่เรื่องสงครามโลกครั้งที่ 2 เท่านั้น อย่างเช่นหอจดหมายเหตุที่เมืองไทยจะมีทั้ง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการคลัง ก็เก็บอยู่ที่นั่น แต่ที่ญี่ปุ่นไม่ใช่อย่างนั้น ญี่ปุ่นมีหอจดหมายเหตุแห่งชาติอยู่ แต่ทุกกระทรวงเค้าไม่ให้เอกสาร หรือที่ห้ามก็มีแต่เรื่องที่ไม่สำคัญอะไรเลย สำคัญในแง่ว่ามีประทับตราของแผ่นดินอะไรอย่างนี้ไว้ แล้วก็การตั้งคนที่เป็รัฐมนตรี เค้าก็เขียนว่าเอกสารสำคัญ ในแง่ประวัติศาสตร์ไม่มีความสำคัญ

กองบก.: จะมีข้อเสนอแนะสำหรับคนที่เพิ่งขึ้นมาเป็นนักวิชาการรุ่นใหม่ที่จะมาใช้เอกสารจดหมายเหตุ และทำให้สนุกกับมัน

อ. มูราชิมะ: อันนั้นขึ้นอยู่กับความสนใจนะ ผมขอเพิ่มสำหรับการใช้เอกสารจดหมายเหตุในเมืองไทย ผมไปมาทั่วโลกสำหรับชาวต่างประเทศใช้แค่ पासปอร์ตใบเดียวก็เข้าใช้ได้ แต่ของเมืองไทยชาวต่างประเทศต้องทำหนังสือขออนุญาต เข้าใช้ซึ่งบางแห่งก็ไม่อนุญาต

ภูเก็จเมืองแก้ว

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์

ศรัทธาสูงสุดของชีวิตได้น้อมมอบถวายไว้แต่พระศาสนา สิ่งล้ำค่าสูงสุดคือองค์พระศาสดาหลักธรรม คำสอน และผู้สืบสานสารธรรม พุทธศาสนิกชนจึงได้รวมขานสิ่งล้ำเลิศสุดประเสริฐแห่งองค์พระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์ว่า แก้วสามดวง

นักปราชญ์ได้ยกสิ่งสูงค่าให้เป็นแก้ว มหาชนก็สร้างแก้วให้มีค่า ไม่ว่าจะเป็นเพชร มณี มรกต บุษราคัม โกเมน นิล มุกดาหาร เพทาย ไพฑูรย์ คือ แก้วเก้าส่งผลให้มีทหารแก้ว ขุนนางแก้ว กวีแก้ว เมียแก้ว ลูกแก้ว ช่างแก้ว ม้าแก้ว และเมืองแก้ว

ภารกิจของเมืองอันนี้มีสิทธิ์อันชอบธรรมที่จะนำ “แก้ว” ไปใช้ ต้องได้รับการพิสูจน์ตรวจสอบด้วยการรณกาลให้กล่าวขวัญถึงแก้วกอปรแล้วเป็นแก่นเมือง

ทรัพยากรแห่งดิน และสินแห่งน้ำอันอุดม สมบูรณ์ของเกาะภูเก็ต ได้ปรากฏหลักฐานสืบกาลมาตั้งแต่ พ.ศ. ๗๐๐ ที่คลอดิอุส ปโตเลมี กล่าวไว้ในชื่อ JUNK CEYLON และจีนเรียก SILAN ผ่านมาถึง พ.ศ. ๑๕๖๗ ได้ขานเรียกเกาะภูเก็ตว่า มณีครัม ที่แปลหมายว่าเมืองแก้ว บรรดาสามัญนามที่เกี่ยวข้องกับเมืองก็ต้องสอดคล้องกับเมืองแก้วให้รับกันได้ จึงต้องมีเจ้าแห่งเมืองว่า “ออกญาเพชร” ว่าการเมืองแก้ว ที่อุดมด้วยสินแร่ อำพัน มุก สัตว์ป่าและป่าไม้

 ๑. หนังสือที่ทรงคุณค่าในประวัติศาสตร์ไทย กว้างขวางและมีคุณค่าในแง่ประวัติศาสตร์ และมีคุณค่าในแง่
 ๒. วัฒนธรรมไทย ๓. วรรณคดีไทย ๔. วรรณกรรมไทย ๕. วรรณคดีไทย ๖. วรรณกรรมไทย ๗. วรรณคดีไทย ๘. วรรณกรรมไทย ๙. วรรณคดีไทย ๑๐. วรรณกรรมไทย ๑๑. วรรณคดีไทย ๑๒. วรรณกรรมไทย ๑๓. วรรณคดีไทย ๑๔. วรรณกรรมไทย ๑๕. วรรณคดีไทย ๑๖. วรรณกรรมไทย ๑๗. วรรณคดีไทย ๑๘. วรรณกรรมไทย ๑๙. วรรณคดีไทย ๒๐. วรรณกรรมไทย ๒๑. วรรณคดีไทย ๒๒. วรรณกรรมไทย ๒๓. วรรณคดีไทย ๒๔. วรรณกรรมไทย ๒๕. วรรณคดีไทย ๒๖. วรรณกรรมไทย ๒๗. วรรณคดีไทย ๒๘. วรรณกรรมไทย ๒๙. วรรณคดีไทย ๓๐. วรรณกรรมไทย ๓๑. วรรณคดีไทย ๓๒. วรรณกรรมไทย ๓๓. วรรณคดีไทย ๓๔. วรรณกรรมไทย ๓๕. วรรณคดีไทย ๓๖. วรรณกรรมไทย ๓๗. วรรณคดีไทย ๓๘. วรรณกรรมไทย ๓๙. วรรณคดีไทย ๔๐. วรรณกรรมไทย ๔๑. วรรณคดีไทย ๔๒. วรรณกรรมไทย ๔๓. วรรณคดีไทย ๔๔. วรรณกรรมไทย ๔๕. วรรณคดีไทย ๔๖. วรรณกรรมไทย ๔๗. วรรณคดีไทย ๔๘. วรรณกรรมไทย ๔๙. วรรณคดีไทย ๕๐. วรรณกรรมไทย ๕๑. วรรณคดีไทย ๕๒. วรรณกรรมไทย ๕๓. วรรณคดีไทย ๕๔. วรรณกรรมไทย ๕๕. วรรณคดีไทย ๕๖. วรรณกรรมไทย ๕๗. วรรณคดีไทย ๕๘. วรรณกรรมไทย ๕๙. วรรณคดีไทย ๖๐. วรรณกรรมไทย ๖๑. วรรณคดีไทย ๖๒. วรรณกรรมไทย ๖๓. วรรณคดีไทย ๖๔. วรรณกรรมไทย ๖๕. วรรณคดีไทย ๖๖. วรรณกรรมไทย ๖๗. วรรณคดีไทย ๖๘. วรรณกรรมไทย ๖๙. วรรณคดีไทย ๗๐. วรรณกรรมไทย ๗๑. วรรณคดีไทย ๗๒. วรรณกรรมไทย ๗๓. วรรณคดีไทย ๗๔. วรรณกรรมไทย ๗๕. วรรณคดีไทย ๗๖. วรรณกรรมไทย ๗๗. วรรณคดีไทย ๗๘. วรรณกรรมไทย ๗๙. วรรณคดีไทย ๘๐. วรรณกรรมไทย ๘๑. วรรณคดีไทย ๘๒. วรรณกรรมไทย ๘๓. วรรณคดีไทย ๘๔. วรรณกรรมไทย ๘๕. วรรณคดีไทย ๘๖. วรรณกรรมไทย ๘๗. วรรณคดีไทย ๘๘. วรรณกรรมไทย ๘๙. วรรณคดีไทย ๙๐. วรรณกรรมไทย ๙๑. วรรณคดีไทย ๙๒. วรรณกรรมไทย ๙๓. วรรณคดีไทย ๙๔. วรรณกรรมไทย ๙๕. วรรณคดีไทย ๙๖. วรรณกรรมไทย ๙๗. วรรณคดีไทย ๙๘. วรรณกรรมไทย ๙๙. วรรณคดีไทย ๑๐๐. วรรณกรรมไทย

ตอนต้นรัชกาลที่ ๕ มีเหตุการณ์จลาจลอันเกิดขึ้นในแผ่นดินภูเก็ต เป็นเหตุให้เกิดวีรกรรมของพ่อ
 ท่านสมเด็จเจ้าวัดคลอง ในปี พ.ศ. ๒๔๑๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เป็น
 “พระครูสุทธวงษาจารย์ญาณมุนีสังฆปาโมกข์” ภูเก็ตจึงมีพระแก้วในหัวใจสืบมาอีกรูปหนึ่ง

ปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ ถึงตอนต้นสมัยรัชกาลที่ ๖ ก็มีขุนนางแก้วประดับภูเก็ตอีกคือ พระยารัษฎานุ
 ประดิษฐ์มหิศรภักดี(คอซิมบี๊ ณ ระนอง)

กาลสืบมาถึงปัจจุบัน ภูเก็ตได้รับการขนานชื่อระบือก้องไปทั่วโลกว่า “ไข่มุกแห่งอันดามัน” “ไข่มุก”
 นั่นก็คือ แก้ว

เกือบสมบูรณ์แล้ว... ภูเก็ตเมืองแก้วแห่งสยามประเทศ หากชื่อจังหวัดไม่ตกเป็นทาสทางภาษา
 อาณานิคมให้กับมลายู

ภูเก็ตใช้ชื่อนี้สืบเนื่องมานานปรากฏหลักฐานเก่าแก่ในจดหมายเหตุเมืองกลาง ฉบับที่ ๑ ถึง ๒ ครั้ง
 ฉบับที่ ๔ บรรทัดแรก ๑ ครั้ง เมื่อมีการบันทึกคำ ภูเก็ต ที่ใดตรงนั้นก็ปรากฏ ภูเก็ต เสมอ เริ่มมาใช้สลับ
 สับสนปนเปไปเป็นภาษาต่างด้าวประมาณปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ภูเก็ต ที่เป็นชื่อไทยอันหมายถึง เมืองแก้ว กำลัง
 จางหายไป ผู้มีหัวใจที่รักความเป็นไทย เมื่อเห็นหลักฐานการใช้ชื่อภูเก็ตแล้ว จึงร่วมกันปลดแอกภาษาเทศ
 “ภูเก็ต” ทิ้งไว้ให้เป็นรอยด่างทางประวัติศาสตร์บรรทัดหนึ่ง หวนกลับมาใช้ ภูเก็ต อันเป็นมงคลนามของ
 ไทยว่าภูเก็ต...เมืองแก้วอย่างสมภาคภูมิ

บรรณานุกรมจดหมายเหตุ

- กรมศิลปากร. วิชาการพื้นฐาน การบริหารและจัดการงานจดหมายเหตุ. กทม. : กรมศิลปากร, 2542.
- กรมศิลปากร. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. กทม. : กรมศิลปากร, [2540?]
- กรพินธุ์ ทวีดา. คุณค่าของเอกสารจดหมายเหตุ : The Value of Archives. ศิลปากร, 2542 .
- กุลพันธ์ชาดา จันทรโพธิ์ และ วีระ พิมพา . การอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุและหนังสือ. เล่ม 1. กทม. : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2542.
- เกษม วัฒนชัย. “ปริทัศน์หอจดหมายเหตุ” จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์. 1, (สิงหาคม 2539) : 4-6.
- “การดำเนินงานของโครงการหอจดหมายเหตุ”. จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 1 (สิงหาคม 2539) 10-13
- “จัดตั้งหน่วยงานจดหมายเหตุแห่งชาติ ในส่วนภูมิภาค”. สารกรมศิลปากร 4, 10 (2534) 13.
- ชลทิรา สุทธินิรันดร์กุล. “ข้อคิดในการสงวนรักษาเอกสารจดหมายเหตุ” วารสารบรรณารักษศาสตร์. 1, 1 (มกราคม 2524) 2-8.
- _____ . จดหมายเหตุ : การจัดและบริการ. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ชยันต์ หิริธูปพันธ์. “หอจดหมายเหตุสถาบันก้าวอย่างไรให้สำเร็จ.” เอกสารประกอบการอภิปรายทางวิชาการ จัดโดยหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติ. วันอังคารที่ 29 พฤษภาคม 2544 เวลา 13.30 น. ณ ห้องบรรยาย MBA - 4 ชั้น 3 อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. “คำให้การเรื่องหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์” จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 5 (มิถุนายน 2543 - พฤษภาคม 2544) 7-8.
- _____ . “หอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ : เพียงแค่ฝันหรือ” จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 1 (สิงหาคม 2539) 15.
- ชุมศรี วงศ์วีระชัย. การใช้บัญชีสำรวจเอกสารของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. กทม. : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527 [วิทยานิพนธ์ ปี 2526]
- ชูศรี สวัสดิสงคราม, ผู้แปล. “การพิทักษ์รักษาจดหมายเหตุ ในประเทศสหพันธ์มาเลเซีย” ศิลปากร 13, 4 (พฤศจิกายน 2512) 34-41 [บทความนี้เขียนโดย จันดั้น อเลวี]
- _____ , ผู้แปล. “มาตรการประเมินคุณค่าเอกสาร” ศิลปากร 14, 2 (กรกฎาคม 2513) 51-82. [แปลจากบทความ Modern archive : its principles and techniques ของ เซเลนเบิร์ก, ที อาร์]
- _____ , ผู้แปล. “ความสนใจทางจดหมายเหตุ ในการจัดเอกสาร” ศิลปากร 15, 2 (กรกฎาคม 2514) 45-52. [แปลจากบทความ Modern archive : its principles and techniques ของ เซเลนเบิร์ก, ที อาร์]
- ดวงกมล อุทยานวิทยา และคนอื่นๆ. ฐานข้อมูลหอจดหมายเหตุแห่งชาติ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. กทม. : 2541. [cataloging จุฬา]
- ดาวเรือง แนวทอง. “การจัดทำฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุด้วยโปรแกรมจัดเก็บเอกสาร ELIB” จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 5 (มิถุนายน 2543 - พฤษภาคม 2544) 13-14.
- _____ . “เยี่ยมชมหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์” จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 5 (มิถุนายน 2543 - พฤษภาคม 2544) 19-21.
- _____ . “แนะนำแหล่งสารสนเทศ โครงการหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.” ข่าวศพ. ชมรมห้องสมุดเฉพาะ. 17, 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2543) : 6-7.

- ดาวเรือง แนวทอง. “การจัดทำฐานข้อมูลเอกสารจดหมายเหตุด้วยโปรแกรมจัดเก็บเอกสารอัตโนมัติ ELIB.” จดหมายเหตุจดหมายเหตุธรรมศาสตร์. 5 (มิถุนายน 2543-พฤษภาคม 2544) : 13-14.
- _____ . “เยี่ยมชมหอจดหมายเหตุแห่งชาติสิงคโปร์.” จดหมายเหตุจดหมายเหตุธรรมศาสตร์. 5 (มิถุนายน 2543-พฤษภาคม 2544) : 19-21.
- _____ . “แนะนำเอกสารจดหมายเหตุ.” จดหมายเหตุจดหมายเหตุ. 6 (มิถุนายน 2544-พฤษภาคม 2545) : 35-39.
- _____ . “ต้นโพธิมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.” ข่าวสมาคมนิติศาสตร์. 14, 4 (พฤศจิกายน 2545) : 4-5.
- _____ . “อาคารหอจดหมายเหตุในภูมิภาคเขตร้อน.” โดมทัศน์. 23, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2545) : 54-66.
- _____ . “แนวทางการจัดตั้งหอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัย.” จดหมายเหตุจดหมายเหตุธรรมศาสตร์. 8 (มิถุนายน 2547 -มิถุนายน 2548) : 98-108.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. สำนักส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหาร ส่วนฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการ. กรณีศึกษา การบริหารสถาบันอุดมศึกษา รวบรวมบทความกรณีศึกษา จากประสบการณ์ของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร “การพัฒนาผู้บริหารระดับสูงมหาวิทยาลัย รุ่นที่ 4”. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหาร ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543.
- ทรงวิทย์ แก้วศรี. “การศึกษาวิชาจดหมายเหตุและบรรณารักษศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยโรมัน ประเทศอิตาลี” วารสารห้องสมุด 25, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2524) 35-57
- ทรงสรรค์ นิลกำแหง. กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. (เอกสารบรรณารักษศาสตร์ เล่ม 12) กทม. : แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.
- _____ . การบริหารงานจดหมายเหตุในประเทศไทย. กทม. : แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517 [วิทยานิพนธ์ : เล่มแรกที่ศึกษาเกี่ยวกับงานจดหมายเหตุในประเทศไทย]
- นงเยาว์ ชัยเสรี. “ระบบการบริหารงานเอกสารมหาวิทยาลัย” จดหมายเหตุจดหมายเหตุธรรมศาสตร์. 1, (สิงหาคม 2539) : 7.
- นฤมล เจริญเฝ้า. “หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัย : แนวทางเพื่อการเริ่มต้น” วารสารวิทยบริการ 8, 2 (ตุลาคม 2529) 39-44.
- นวลฉวี สุธรรมวงศ์. “ก่อนจะมาเป็นหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์” จดหมายเหตุจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 1 (สิงหาคม 2539) 2-3.
- นัยนา แยมสาขา และ ลัดดาวัลย์ จินดาทัต. “จรรยาบรรณสากลวิชาชีพจดหมายเหตุ” ศิลปากร 42, 2 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2542) 114-119.
- นิตยา บุญเสริมสุขเจริญ. การอนุรักษ์เอกสารโบราณ. กทม. : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2527. [สารนิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี) ปี 2527]
- นิยะดา ทาสุนทร์ และก่องแก้ว วีระประจักษ์, เรียบเรียง. วิธีอนุรักษ์พระบฏ กระดาษ หนังสือสมุดไทย หนังสือใบลาน และแผนที่. กทม. : หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2522.
- แผนแม่บทโครงการหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. กทม. : กรมศิลปากร, 2539.
- พงศ์ศักดิ์ สังขิกัญญา. “การแลกเปลี่ยนสารสนเทศด้านจดหมายเหตุและบทบาทหน่วยงานทางบรรณานุกรม” วารสารสำนักวิทยบริการ (ของสถาบันราชภัฏเพชรบุรี) 4, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2542) 43-53. [แปลจากบทความ “Archival Information Exchange and the Role of Bibliographic Networks” ของ Thomas H. Hickerson ตีพิมพ์ใน Library Trends 36 (Winter 1988)]
- พัชรี พันดาวงษ์. การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บและค้นคืนวัสดุจดหมายเหตุของโครงการจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยศิลปากร. กทม. : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

- พัชรี พันดาวงษ์. “การใช้ไมโครคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บและค้นคืนวัสดุจดหมายเหตุ” วารสารบรรณารักษศาสตร์. 13, 2 (กรกฎาคม 2536) 12-38.
- พิมล เมฆสวัสดิ์. การจัดสิ่งพิมพ์มหาวิทยาลัยในประเทศไทย. กทม : สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541
- ไพบุลย์ แพงเงิน. “เรื่องราวของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ” ใน สายธารวรรณกรรม. กทม : ดับเบิลยูเอ็น, 2542.
- เฟื่องฟ้า ศรินทร์สุกนา. บริการอ้างอิงของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. กทม : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523 (วิทยานิพนธ์)
- มาลี พิริยโกศัย. การวิเคราะห์จดหมายเหตุของธนาคารแห่งประเทศไทย. กทม : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539. [วิทยานิพนธ์ ปี 2538]
- รายงานโครงการจดหมายเหตุสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. กทม : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2540.
- ลมุล รัตदार. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจดหมายเหตุของยุโรปและอเมริกา. วารสารห้องสมุด 16(6) : 538-543, พฤศจิกายน-ธันวาคม 2515.
- “ลำดับความเป็นมา โครงการหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์” จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 5 (มิถุนายน 2543-พฤษภาคม 2544) 9-12.
- วารุณี โอสธารมย์. “สมาคมจดหมายเหตุไทย : จัดตั้งทำไม เพื่ออะไร” จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ ฉบับที่ 5 (มิถุนายน 2543-พฤษภาคม 2544) 17-18.
- _____ . “หนึ่งทศวรรษหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ กับการบริหารงานของชาวมุขวิทย์ เกษตรศิริ” ใน กระจกหลายด้านฉายประวัติศาสตร์ บรรณาธิการโดย กาญจนี ละอองศรี และ ชเนศ อภรณ์สุวรรณ กทม. : มติชน, 2544.
- ศรศักดิ์ ชูสวัสดิ์. รายงานเบื้องต้นการสืบค้นเอกสารทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประเทศไทย ณ Public Record Office กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ. กทม. : โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, 2535.
- ศักดิ์ ศิริพันธ์. การศึกษาเกี่ยวกับการเก็บรักษาและบูรณะภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ : รายงานผลการวิจัย. กทม. : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- ศิริน โจนโสโรช. “การทำความสะดวกเอกสาร” วารสารห้องสมุด 45, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2544) 71-78.
- ศรีมหาราชา จำกัด, บริษัท. จดหมายเหตุและสารคดี.*** พระนคร : ส. ศิลปการพิมพ์, 2509.
- สมศักดิ์ วิเชียร. “โครงการทดลองใช้คอมพิวเตอร์จัดทำดัชนีจดหมายเหตุในหอบรรณสารธนาคารแห่งประเทศไทย” จุลสารไทยคดีศึกษา 3, 1 (มีนาคม 2528) 36-51.
- สมศรี ไซติช่วง. “หอจดหมายเหตุแห่งชาติ” ศิลปการ 13, 3 (พ.ศ. 2512) 44-48.
- สมสรวง พฤติกุล. “จดหมายเหตุ” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา สารนิเทศลักษณะพิเศษหน่วยที่ 1-7. (หน้า 184-255) นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- สมสรวง พฤติกุล และ วรนุช มานะวนิชย์. การดำเนินงานจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยของหน่วยจดหมายเหตุมหาวิทยาลัย ฝ่ายบริการสนเทศ สำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. มปท., 2534.
- สมสรวง พฤติกุล. “ความเป็นมาของสถาบันและวิชาชีพจดหมายเหตุ” วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช 4, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2534) 67-77.
- _____ . “จดหมายเหตุ : สารนิเทศที่ไม่ควรลืม” ช.บ.อ. สาร 12, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2535) 27-35.
- _____ . คู่มือสืบค้นเอกสารจดหมายเหตุที่เกี่ยวกับประเทศไทยในหอจดหมายเหตุแห่งชาติประเทศอังกฤษ. นนทบุรี : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.
- _____ . หลักและแนวปฏิบัติงานจดหมายเหตุสำหรับภาครัฐและเอกชน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539.
- สมสรวง พฤติกุล และ ลำดวน สุขพันธ์. คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การจัดการจดหมายเหตุ (ระหว่างวันที่ 28-29 เมษายน

- 2541 สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี) อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2541.
- สมาคมจดหมายเหตุไทย. คู่มือจัดวันและนำสมาคมจดหมายเหตุไทย. เสาร์ที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2544 ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 เวลา 14.00 น. - 20.00 น.
- สิต วงศ์ชมพู. "งานจดหมายเหตุในประเทศไทย". สารกรมศิลปากร 4 (กันยายน 2531) : 4 - 5.
- สมัยวดี เหมสุด. "หัวเรื่องที่ใช้ในหน่วยงานจดหมายเหตุ ธนาคารแห่งประเทศไทย" วารสารห้องสมุด 40, 1 (มกราคม - มีนาคม 2539) 30-35.
- สุริรัตน์ วงศ์เสงี่ยม. "งานฉลอง 50 ปี การสถาปนาหอจดหมายเหตุแห่งชาติ" ศิลปากร 43, 5 (กันยายน - ตุลาคม 2543) _____ . "ถามมา ตอบไป" ศิลปากร 44, 3 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2544) 116 - 117.
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์. "เอกสารจดหมายเหตุของมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์. 1, (สิงหาคม 2539) : 7.
- สุวคนธ์ ศิริวงศ์รวีวัฒน์. การสำรวจบุคลากรด้านห้องสมุด ศูนย์สารนิเทศ และ จดหมายเหตุในประเทศไทย. กทม : กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2532.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. "คู่มือการปฏิบัติงานของฝ่ายบันทึกเหตุการณ์" (เอกสารอัดสำเนา) สจข. _____ . ตารางกำหนดอายุการเก็บเอกสารบริหารงานบุคคล. กทม. : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2542.
- _____ . "หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งต่างๆ" (เอกสารอัดสำเนา) สจข.
- อุบล ไร่สงวน. "เอกสารจดหมายเหตุ :มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ" สารกรมศิลปากร. 3, 11 (2533) 21 - 23.
- อุบล ไร่สงวน. "เอกสารจดหมายเหตุ" วารสารห้องสมุด. 39, 2 (เมษายน - มิถุนายน 2538) 40 - 45.
- เฮอริเบท สวอนสัน. "หอจดหมายเหตุวิทยาลัยพัพ" จดหมายข่าวไทยคดีศึกษา 1, 4 (สิงหาคม 2526) 9 - 23.

ฐานข้อมูล EBSCO HOST Subject : University Archives

- Cook, Michael. "University archives: Changing approaches to professional practice." In Journal of the Society of Archivists; Autumn 93, Vol. 14 Issue 2, 209 - 212.
- Kufa, Jacob. "Whither university archives?" In S.A. Archives Journal; 1994, Vol.36 p.78 - 81

ภาษาอังกฤษ

- College and University Archives : Selected Reading. Chicago : The Society of American Archivists' 1979.
- Cook, Michael. The management of Information from Archives. London : Gower,1986.
- Duchain, Michel. Archives Building and Equipment. ICA Handbooks Series Volume 1. Munchen : Verlag Documentation Saur, 1977.
- Maher, William J. The management of college and university archives. Metuchen, N.J. : Society of American Archivists and Scarecrow Press, 1992.
- Jenkinson, Sir Hilary. Manual for Archives Administration. 2 nd ed. London : Percy Lund, Humphries, 1966.
- Pederson, Ann, editor in chief. Keeping Archives. Sydney : The Australian Society of Archivists Incorporated, 1987.
- Schellenberg, T.R. Modern Archives Principles and Techniques. Chicago : University of Chicago Press, 1956.
- Stevens, Rolland Elwell. Edited. University Archives : Paper presented at an Institute conducted by the University of Illinois Graduate School of Library Science November 1-4, 1964, Champaign, Ill. : Illini Union Bookstore, 1965.

โครงการจัดประชุมสมาคม จดหมายเหตุไทยประจำปี 2548

ชื่อโครงการ	โครงการจัดประชุมสมาคมจดหมายเหตุไทยประจำปี 2548
ผู้รับผิดชอบ	สมาคมจดหมายเหตุไทยร่วมกับสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร และมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
กำหนดการ	วันพฤหัสบดีที่ 3 พฤศจิกายน - วันเสาร์ที่ 5 พฤศจิกายน 2548
สถานที่	โรงแรมเฟิร์ลวิลเลจ หาดในยาง จ.ภูเก็ต

หลักการและเหตุผล

สมาคมจดหมายเหตุไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 มีวัตถุประสงค์เพื่อรวมกลุ่มบุคลากรและองค์กรวิชาชีพจดหมายเหตุ เป็นสื่อกลางประสานงาน เสริมสร้างผลักดันการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยด้านวิชาการจดหมายเหตุ ร่วมสร้างมาตรฐานการบริหาร และดำเนินงานจดหมายเหตุ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ งานจดหมายเหตุสู่สาธารณชน กระตุ้นให้มีการใช้จดหมายเหตุในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย รวมทั้งประสานความสัมพันธ์ที่ดีกับนักวิชาการสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมจดหมายเหตุ และประสานร่วมมือกับองค์กรจดหมายเหตุระหว่างประเทศ

กิจกรรมที่จัดต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีของสมาคมจดหมายเหตุไทย คือ การจัดประชุมวิชาการ เพื่อเปิดรับสมัครสมาชิก รายงานผลการดำเนินงานของสมาคมจดหมายเหตุไทย เป็นการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้วิชาการจดหมายเหตุ เพื่อบริการวิชาการแก่สังคม และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจงานจดหมายเหตุแก่สาธารณชน ให้สาธารณชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพจดหมายเหตุ การประชุมประจำปีของสมาคมฯ แต่ละปี เปิดโอกาสให้สมาชิกฯ ประเภทองค์กรเสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดประชุมร่วมกับสมาคมฯ ด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประชุมสมาชิกสมาคมจดหมายเหตุไทย รายงานการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา
2. เพื่อส่งเสริมวิชาการด้านการบริหารและดำเนินงานจดหมายเหตุให้ขยายไปในวงกว้าง
3. เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจงานจดหมายเหตุ ส่งเสริมให้มีการให้บริการค้นคว้าข้อมูลจดหมายเหตุอันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ผู้เข้าร่วมโครงการ สมาชิกสมาคมจดหมายเหตุไทย นักจดหมายเหตุ ภัณฑารักษ์ บรรณารักษ์
ผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บเอกสารและบุคคลทั่วไปที่สนใจ ประมาณ 100-150 คน

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. สมาชิกสมาคมจดหมายเหตุไทยได้ร่วมประชุม พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์
2. ได้เผยแพร่ความรู้การบริหารและดำเนินงานจดหมายเหตุให้ขยายวงกว้าง
3. คาดหวังให้มีการให้บริการ และค้นคว้าเอกสารจดหมายเหตุมากขึ้น

กำหนดการประชุมสมาคม จดหมายเหตุไทยประจำปี 2548

วันพฤหัสบดีที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

08.30 น. - 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 น. - 10.00 น.	ประชุมสมาชิก และรายงานผลการดำเนินงาน โดยนายกสมาคมจดหมายเหตุไทย
	วาระที่ 1 เรื่องแจ้งเพื่อทราบ
	วาระที่ 2 เรื่องสืบเนื่อง
	2.1. รับรองสมาชิก
	2.2. เลือกตั้งกรรมการบริหารสมาคมฯ ชุดใหม่
	2.3. รายงานสถานะการเงิน
	วาระที่ 3 เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)
10.00 น. - 10.15 น.	รับประทานอาหารว่าง
10.15 น. - 10.20 น.	นายกสมาคมจดหมายเหตุไทย กล่าวรายงานการจัดประชุม
10.20 น. - 11.00 น.	พิธีเปิดการประชุมและปาฐกถา นำ โดย พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์
11.00 น. - 12.00 น.	การบรรยายเรื่อง “จดหมายเหตุสี่นามิ” โดย แพทย์หญิง คุณหญิง พรทิพย์ โรจนสุนันท์ เนื้อหา กระบวนการการนำหลักฐานชั้นต้นมาใช้ในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล
12.00 น. - 13.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.30 น. - 15.00 น.	หลักฐานจดหมายเหตุภาคใต้
	ภาคใต้ในแผนที่โบราณ โดย ธวัชชัย ตั้งศิริวานิช
	จารึกในภาคใต้ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์แอบ ชามทอง
	จดหมายเหตุภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์
	ดำเนินรายการ โดย อาจารย์รุ่งรัตน์ ทองสกุล
15.00 น. - 15.15 น.	รับประทานอาหารว่าง
15.15 น. - 16.30 น.	เอกสารจดหมายเหตุภาคใต้ โดย ศาสตราจารย์ ดร.สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์
	และรองศาสตราจารย์ ชวน เพชรแก้ว
	ดำเนินรายการ โดย อาจารย์จรูญรัตน์ สุวรรณกุลสิทธิ์
	เนื้อหา หลักฐานทางด้านภูมิศาสตร์และข้อมูลลายลักษณ์จดหมายเหตุภาคใต้
16.30 น. - 16.45 น.	เปิดประเด็นตอบข้อซักถาม
18.00 น. - 21.00 น.	อาหารเย็นและการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม

วันศุกร์ที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

08.00 น. - 08.15 น.	ลงทะเบียน
08.15 น. - 09.00 น.	บรรยายเรื่อง “การใช้หลักฐานจดหมายเหตุกับการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” โดย ดร.ธรรม์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ <u>เนื้อหา</u> นำเสนอข้อมูลความเสียหายของทรัพยากรทางทะเลด้วย Power Point และประสบการณ์การทำงานด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง
09.00 น. - 10.15 น.	การบรรยายเรื่อง “การจัดการเอกสารจดหมายเหตุ” โดย นันทกา พลชัย และกรพินธุ์ ทวีตา ดำเนินรายการ โดย กรรณิกา ชิวักดิ์ <u>เนื้อหา</u> การดำเนินงานจดหมายเหตุ ประกอบด้วย การประเมินคุณค่า การจัดหา รับมอบเอกสาร การจัดเก็บ การอนุรักษ์และการบริการเผยแพร่
10.15 น. - 10.30 น.	เปิดประเด็นตอบข้อซักถาม
10.30 น. - 10.45 น.	รับประทานอาหารว่าง
10.45 น. - 11.30 น.	การบรรยายเรื่อง “การจัดตั้งหอจดหมายเหตุ” โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรวง พุทธิกุล และธงชัย ลิขิตพรสวรรค์ <u>เนื้อหา</u> องค์ประกอบและปัจจัยในการจัดตั้งหอจดหมายเหตุ การวางแผนงาน และการกำหนดนโยบาย
11.30 น. - 11.40 น.	เปิดประเด็นตอบข้อซักถาม
11.40 น. - 12.00 น.	บรรยายสรุปข้อมูลเมืองภูเก็ต โดย ศาสตราจารย์ ดร.สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์
12.00 น.	ผู้เข้าร่วมประชุมออกเดินทางจากโรงแรมไปรับประทานอาหารกลางวัน ณ หมู่บ้านวัฒนธรรมกลาง บ้านแขนง
13.30 น. - 18.00 น.	ดูงาน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง และ สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
19.00 น. - 20.30 น.	รับประทานอาหารเย็น ณ ร้านอาหาร ตา-ยาย สาขาโนยาว
21.00 น.	กลับถึงโรงแรม

วันเสาร์ที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

08.00 น.	พร้อมกันที่รถ (สำหรับผู้เดินทางกลับโดยรถทัวร์ ขอให้เก็บสัมภาระนำขึ้นรถมาด้วย)
08.30 น. - 09.30 น.	ดูงาน ศูนย์อนุรักษ์มรดกท้องถิ่นบ้านกะทู้
10.00 น. - 11.30 น.	ดูงาน สำนักศิลปวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต
12.00 น. - 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวันตามอัยาศัยในเมืองภูเก็ต
13.00 น. - 15.00 น.	นำชม สถาปัตยกรรมโคโลเนียล อาคารห้องแถว “เดียมลู่” กฤหาสน์ “อั้งม้อหลาว” ในตัวเมืองภูเก็ต
17.00 น.	กลับถึงโรงแรม (สำหรับผู้เดินทางโดยเครื่องบิน)

พิธีกรประจำวัน อาจารย์สมฤทธิ ลือชัย

สมาชิกสมาคมจดหมายเหตุไทย

สมาชิกกิตติมศักดิ์

- เลขที่สมาชิก 0014/2547 พนิดา ภัทรพิเศษพงศ์
เลขที่สมาชิก 0025/2548 ชาญณรงค์-รัตนพร เดชะ-
รัชต์กิจ

สมาชิกประเภทหน่วยงาน/องค์กร ตลอดชีพ

- เลขที่สมาชิก 0017/2547 ห้องเอกสารอัครสังฆมณฑล
กรุงเทพฯ
เลขที่สมาชิก 0018/2547 หอสมุดและจดหมายเหตุ
ธนาคารแห่งประเทศไทย
เลขที่สมาชิก 0074/2547 มหาวิทยาลัยทักษิณ
เลขที่สมาชิก 0106/2547 บริษัท กัญญามาลย์ภาพยนตร์
จำกัด
เลขที่สมาชิก 0129/2547 คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
เลขที่สมาชิก 0130/2547 งานหอจดหมายเหตุ ศูนย์
บรรณสารและสื่อการศึกษา
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
เลขที่สมาชิก 0134/2547 สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา
เลขที่สมาชิก 0012/2548 ศูนย์บรรณสารและสื่อการ
ศึกษา มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีสุรนารี
เลขที่สมาชิก 0013/2548 สำนักบรรณสาร มหาวิทยาลัย
รัตนบัณฑิต
เลขที่สมาชิก 0029/2548 มูลนิธิสยามกัมมาจล
เลขที่สมาชิก 0036/2548 กลุ่มอนุรักษ์เอกสารของคณะ
รัฐมนตรี สำนักเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรี
เลขที่สมาชิก 0037/2548 โครงการจดหมายเหตุ สำนัก
หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัย
ศิลปากร

สมาชิกประเภทบุคคลตลอดชีพ

- เลขที่สมาชิก 0006/2547 ธนพล ทับทิม
เลขที่สมาชิก 0100/2547 มารุต บุณนาค
เลขที่สมาชิก 0103/2547 กมลเทพ อรรถกมล
เลขที่สมาชิก 0112/2547 ชวน หลีกภัย
เลขที่สมาชิก 0114/2547 กรรมการ ดันประเสริฐ
เลขที่สมาชิก 0131/2547 ธงชัย ลิขิตพรสวรรค์
เลขที่สมาชิก 0023/2548 สมสรวง พฤติกุล
เลขที่สมาชิก 0028/2548 อุบลกาญจน์ เขียวอุกฤษฏ์
เลขที่สมาชิก 0033/2548 สมฤทธิ์ ลือชัย
เลขที่สมาชิก 0034/2548 วนิดา จันทนทัศน์
เลขที่สมาชิก 0035/2548 วิศาล รุจทิฆัมพร

สมาชิกประเภทหน่วยงาน/องค์กร รายปี

(1 มกราคม 2548 - 31 ธันวาคม 2548)

- เลขที่สมาชิก 0004/2547 หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
เลขที่สมาชิก 0027/2547 สำนักศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
เลขที่สมาชิก 0029/2547 สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา
เลขที่สมาชิก 0030/2547 กลุ่มอนุรักษ์เอกสารของ
คณะรัฐมนตรี
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
เลขที่สมาชิก 0031/2547 สำนักศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา
เลขที่สมาชิก 0032/2547 สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ
มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

เลขที่สมาชิก 0033/2547 หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
 จังหวัดสุพรรณบุรี
 เลขที่สมาชิก 0034/2547 พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 เลขที่สมาชิก 0076/2547 โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย
 เลขที่สมาชิก 0077/2547 บริษัท ไอทีวี จำกัด
 (มหาชน)
 เลขที่สมาชิก 0078/2547 สำนักศิลปวัฒนธรรม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
 เลขที่สมาชิก 0093/2547 หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัย
 พายัพ เขตแก้ววรัฐ
 เลขที่สมาชิก 0099/2547 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิ
 มนุษยชนแห่งชาติ
 เลขที่สมาชิก 0111/2547 ฝ่ายสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง
 สำนักวิทยบริการ
 เลขที่สมาชิก 0128/2547 กองวิทยบริการศาลยุติธรรม
 สำนักงานศาลยุติธรรม
 เลขที่สมาชิก 0132/2547 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย
 เวสเทิร์น
 เลขที่สมาชิก 0135/2547 ห้องสมุดการไฟฟ้านครหลวง
 เลขที่สมาชิก 0003/2548 สำนักวิทยบริการ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์
 เลขที่สมาชิก 0010/2548 งานวารสารและหนังสือพิมพ์
 สำนักวิทยบริการ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 อุบลราชธานี
 เลขที่สมาชิก 0011/2548 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย
 รังสิต
 เลขที่สมาชิก 0015/2548 สำนักวิทยบริการ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 กาญจนบุรี
 เลขที่สมาชิก 0017/2548 ศูนย์ข้อสนเทศการวิจัย
 สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
 แห่งชาติ
 เลขที่สมาชิก 0018/2548 งานบรรณสารและห้องสมุด
 การกีฬาแห่งประเทศไทย
 เลขที่สมาชิก 0020/2548 กองห้องสมุด

เลขที่สมาชิก 0021/2548 มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 สำนักหอสมุดกลาง สถาบัน
 เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
 คุกทหารลาดกระบัง
 เลขที่สมาชิก 0022/2548 หน่วยหอจดหมายเหตุ
 มหาวิทยาลัย
 สำนักบรรณสารสนเทศ
 มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมาธิราช
 เลขที่สมาชิก 0026/2548 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
 (องค์การมหาชน)
 เลขที่สมาชิก 0027/2548 สำนักหอสมุด
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมาชิกประเภทบุคคลรายปี

(1 มกราคม 2548 - 31 ธันวาคม 2548)

เลขที่สมาชิก 0001/2547 ศิริเพ็ญ น้าสกุล
 เลขที่สมาชิก 0002/2547 สุมย์วดี เมฆสุด
 เลขที่สมาชิก 0003/2547 ฉวีวรรณ พรรณศิริ
 เลขที่สมาชิก 0005/2547 พิบูลศิลป์ วัจขณะพงษ์
 เลขที่สมาชิก 0007/2547 จริญญาต์ สุวรรณภูสิทธิ์
 เลขที่สมาชิก 0008/2547 เอมอร ดันเถียร
 เลขที่สมาชิก 0009/2547 ธวัชชัย ตั้งศิริวานิช
 เลขที่สมาชิก 0010/2547 ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
 เลขที่สมาชิก 0011/2547 ธนาพล อิวสกุล
 เลขที่สมาชิก 0012/2547 เทพฉัตร สวัสดิวัฒน์
 เลขที่สมาชิก 0013/2547 สุป็น รักเชื้อ
 เลขที่สมาชิก 0015/2547 ศศิ กาญจนไพโรจน์
 เลขที่สมาชิก 0016/2547 สุจิตร์ สุภาพ
 เลขที่สมาชิก 0024/2547 สุวคนธ์ ศิริวงศ์วรรณ์
 เลขที่สมาชิก 0025/2547 กรรณิกา ชิวภักดี
 เลขที่สมาชิก 0026/2547 นกวรรณ ศรีจันทน์นิตย์
 เลขที่สมาชิก 0028/2547 พงนิษฐ์ พัยกมานุวัฒน์
 เลขที่สมาชิก 0035/2547 พิศาล ดุลยลา
 เลขที่สมาชิก 0036/2547 บุญวดี มนตรีกุล ณ อยู่ธยา
 เลขที่สมาชิก 0037/2547 รุ่งทิพย์ พุ่มดนตรี
 เลขที่สมาชิก 0038/2547 พิชิตชัย ผ่องอุดม

เลขที่สมาชิก	0039/2547	นเรนทร์ ปัญญา	เลขที่สมาชิก	0082/2547	รัตนะเรขา ฤทธิศร
เลขที่สมาชิก	0040/2547	โกมล กงมันักตเวที	เลขที่สมาชิก	0083/2547	รัชตพล ชัยเกียรติธรรม
เลขที่สมาชิก	0041/2547	พนาวัลย์ ไชโย	เลขที่สมาชิก	0084/2547	ประนอม ชัยเลิศ
เลขที่สมาชิก	0042/2547	ชโลทร ชุศรี	เลขที่สมาชิก	0085/2547	ชลลัดดา สุดเจริญ
เลขที่สมาชิก	0044/2547	จริยา พรจำเริญ	เลขที่สมาชิก	0086/2547	สุนทรีย์ สัตยาอนันต์
เลขที่สมาชิก	0045/2547	ธงชัย วงสามารถ	เลขที่สมาชิก	0087/2547	มนฤทัย ไชยวิเศษ
เลขที่สมาชิก	0046/2547	สิริรัตน์ พงศ์พิพัฒน์พันธุ์	เลขที่สมาชิก	0088/2547	พัชณี ถนอมเกียรติคุณ
เลขที่สมาชิก	0047/2547	จันทิกา พุ่มจันทร์	เลขที่สมาชิก	0089/2547	เสาวรส เชี่ยวชาญ
เลขที่สมาชิก	0048/2547	จิราพร อติสุคนธ์	เลขที่สมาชิก	0090/2547	ชิดชนก สายชุ่มอินทร์
เลขที่สมาชิก	0049/2547	พรพิมล พ่วงแผน	เลขที่สมาชิก	0091/2547	สหัสยา กล้ายหาญ
เลขที่สมาชิก	0050/2547	สังจรรย์ ศิริชัย	เลขที่สมาชิก	0092/2547	วิจิตร ณีฎฐการณิก
เลขที่สมาชิก	0051/2547	อุไรวรรณ วิพุทธิกุล	เลขที่สมาชิก	0094/2547	อรอนงค์ มีเดช
เลขที่สมาชิก	0052/2547	อัครปัญญา ปักกุนัน	เลขที่สมาชิก	0095/2547	นพรัตน์ กันธิยะวงศ์
เลขที่สมาชิก	0053/2547	เสรินทร์ จิรคุปต์	เลขที่สมาชิก	0096/2547	สุพิศ อาจสูงเนิน
เลขที่สมาชิก	0054/2547	ลัดดา เกิดสุข	เลขที่สมาชิก	0097/2547	ฐานิณี แจ่มจันทร์
เลขที่สมาชิก	0055/2547	วิจิตร ไชยวัฒน์	เลขที่สมาชิก	0098/2547	วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์
เลขที่สมาชิก	0056/2547	ไตรรัตน์ ทองสัมฤทธิ์	เลขที่สมาชิก	0101/2547	ถวิล อยู่เย็น
เลขที่สมาชิก	0057/2547	ฐิติมา กล้าหาญ	เลขที่สมาชิก	0102/2547	นพดล ภูชัย
เลขที่สมาชิก	0058/2547	จุมพฏ ขวลิขิตานนท์	เลขที่สมาชิก	0108/2547	รังสรรค์ คงเที่ยง
เลขที่สมาชิก	0059/2547	กมลพร ปีอาทิตย์	เลขที่สมาชิก	0109/2547	สันติ อิศรพันธุ์
เลขที่สมาชิก	0060/2547	ธันยมัย เจริญวัฒน์	เลขที่สมาชิก	0110/2547	ปฎิภาณ หนองแสง
เลขที่สมาชิก	0061/2547	สุวรรณมา ชัยจินดาสุด	เลขที่สมาชิก	0113/2547	สุวิทย์ ไพทยวัฒน์
เลขที่สมาชิก	0062/2547	นงลักษณ์ เหล่าวอ	เลขที่สมาชิก	0115/2547	อภิสิทธิ์ เทียนชัยโรจน์
เลขที่สมาชิก	0063/2547	นภัสนันท์ ตาณะสุด	เลขที่สมาชิก	0116/2547	ปกรณ กองทอง
เลขที่สมาชิก	0064/2547	พงศ์อร ชินรักษา	เลขที่สมาชิก	0117/2547	พลาดิศย์ สิทธิชัยกิจ
เลขที่สมาชิก	0065/2547	กาญจนา แสงทองล้วน	เลขที่สมาชิก	0118/2547	พินิจ ทรัพย์ทวีแสง
เลขที่สมาชิก	0066/2547	อ้อยทิพย์ ประดิษฐ์ทัศนีย์	เลขที่สมาชิก	0121/2547	ชญานัสต์ พงษ์สมบุรณ์
เลขที่สมาชิก	0067/2547	เอื้ออารีย์ ปานพิมพ์ใหญ่	เลขที่สมาชิก	0122/2547	นิธินันท์ ขอสว่างรักษ์
เลขที่สมาชิก	0068/2547	ศราวดี วัชรบัณฑิต	เลขที่สมาชิก	0123/2547	นันทพร อนุสรณ์พานิช
เลขที่สมาชิก	0069/2547	เอี่ยมพร เนาว์เย็นผล	เลขที่สมาชิก	0124/2547	ศิโรช อังสุวัฒน์
เลขที่สมาชิก	0070/2547	ศิริพร ภาณุรัตน์	เลขที่สมาชิก	0133/2547	กัมพล ดอนจันทร์ทอง
เลขที่สมาชิก	0071/2547	แกมมณี เจริญวงศ์	เลขที่สมาชิก	0136/2547	วิบูลสุข บัณฑิตย์
เลขที่สมาชิก	0072/2547	มรกต พูลศิริ	เลขที่สมาชิก	0137/2547	เกษรา บุญपाल
เลขที่สมาชิก	0073/2547	ประดิษฐ์ สรรพช่าง	เลขที่สมาชิก	0138/2547	วิกร อัจฉพงษ์
เลขที่สมาชิก	0079/2547	สุวรรณณี ประสานเกลียว	เลขที่สมาชิก	0001/2548	โกศล ช่อผกา
เลขที่สมาชิก	0080/2547	อุดมพงษ์ ดอกไม้	เลขที่สมาชิก	0002/2548	อุริปกรณ์ ภักดิ์รัตน์
เลขที่สมาชิก	0081/2547	นัยนา ตริเนตรสัมพันธ์	เลขที่สมาชิก	0008/2548	ทิภาพ รงไชย

เลขที่สมาชิก	0009/2548	ดิทธิชัย คุ้มอนุวงศ์
เลขที่สมาชิก	0014/2548	ประสาท บุญกาวิณ
เลขที่สมาชิก	0016/2548	มัทธนา อนุศาสนกุล
เลขที่สมาชิก	0019/2548	นาวิณ จันทรทอง
เลขที่สมาชิก	0030/2548	มนวิภา เจียจันทร์พงษ์
เลขที่สมาชิก	0032/2548	ดวงกมล ศรีงาม

สมาชิกสมทบ

(1 มกราคม 2548 - 31 ธันวาคม 2548)

เลขที่สมาชิก	0019/2547	พิชญ์นาฏ วะยาคำ
เลขที่สมาชิก	0020/2547	อ้อยทิพย์ กาวิณัน
เลขที่สมาชิก	0021/2547	กาญจนา ติลาจรัสกุล
เลขที่สมาชิก	0022/2547	สุทิมน์ สุริยะวงศ์
เลขที่สมาชิก	0023/2547	วิไลลักษณ์ เครือหงษ์
เลขที่สมาชิก	0075/2547	สุรีย์ ชูราศรี
เลขที่สมาชิก	0104/2547	นฤมล บุญญานิตย์
เลขที่สมาชิก	0105/2547	ปัญญาพล บุญมณีชัยกุล
เลขที่สมาชิก	0107/2547	นวลมรกต ทวีทอง
เลขที่สมาชิก	0119/2547	มิตรชัย กุลแสงเจริญ
เลขที่สมาชิก	0120/2547	อังคณา ไหม้อยง
เลขที่สมาชิก	0125/2547	ธิกานต์ ศรีนารา
เลขที่สมาชิก	0126/2547	พระครูสาครสุทธีธรรม
เลขที่สมาชิก	0127/2547	มาร์ค ทิพยมาบุตร
เลขที่สมาชิก	0004/2548	ศิริวุฒิ บุญชื่น
เลขที่สมาชิก	0005/2548	วาทัญญู ใจบริสุทธิ์
เลขที่สมาชิก	0006/2548	วันใหม่ นิยม
เลขที่สมาชิก	0007/2548	วิวัฒน์ ทองคำพันธุ์
เลขที่สมาชิก	0024/2548	ชาญกนิต อวารณ์
เลขที่สมาชิก	0031/2548	นนท์ณิธิ ดุลยทวิสิทธิ์

จตหมายเหตุ 'สีนามี'

ประวัติศาสตร์นานาชาติ

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมได้รับยกย่องให้เป็น "คุณหญิงแกร่ง" คนหนึ่งในยุคที่มีควมรักความสามัคคีในทางก้าวหน้า เห็นได้จากแนวคิดทำอนุสรณ์สถาน "สีนามี" อย่างอุทิศ โดยให้หน่วยงานต้นตอหมยเหตุเริ่มบันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดถี่ถ้วนควบคู่ไปด้วย

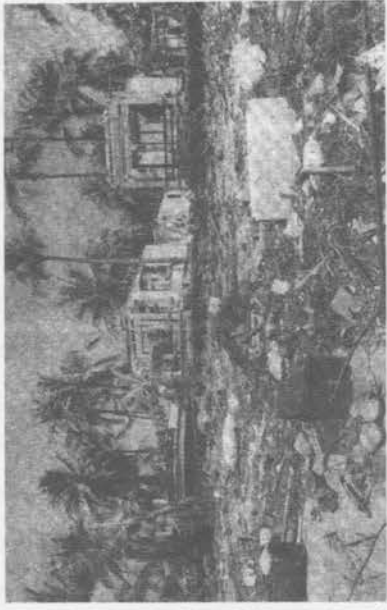
แต่ลงมือปฏิบัติจริงไม่ง่ายเหมือนออกคำสั่ง เพราะระบบราชการสั่งทำสิ่งไม่เอื้อให้ได้สะดวกอย่างที่ใครๆ คิด

ต้องเข้าใจให้ถ่องแท้แน่นอนด้วยว่าคลื่นสังหาร "สีนามี" ทำลายล้างเกือบรอบมหาสมุทรอินเดีย ผู้คนล้มหายตายจากไม่ได้มีแค่คนพื้นเมืองไทรบุรี แต่มีภรรยาหลายแสนคน หันรูดังไป อเมริกา ออสเตรเลีย ฯลฯ ราวเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ฉะนั้นเรื่องนี้มี

ผู้เกี่ยวข้องสำคัญระดับนานาชาติ ระบบราชการสั่งไปสู้ยากกับงานระดับนานาชาติได้หรือ? ซีนามีหนึ่งถึงเป็นงานต่อเนื่องยาวนานและกว้างขวางมากๆ ถ้าใช้ทำงานแบบราชการสั่งหลังหลังตัวเองอยู่ในกะลาครอบกรมกอง คงได้แต่ระลอกคลื่นกระทบฝั่งในระจอยเท่านั้น ไม่ได้คลื่นสังหาร "สีนามี" อย่างเป็นทางการ

ด้านนี้ดูสภาพเอกสารคนนอกกระบวนราชการมาร่วมงานได้คั่งอ่องๆ และกว้างขวาง เช่น ม.จ.ชาติเฉลิม ยุคล คร.สาธิตวิเชียร เกษตรศิริ ฯลฯ ที่มีสติปัญญาสามารถจดจำและมีความรู้ไม่เคืองมือเครือข่ายระดับนานาชาติ มีซึ่งไม่นับคนที่ต้องอื่นอย่างชาวเลหรือมอญที่มาร่วมส่วนร่วมในการบันทึกเป็นเอกสารหายากที่สุด ที่สูญของโลก

คลื่นสังหาร "สีนามี" ระดับโลก ไม่ใช่แค่กระทบแต่เพียงชายฝั่ง

อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต ซึ่งจะมีคุณประโยชน์ทั้งต่อคนไทยไปประเทศไทย และมนุษยชาติในโลกประวัติศาสตร์ใบนี้ คือเป็นประวัติศาสตร์ชาติศรีนาชาติ

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมตั้งบ้านเลขที่งานหอจดหมายเหตุแห่งชาติเป็นอิสระอย่างองค์การมหาชนในทันทีที่ได้ไม่ได้ แต่ในอนาคตเร็วๆ นี้

ราชการสั่งให้ตั้งอย่างผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงวัฒนธรรมทุกวันนี้ยอมรับชาวเลมอญไม่ได้หรือ?

งานบันทึกเหตุการณ์สืบสืบกับคลื่นสังหาร "สีนามี" มีหัวใจอยู่ตรงวันที่ 26 ธันวาคม 2547 แต่มีโครงข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับก่อนหน้า และภาพหลังอีกนานาเพื่อเชื่อมโยงให้เห็น

เมื่อมีรัฐบาลใหม่ย่อมเป็นไปได้ แต่อย่างน้อยขณะนี้ขอให้จัดแปลงระบบให้ทันสมัยและก้าวหน้าด้วยการเชิญวิทยากรภาคเอกชนผู้ชำนาญชาญเขียนบททางนี้มาเป็นคณะทำงาน

กิตติมศักดิ์ ไม่มีงานอะไรที่เกินกว่าที่ไม่ได้ ยอมรับคนไม่ยอมทำ

ลำดับที่ _____ / _____

ใบสมัครสมาชิกสมาคมจดหมายเหตุไทย

1. ชื่อหน่วยงาน _____

เลขที่ _____ หมู่/ซอย _____ ถนน _____ ตำบล/แขวง _____

อำเภอ/เขต _____ จังหวัด _____ รหัสไปรษณีย์ _____

โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____ e-mail _____

ประสงค์จะสมัครสมาชิกสมาคมจดหมายเหตุไทย ตลอดชีพ รายปี

2. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) _____ อายุ _____ ปี อาชีพ _____

สถานที่ติดต่อ _____

เลขที่ _____ หมู่/ซอย _____ ถนน _____ ตำบล/แขวง _____

อำเภอ/เขต _____ จังหวัด _____ รหัสไปรษณีย์ _____

โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____ e-mail _____

ประสงค์จะสมัครสมาชิกสมาคมจดหมายเหตุไทย ตลอดชีพ รายปี

3. ประเภทสมาชิก

3.1 สมาชิกกิตติมศักดิ์ตลอดชีพ จำนวน 5,000 บาท

3.2 สมาชิกสามัญ

องค์กรจดหมายเหตุตลอดชีพ 3,100 บาท รายปี 500 บาท

ส่วนบุคคลตลอดชีพ 2,100 บาท รายปี 200 บาท

3.3 สมาชิกสมทบ ได้แก่ นิสิต นักศึกษา รายปีๆ ละ 100 บาท

4. ข้าพเจ้าสมัครสมาชิกโดยโอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารทหารไทย สาขา ม.ธรรมศาสตร์-ท่าพระจันทร์

ชื่อบัญชี สมาคมจดหมายเหตุไทย เลขที่บัญชี 155-2-02226-9 จำนวนเงิน _____ บาท (_____)

ส่งตัวแลกเงิน/เช็ค สั่งจ่าย สมาคมจดหมายเหตุไทย จำนวนเงิน _____ บาท (_____)

ชำระเงินสด จำนวนเงิน _____ บาท (_____)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าจะปฏิบัติตามข้อบังคับและระเบียบของสมาคมฯ โดยชอบทุกประการ

ลงชื่อ _____ ผู้สมัคร

(_____)

วันที่ _____

- หมายเหตุ
1. สมาชิกสมาคมฯ มีสิทธิได้รับสิ่งพิมพ์วิชาการ การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการประจำปี โดยชำระค่าลงทะเบียน ในอัตราสมาชิก การเลือกตั้งกรรมการบริหารสมาคมฯ และสิทธิการบริการติดต่อประสานงานสมาชิกเครือข่ายสมาคมฯ ฯลฯ
 2. ส่งใบสมัครและสำเนาการโอนเงินมาที่ ตู้ ปณ. 11 ปณ.ฝ. หน้าพระลาน กทม. 10202 หรือ โทรสาร (02)-222-0149 โทร. (02)-6133840-1

คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว
2. เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย
3. ไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจ
4. ไม่ต้องคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือต้องโทษจำคุก ยกเว้นความผิดฐานประมาท หรือลหุโทษ การต้องคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดในกรณีดังกล่าว จะต้องเป็นในขณะที่สมัครเข้าเป็นสมาชิกหรือในระหว่างเป็นสมาชิกของสมาคมเท่านั้น

ประเภทของสมาชิก

1. สมาชิกสามัญ ได้แก่
 - 1.1. ผู้มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน การศึกษา การเรียน การสอน การบริหาร การเผยแพร่เอกสาร และวิชาการจดหมายเหตุ รวมไปถึงผู้สนับสนุนกิจกรรมด้านนี้
ค่าสมัครสมาชิก 200 บาท/ปี หรือ ตลอดชีพ 2,100 บาท
 - 1.2. องค์กรจดหมายเหตุในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนที่สนใจสนับสนุนวัตถุประสงค์ของสมาคมและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาคม
ค่าสมัครสมาชิก 500 บาท/ปี หรือ ตลอดชีพ 3,100 บาท
2. สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ บุคคลผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการจดหมายเหตุ และวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจดหมายเหตุ หรือเห็นความสำคัญต่อกิจการด้านนี้ที่คณะกรรมการเชิญมา ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่สนใจในกิจการจดหมายเหตุ ตลอดชีพ 5,000 บาท
3. สมาชิกสมทบ ได้แก่ นักเรียน นิสิตนักศึกษา ค่าสมัครสมาชิก 100 บาท/ปี

การสิ้นสุดสมาชิกภาพสมาคมจดหมายเหตุไทย

มีระยะเวลา 1 ปี

การสมัครสมาชิก

1. สมัครโดยกรอกใบสมัครสมาชิกสมาคม
2. โอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารทหารไทย สาขา ม.ธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ ชื่อบัญชี สมาคมจดหมายเหตุไทย เลขที่บัญชี 155-2-02226-9
3. ส่งโทรสารใบสมัคร หลักฐานการโอนเงินมา โทร. (02)-2220149 หรือ E-mail มาที่ thaiarchives@yahoo.com หรือ ส่งจดหมายมาที่ สมาคมจดหมายเหตุไทย ตู้ ปณ. 11 ปณฝ. หน้าพระลาน กทม. 10202

สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

1. เข้าร่วมประชุมสมาคมฯ ประจำปี ปีละ 1 ครั้ง
2. เข้ารับบริการฝึกอบรม-ประชุมเชิงปฏิบัติการ/ปาฐกถา สัมมนา เพื่อให้ความรู้แก่สมาชิกตามแต่โอกาสอันควร (ในอัตราสมาชิก)
3. รับการบริการติดต่อเครือข่ายสมาชิกทั้งในด้านการบริหาร การเผยแพร่ความรู้สารสนเทศ ตลอดจนการปรึกษาหารือ ร่วมกันในการพัฒนากิจกรรมจดหมายเหตุ
4. ได้รับสิ่งพิมพ์วิชาการจดหมายเหตุ เพื่อเป็นการเผยแพร่ข่าวสาร (ในอัตราสมาชิก)
5. มีสิทธิเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของสมาคมฯ ต่อคณะกรรมการ
6. สมาชิกสามัญมีสิทธิในการเลือกตั้ง หรือได้รับการเลือกตั้ง หรือแต่งตั้งเป็นกรรมการสมาคมและมีสิทธิออกเสียงลงมติต่างๆ ในที่ประชุมได้คนละ 1 คะแนนเสียง
7. ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานกิจการต่างๆ ของสมาคมฯ
8. ร่วมกิจกรรมที่สมาคมฯ จัดให้มีขึ้น
9. ช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของสมาคมฯ ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

พิเศษ แผนที่เอเชีย สมัย

พระเจ้าทรงธรรม

แผนที่
ที่เป็นที่ต้องการ
มากที่สุดแผ่นหนึ่งใน
ปัจจุบัน

แผนที่เขียนในวังของพระบาทสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม
ชุดอ้างอิงของแผนที่วางตำแหน่งในเอเชียโดย Willem Blaeu, Asia noviter delineata, Amsterdam, 1630 (41x68 cm.)

แผนที่ Asia noviter delineata (1630) ของ Willem Blaeu, ราชบัณฑิตยสถาน กรุงเทพฯ, 2555, หน้า 118-119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

พิมพ์ด้วย
กระดาษอย่างดี
พร้อมคำบรรยาย
จากผู้เชี่ยวชาญ
ราคา
300 บาท

สมาคมจดหมายเหตุไทย The Association of Thai Archives

ตู้ ปณ. 11 ปณ.ฝ. หน้าพระदान กรุงเทพฯ 10202 โทร.02-6133840-1 โทรสาร 0-2222-0149
PO. 11 Napralan Post office Bangkok 10202 Tel. (662)613-3840-1 Fax (662) 222-0149
E-mail : thaiarchives@yahoo.com